

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE ve İNGİLTERE’DE ÇOK SATILAN
ÇOCUK KİTAPLARININ BİÇİMSEL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Didem Sevgi ÖZGİDER

ANKARA
Temmuz, 2010

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE ve İNGİLTERE’DE ÇOK SATILAN
ÇOCUK KİTAPLARININ BİÇİMSEL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Cahit KAVCAR

Ankara
Temmuz, 2010

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından *Eğitimin Kültürel Temelleri* Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan *Prof. Dr. Cahit KAVGAR* (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye *Yard. Doç. Dr. Canan ASLAN* (İmza)
Akademik Unvanı, adı-Soyadı

Üye *Yard. Doç. Dr. Canan KARABİBA* (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Onay
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu
onaylarım.

.../.../2010

(İmza Yeri)
Akademik Unvan, Adı-Soyadı
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Çağdaş toplumlarda çocuk edebiyatı; çocuğa okuma kültürü edindirmenin, böylece çevresine duyarlı ve düşünen bireyler yetiştirmenin temel bir aracı olarak görülmektedir. Bu nedenle çocukların; sanatçı-yayıncı-aile ve alan uzmanı işbirliğiyle okulöncesinden başlayarak görsel ve dilsel algılarının gelişimini destekleyecek kitaplarla buluşturulması, toplumsal bir sorumluluk ve zorunluluktur. Çalışmada; yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında bulunması gereken biçimsel ve içeriksel özellikler ortaya konmakta; Türkiye’de ve İngiltere’de 2008 yılında çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri arasındaki farklılık ve benzerlikler incelenmektedir.

Konunun araştırılması ve çalışmanın tamamlanmasında daima yanımda olan değerli tez danışmanım Prof.Dr. Cahit KAVCAR’a; çocuk edebiyatıyla tanışmamı sağlayan ve tez çalışmam sırasında yapıtlarıyla da yanımda hissettiğim Prof.Dr. Sedat SEVER’e; uzaktan yürüttüğüm çalışmamda benden vaktini, bilgisini ve desteğini esirgemeyen Çukurova Üniversitesi’nin değerli hocaları Yrd.Doç.Dr. Zekiye Çağmlar’a ve Öğr.Gör. Hakan DEMİR’e teşekkürü borç bilirim. Eğitimim ve çalışmalarım esnasında hoşgörü, samimiyet ve sevgileriyle beni yüreklendiren kıymetli aileme, hayat arkadaşım Cem ÖZGİDER’e ve çalışma arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Didem Sevgi ÖZGİDER
Adana, 2010

ÖZET

TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE ÇOK SATILAN ÇOCUK KİTAPLARININ BİÇİMSEL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Özgider, Didem Sevgi

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cahit Kavcar

Temmuz 2010, 113 + 12 sayfa

Bu çalışmada, 2008 yılında Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından en çok satılan üçer yapıtın biçimsel ve içeriksel özellikleri bakımından değerlendirilmeleri ve karşılaştırılmaları amaçlanmıştır. İncelenen yapıtlar arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesiyle, her iki ülkedeki “çocuk edebiyatı” anlayışına açıklık kazandırmaya yönelik bulguların ortaya konması amacıyla, Türk çocuk yazınından Mavisel Yener “*Evinden Kaçan Masal*”, Muzaffer İzgü “*Anneannem Cankurtaran*”, Sevim Ak “*Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino*” ; İngiliz çocuk yazınından, Anthony Browne, “*Parktaki Sesler*” (*Voices in the Park*), Dick King – Smith “*Leydi Lolipop*” (*Lady Lolipop*), Jeff Kinney “*Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü*” (*Diary of a Wimpy Kid*) adlı eserler biçimsel, içeriksel ve görsel özellikleri bakımından incelenmiştir. İncelenen eserleri bir bütün olarak değerlendirebilmek amacıyla iki toplumun da çocuk yazını, tarihsel gelişimleri açısından ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca kuramsal çerçeve dahilinde çocuk yayınlarında bulunması gereken biçimsel, içeriksel ve görsel özelliklere ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular iki farklı kültürün çocuk kitaplarındaki iç yapı ve dış yapı özelliklerinin benzer nitelikte olduğunu göstermiştir.

ABSTARCT

COMPARISON OF FORMAL AND CONTENT PROPERTIES OF BESTSELLING CHILDREN'S BOOKS IN TURKEY AND ENGLAND

The intetion of this study is to evaluate and make a comparison between the bestselling children's books in the year 2008 from Turkish and English literature (three books each) in terms of form and content properties. By means of determining the similarities and diversities of books studied, it is meant to put forward some substantial findings on the understanding of "children's literature" in both countries. The books which are studied in the framework of formal, content and visual features are *Evinden Kaçan Masal* by Mavisel YENER; *Anneannem Cankurtaran* by Muzaffer İZGÜ; *Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino* by Sevim AK from Turkish children's literature; *Voices in the Park* by Anthony BROWNE; *Lady Lollipop* by Dick-King SMITH; *Diary of a Wimpy Kid* by Jeff KINNEY from British children's literature. In order to evaluate all the studied books as a whole, both communities' children's literature is considered in terms of their historical background. In addition to that, the study also deals with the formal, content and visual properties required for children's publications as the theoretical framework. The results demonstrate that both Turkish and English children's books show significantly similar properties both in form and content.

Key words: Children's literature, comparative literature, bestselling, content properties, formal properties

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
1. BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
1. 1 Problem	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Amaç	4
1.4. Önem	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
1.7. Yöntem	7
1.7.1. Araştırmanın Modeli	7
1.7.2. Evren ve Örneklem	8
1.7.3. Veri Toplama Araç Ve Teknikleri	8

2. BÖLÜM

2.1. ÇOCUK YAYINLARINDA BULUNMASI GEREKEN

BİÇİMSEL VE İÇERİKSEL ÖZELLİKLER	9
2.1.1. Biçimsel Özellikler	10
2.1.1.1 Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)	10
2.1.1.2. Kapak ve Ciltleme	11
2.1.1.3. Kağıt Cinsi	11
2.1.1.4. Sayfa Düzenlemesi (Mizanpaj)	12
2.1.1.5. Harfler ve Punto (Hurufat)	12
2.1.2. İçeriksel Özellikler	13
2.1.2.1. Tema (İzlek)	14
2.1.2.2. Konu	14
2.1.2.3. Dil ve Anlatım	16
2.1.2.4. Kahramanlar (Karakterler)	18
2.1.2.5. Eğitsel İletiler	19
2.1.2.6. Çevre (Ortam)	20
2.1.2.1 Resimlendirme Özellikleri	20

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM	22
3.1. Mavisel Yener - Evinden Kaçan Masal	22
3.1.1 Biçimsel Özellikler	22
3.1.1.1.Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)	22
3.1.1.2. Kapak ve Ciltleme	22
3.1.1.3.Kağıt Cinsi	23
3.1.1.4.Sayfa Düzenlemesi (Mizanpaj)	23
3.1.1.5. Harfler ve Punto	24
3.1.2 İçerik Özellikleri	24
3.1.2.1. Evinden Kaçan Masal	24
3.1.2.1.1. Tema (İzlek)	24
3.1.2.1.2 Konu	25
3.1.2.1.3. Dil ve Anlatım	26

3.1.2.1.4. Kahramanlar (Karakterler)	27
3.1.2.1.5. Eğitsel İletiler	28
3.1.2.1.6. Çevre	29
3.1.2.2. Yaşlı Kitap	29
3.1.2.2.1.Tema (İzlek)	29
3.1.2.2.2. Konu	30
3.1.2.2.3. Dil ve Anlatım	31
3.1.2.2.4. Kahramanlar (Karakterler)	32
3.1.2.2.5. Eğitsel İletiler	32
3.1.2.2.6. Çevre	33
3.1.2.3.Sihirli Çoraplar	33
3.1.2.3.1. Tema (İzlek)	33
3.1.2.3.2. Konu	34
3.1.2.3.3. Dil ve Anlatım	35
3.1.2.3.4. Kahramanlar	36
3.1.2.3.5. Eğitsel İletiler	36
3.1.2.3.6. Çevre	37
3.1.2.4. Konuşan Koltuk	37
3.1.2.4.1. Tema (İzlek)	37
3.1.2.4.2. Konu	38
3.1.2.4.3. Dil ve Anlatım	39
3.1.2.4.4. Kahramanlar (Karakterler)	40
3.1.2.4.5. Eğitsel İletiler	40
3.1.2.4.6. Çevre	41
3.1.3. Resimlendirme Özellikleri	42
3.2 Muzaffer İzgü - Anneannem Cankurtaran	42
3.2.1. Biçimsel Özellikler	43
3.2.1.1.Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)	43
3.2.1.2. Kapak ve Ciltleme	43
3.2.1.3. Kağıt Cinsi	43
3.2.1.4. Sayfa Düzenlemesi	43
3.2.1.5. Harfler ve Punto	44
3.2.2. İçerik Özellikleri	44

3.2.2.1. Tema (İzlek)	44
3.2.2.2. Konu	45
3.2.2.3. Dil ve Anlatım	47
3.2.2.4. Kahramanlar (Karakterler)	49
3.2.2.5. Eğitsel İletiler	52
3.2.2.6. Çevre	53
3.2.3 Resimlendirme Özellikleri	54
3.3. Sevim Ak, Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino	55
3.3.1. Biçimsel Özellikler	55
3.3.1.1.Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)	55
3.3.1.2 Kapak ve Ciltleme	55
3.3.1.3. Kağıt Cinsi	55
3.3.1.4. Sayfa Düzenlemesi	56
3.3.1.5. Harfler ve Punto	56
3.3.2. İçerik Özellikleri	57
3.3.2.1. Tema (İzlek)	57
3.3.2.2. Konu	57
3.3.2.3. Dil ve Anlatım	59
3.3.2.4. Kahramanlar (Karakterler)	60
3.3.2.5. Eğitsel İletiler	62
3.3.2.6. Çevre	63
3.3.3. Resimlendirme Özellikleri	64
3.4. Jeff Kinney-Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü (Diary Of A Wimpy Kid)	65
3.4.1. Biçimsel Özellikler	65
3.4.1.1.Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)	65
3.4.1.2. Kapak ve Ciltleme	65
3.4.1.3. Kağıt Cinsi	65
3.4.1.4. Sayfa Düzenlemesi	66
3.4.1.5. Harfler ve Punto	66

3.4.2. İçerik Özellikleri	66
3.4.2.1. Tema	66
3.4.2.2. Konu	67
3.4.2.3. Dil ve Anlatım	67
3.3.2.4. Kahramanlar	69
3.4.2.5. Eğitsel İletiler	70
3.4.2.6. Çevre	72
3.4.3 Resimlendirme Özellikleri	73
3.5 Anthony Browne - Parktaki Sesler (Voices In The Park)	74
3.5.1. Biçimsel Özellikler	74
3.5.1.1.Şekil Ve Boyut	74
3.5.1.2. Kapak Ve Ciltleme	75
3.5.1.3. Kağıt Cinsi	75
3.5.1.4. Sayfa Düzenlemesi	75
3.5.1.5. Harfler Ve Punto	75
3.5.2. İçerik Özellikleri	76
3.5.2.1. Tema (İzlek)	76
3.5.2.2. Konu	77
3.5.2.3 Dil ve Anlatım	78
3.5.2.4. Kahramanlar	78
3.5.2.5. Eğitsel İletiler	79
3.5.2.6. Çevre	80
3.5.3. Resimlendirme Özellikleri	81
3.5.3.1 Birinci Ses (First Voice)	81

3.5.3.2. İkinci Ses (Second Voice)	81
3.5.3.3. Üçüncü Ses (Third Voice)	82
3.5.3.4. Dördüncü Ses (Fourth Voice)	82
3.6. Dick King-Smith - Leydi Lilipop (Lady Lollipop)	83
3.6.1. Biçimsel Özellikler	84
3.6.1.1.Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)	84
3.6.1.2. Kapak ve Ciltleme	84
3.6.1.3. Kağıt Cinsi	84
3.6.1.4. Sayfa Düzenlemesi	84
3.6.1.5. Harfler ve Punto	85
3.6.2. İçerik Özellikleri	85
3.6.2.1. Tema	85
3.6.2.2. Konu	86
3.6.2.3. Dil ve Anlatım	87
3.6.2.4. Kahramanlar	88
3.6.2.5. Eğitsel İletiler	90
3.6.2.6. Çevre	91
3.4.3. Resimlendirme Özellikleri	91
4. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER	93
4.1 Türkçe Eserlerin Değerlendirilmesi ve Karşılaştırılması	93
4.2. İngilizce Eserlerin Değerlendirilmesi ve Karşılaştırılması	96
4.3. Türkçe ve İngilizce Eserlerin Karşılaştırılması	99
KAYNAKÇA	107

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1. 1. Problem

Çocuk edebiyatının iki temel ögesi vardır: çocuk ve edebiyat. Dilidüzgün (2002) çocuğu, “Kendine özgü algıları olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak gelişmemiş veya yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlık” olarak tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu, “Çocuk, bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişim döneminde bulunan insanlar olarak açıklanabilir” derken edebiyat içinse, “olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı” demektedir. Şirin (1994) çocuk edebiyatını, “Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat” olarak tanımlamaktadır.

Özdoğan (2000) çocuğun, kendine özgü özellikleriyle yoğun bir düşün gücüne sahip olduğunu ve bu zengin düşün gücü sayesinde bütün dünyayı kendi etrafında gördüğünü söylemektedir. Ona göre, çocuğun kendini en rahat ifade ettiği ya da gerçekleştirdiği alanlardan biri de oyundur. Çocuk oynarken kendini oyuna ne kadar çok katabilirse, dünyayı anlama, olgunlaşma süresi de o kadar hızlanır. Çocuklar için üretilen kitaplar da tıpkı oyuncaklar gibi bir oyun alanı yaratmaktadır. Kitaplar bu oyun alanını yazıyla ve resimle oluşturur. Modern edebiyat bilimi bugün, edebiyat metnlerinin belli boş alanlar bıraktığından söz eder. Okur; dünya bilgisi, kendi beklentisi ve algılama becerisi doğrultusunda bu boş alanları doldurarak, metnin iletisini/iletilerini anlamaya çalışarak yazarla bir iletişim sürecine girer. Ciravoğlu (1997) okuma süreci içerisinde okurun yapıta, merakı doğrultusunda çeşitli sorular yönelttiğini söylemektedir. Okuma sırasında da okur, bu sorulara yanıt arar. Sözünü ettiğimiz boş alanlar okurdan okura değişeceğine göre, her okurun metne soracağı sorular ve alacağı yanıtlar

farklı olacaktır. Çocuğun yaşamının her döneminde kitaplar çeşitli özellikleri nedeniyle önemli rol oynamaktadır. Gülerüz (2003) de çocukluk döneminde nitelikli çocuk yapıtlarıyla karşılaşan bireylerin, anlam boşluklarını doldururken, metnin temel yönelimini çözmede ve yaratıcı çözümler önermede daha başarılı olacağını ifade etmektedir.

Akal'a göre (2000) çocuğun, başlangıçta aile çevresiyle sınırlanan dünyası zamanla arkadaş çevresi, radyo, televizyon, sinema, gazete, kitap gibi kitle iletişim araçlarıyla genişlemekte ve toplumların uygarlık düzeyleri, çocuklara sağlanan bu olanaklarla değerlendirilmektedir. Gelişmiş ülkelerin, çağdaş eğitimin gereği olarak üzerinde önemle durdukları, bilimsel yaklaşımlarla ele aldıkları bir alan haline gelen çocuk kitapları, bugün etkili bir öğretim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk kitapları eğitim konusunda en önemli araçlardan biridir. Çocuk, kitaplar aracılığıyla bir yandan kitap sevgisini kazanırken diğer yandan da sosyal ve ruhsal yönden sağlıklı bir birey olmaya hazırlanmaktadır.

“Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir. Başka bir deyişle, çocuklar adına üretilen nitelikli yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapsamını aralayan etkili bir uyaran olmalıdır” (Sever, 2003: 13).

Çocuk edebiyatının tarihsel gelişimine bakıldığında, Neydim (2000) yetişkinlerin de yıllarca okuyup unutamadığı ve çocuklara ait sandığı bazı kitapların aslında çocuklar için değil, sadece yetişkinler için yazıldığını söylemektedir. Örneğin, 1676 yılında John Bunyan tarafından didaktik bir anlatımla yazılan, *Pilgrim's Progress* yıllarca içeriğindeki ilginç ve korkutucu yönleri nedeniyle çocuklar tarafından ilgiyle okunmuştur. Daniel Defoe'nun çocuklar için yazmadığı *Robinson Crusoe* (1719), edebiyatın en güçlü temalarından birini; yetişkin bir erkeğin doğaya karşı gelerek, şartlara başkaldırmasını ve medeniyetin ilkelliğe uyum sağlamasını ele almış ve anlatı, günümüze kadar güncelliğini korumuştur. 1698'de, Fransa'da *Sindirella*, *Uyuyan Güzel*, *Kırmızı Başlıklı Kız* gibi masallar ilk kez bir kitapta toplanmış ve tarihin ilk basılı öykü kitabı olarak kayıtlara geçmiştir. Çocuk edebiyatının babası olarak bilinen yayıncı ve edebiyatçı John Newbery bu

kitabı 1700'lerde Fransızcadan İngilizceye çevirmiş ve böylece çocuk edebiyatı dönemi başlamıştır.

Onur (2001)'a göre çocuk edebiyatı, bizde de Batı'da olduğu gibi yıllarca ihmal edilmiş ve çocuklara dönük çalışmalar yakın tarihlere kadar hak ettiği yeri bulamamıştır. İslamiyet öncesinden günümüze kadar olan süreçte, aileler erkek çocuklarını güçlü, cesur, iyi silah kullanan, kahraman ve iyi ata binen, yenilmez, düşmanı hep ezen kahramanlarla ilgili öykülerle, kız çocuklarını da prensesler, periler ve "uslu, akıllı, itaatkar kız" masallarıyla büyötmüşler ve ilk yerleşik yaşamlarına geçerken, kabile içi yaşamlarında insanları bir arada tutmaya yönelik efsaneler ve halk masallarına önem vermişlerdir. Batıda olduğu gibi, çocuk edebiyatının Türklerde de ihmal edilmesi başlangıçta edebiyatın yan alanlara ayrılmamış olması, yazılı edebiyatın henüz oluşmamasından kaynaklanmış gibi görünse de, daha sonraki yıllarda Batı, Rönesans ve Reformlarla uğraşırken, tartışılmaz din kurallarının geçerli olduğu, merkezîyetçi bir anlayışla edebiyata yaklaşmak, Türklerin bağımsız bir çocuk edebiyatı geliştirememesine neden olmuştur. Taha (2004) Tanzimat döneminde, Osmanlı'nın Batı'ya açılışıyla birlikte, dünya çocuk klasiklerinden bazılarının Türkçe'ye çevrildiğini belirtmektedir. Bizde, Tanzimat'tan bu yana oluşturulmaya çalışılan çocuk edebiyatında ise, çevirinin merkez konumunu daima koruduğunu vurgulamaktadır. Tanzimat'la başlayan çeviri çocuk edebiyatı, Batı'da yayımlanan bütün klasikleri aydınlanmanın ürünü olarak algılamış ve bu kitaplar aydınlanmanın ürünü olarak bize yansıtılmıştır.

Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi adlı eserinde Aytaç (2003) Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi'ni; edebiyat eserlerini inceleyen, araştıran edebiyat biliminin bir dalı olarak tanımlamaktadır. Bu bilim dalının görevinin ise, farklı dillerde yazılmış iki eseri konu, düşünce ya da biçim bakımından incelemek, ortak, benzer ve farklı yanlarını tespit etmek, nedenleri üzerine yorumlar getirmek olduğunu ifade etmektedir. Günümüzün medya ve tüketim çocuğu, bugünkü yetişkinlerin kendi çocukluk zamanlarındaki çocuktan çok farklıdır. Şüphesiz, bu değişim, kuşaklar boyu devam edecektir. Bu çalışmada; yapıtlarda yansıtılan karakterler, olaylar ve görüşler, değişen hayat koşullarında, çocuğun konumunun, algılanışının ve yansıtılma biçimlerinin bir göstergesi olarak nitelendirilebileceği düşüncesinden yola

ıkarak, Türkiye ve İngiltere’de çok satılan ocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerinin karşılaştırılması yapılmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Türkiye’de ve İngiltere’de 2008 yılında çok satılan ocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri arasında ne gibi farklılıklar ve benzerlikler vardır?

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de ve İngiltere’de 2008 yılında çok satılan ocuk kitaplarının karşılaştırmasını yaparak, yapıtların benzer ve farklı yanlarını saptamak yoluyla sonuçlara varmaktır. Bu amaca ulaşmak için araştırmada temel olarak, şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Yapıtların biçimsel özellikleri, seslendiği yaş grubunun özelliklerine uygun mudur?
 - a. Yapıtların boyutları, seslendikleri yaş grubunun gelişim özelliklerine ne derece uygundur?
 - b. Yapıtların kapak tasarımı ve cilt yapıları seslendikleri yaş grubunun özelliklerine ne derece uygundur?
 - c. Yapıtların sayfa düzeninde, estetik denge göz önünde bulundurulmuş mudur?
 - d. Yapıtların yazımında kullanılan kağıt ve harflerin büyüklüğü seslendikleri yaş grubunun özelliklerine uygun mudur?
2. Yapıtların içerik özellikleri, seslendikleri yaş grubunun özelliklerine uygun mudur?
 - a. İzlek ile okurda uyandırılmak istenen etki, okurun anlama düzeyine uygun mudur?
 - b. Yapıtlarda ele alınan konular çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun mudur?
 - c. Konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelere (rastlantısallık, abartılmış merak ve duygusallık) yapıtlarda yer verilmiş midir?

- d. Kurgulanan çatışmalar (kişi-kişi çatışması, kişinin kendisiyle olan çatışması, kişi-doğa çatışması ve kişi-toplum çatışması) çocuğun anlama evrenine uygun mudur?
- e. Yapıtların dil ve anlatımı, çocuğun gelişimine ne derece uygundur?
- f. Tercih edilen anlatım tekniğinin dilsel niteliğe katkısı var mıdır?
- g. Yapıtın yazıldığı dilin söz varlığı (kalıp sözcükler, deyimler, ikilemeler, v.b) uygun olarak kullanılmış mıdır?
- h. Özdeşim ögesi olarak baş kişiler hangi özellikleriyle geliştirilmiştir?
- i. Karakterler, yapıtın iletisinin aktarılmasında nasıl rol oynamaktadır?
- j. Yapıtlarda anlatılan olaylar kendi içinde anlamsal ve mantıksal açıdan tutarlı mıdır?
- k. Yapıtlardaki iletiler çocuğun anlamlandırabileceği nitelikte midir?
- l. İletilerin aktarılmasında yazınsal bir anlayışın yanı sıra çocuğun iletiyi yapıtın kurgusu içinde sezmesi sağlanmış mıdır?
- m. Yapıtlarda kullanılan çevre, kahramanın yaşadığı toplumsal ve kültürel çevreyi yansıtmakta mıdır?
- 3. Yapıtların resimlendirme özellikleri, seslendiği yaş grubunun özelliklerine uygun mudur?
 - a. Yapıtlarda resimler hangi teknikler kullanılarak yapılmıştır?
 - b. Görsel öğeler, sayfada anlatılan konuyu desteklemekte midir?
 - c. Resim-metin uyumu kitabın sayfalarında görsel bir bütünlük yaratmakta mıdır?
 - d. Resimler çocuğun estetik bilincini destekler/geliştirir nitelikte midir?

1.4. Önem

Türkiye’den ve İngiltere’den seçilen çocuk edebiyatı örnekleri, çocuk edebiyatı kitaplarının dayanması gereken temel ilkeler bağlamında değerlendirildiğinde, ülkemizde ve İngiltere’de çocuk kitaplarından çok satılanlar, biçimsel ve içerik özellikleri bakımından karşılaştırılmaktadır. Bu çalışma; yapıtlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak suretiyle her iki ülkedeki “çocuk edebiyatı” anlayışına açıklık kazandırmaya yönelik bir girişim olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu çalışma, Türkiye ve İngiltere’de, değişen çocuk kavramının irdelenmesi ve karşılaştırılmasıyla, popüler

kültürün çocuk edebiyatına yansıma biçimlerini değerlendirmeye ilişkin ipuçları sunacağı düşünülerek önemli görülebilir.

Bu çalışma, hem çağdaş Türk çocuk edebiyatı hem de İngiliz çocuk edebiyatından örnekler sunarak, çocuk edebiyatının biçimsel, içeriksel, resimlendirme özellikleri ve eğitsel iletiler bağlamında farklı bakış açılarının belirlenmesi bakımından önemli görülebilir. Araştırma, çocuk edebiyatı alanında çalışanlara, çalışmayı düşünenlere ve bu alanla ilgilenenlere yardımcı olacağı düşüncesiyle önemli görülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmada kullanılan 'çok satılan kitaplar' listesi, Ankara, İzmir, Adana ve Londra illerinden sağlanan verilerle sınırlı tutulmuştur.
2. Bu araştırmada sözü geçen Türkiye'de çok satılan çocuk kitapları Ankara, İzmir ve Adana illerindeki büyük kitapçılardan ve çeşitli internet sitelerinden elde edilen bilgiyle sınırlıdır.
3. Araştırmada sözü geçen İngiltere'de çok satılan çocuk kitapları, Londra ilindeki büyük kitapçılardan ve çeşitli internet sitelerinden alınan bilgilerle sınırlıdır.
4. Araştırma, çok satılan üçer eserle sınırlı tutulmuştur.
5. Araştırma, ilköğretim birinci kademe öğrencilerine seslenen eserlerle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Bireyin, davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. (Ertürk,1972)

Çocuk: Kendine özgü algıları olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri tam olarak gelişmemiş ya da yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlıktır (Dilidüzgün, 2002: 4).

Çocuk Edebiyatı: Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirilen, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2003: 9).

Çocuk Gerçekliği: Çocukların gerçekmiş gibi alımladıkları; ancak nesnel olmayan anlama farklarıdır.

Çocuğa Görelik: Çocuğun düşünem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı içinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arıtılmış olandır (Dilidüzgün, 1996:4).

Estetik Denge: Sayfa düzeninde resim, metin ve sayfa kenarlıklarındaki boşluklar arasında oransal uyuma denir (Sever, 2003: 169).

Estetik Kaygı: Güzele, daha güzele, en güzele ulaşma, ulaşabilmede yaşanan tedirginlik halidir; estetik beğenin devinim kazanmasıdır (Erinç, 1998: 75).

1.7. Yöntem

1.7.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, “tarama” niteliğinde, betimsel bir araştırmadır. Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından belirlenen en çok satılan örnek kitapların biçimsel ve içeriksel özellikleri karşılaştırılarak, elde edilen verilerin ışığında yargılar geliştirilmiştir.

1.7.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2008 yılında Türkiye ve İngiltere’de, çok satılan çocuk edebiyatı ürünleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak, en çok satılan üçer kitap rastlantısal (random) yöntemle belirlenmiştir.

1.7.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın temel değişkeni ‘en çok satılmak’tır. Türkiye’den elde edilen bilgiler, kitapla ilgili süreli yayınlardan, Ankara, İzmir ve Adana ili dahilindeki büyük kitabevleri ve çocuk kitabı dağıtıcılarından sağlanmıştır. İngiltere’den elde edilen bilgiler ise, çeşitli web siteleri ve Londra’daki belli başlı kitabevlerinden bilgi alınmasıyla sağlanmıştır. Bu veriler değerlendirilerek üçer eser seçilmiştir. Araştırmaya konu edilen İngilizce kitapların bazı bölümleri Türkçe’ye çevrilmiştir. Çevirilerin ise güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmanın sorularını yanıtlayabilmek için gereksinim duyulan veriler, kitapların içeriksel, biçimsel ve resimlendirme özelliklerinin incelenmesiyle ve içerik çözümlemesi yapılarak elde edilmiştir. 2008 yılında Türkiye ve İngiltere’de, çok satılan çocuk edebiyatı kitaplarından rastlantısal yöntemle belirlenen üçer yapıt, nitelikli çocuk kitaplarında aranılan özellikler bağlamında içeriksel ve biçimsel olarak incelenmiştir.

2. BÖLÜM

2.1. YAZINSAL NİTELİKLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA BULUNMASI GEREKEN BİÇİMSEL VE İÇERİKSEL ÖZELLİKLER

Yavuz (1993) okumanın; bireysel düzlemde gelişmiş bir kişiliğin, toplumsal düzlemde ise verimli bir ekonomi, demokratik bir yapı ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşul ve güvencelerinden biri olduğunu söylemektedir. Toplum için bu denli önemli olan okuma kültürünün çocukluk döneminde edinildiğini pek çok araştırma ortaya koymaktadır.

Çocuk kitapları, yetişkinler için yazılan eserlerden öncelikle hem yazılı hem de görsel bir uyaran olması yönüyle ayrılmaktadır. Çocuğun gerek kavramsal gerekse görsel algılarının hedef alınması çocuklar için estetik olduğu kadar dilsel olarak da çok daha özenle yazılmış eserler ortaya koyma gereğini doğurur. Sever (2003)'e göre çocuk kitabı, çocuğun coşkusuna, heyecanına, düşüncelerine ve gülmece anlayışına dil ve çizginin anlatım gücüyle ulaşabilmeyi başarabildiği oranda, yazılı ve görsel bir uyaran olarak işlevini yerine getirebilir.

Çocuk için yazma sorumluluğunu üstlenen yazarların yapıtlarını oluştururken göz önünde bulundurmaları gereken belirli kurallar vardır. Çılgın'ın Çocuk Edebiyatı adlı kitabında belirttiği gibi çocuk edebiyatının okuyucuları çocuklar olmakla birlikte onlar için metin kaleme alanlar yetişkinlerdir. Bunun yanı sıra çocuk için alınan kitapların seçiminde genellikle anne babalar karar verici konumunda bulunmaktadır. Çocuk yazınının temel işlevinin öğüt vermek veya öğretmek olmadığı göz önünde bulundurularak, çocuğun hayatının geri kalanında yazınla olan ilişkisinin temellerinin atıldığı daima hatırlanmalıdır.

2.1.1.BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

Öğrenmeyi kolaylaştırması bakımından çekici bir kitabın etkisi göz ardı edilemez. Güneş (2000)'e göre kitabın, çocukta olumlu duygular uyandırabilmesi için biçim ve dış görünüş olarak renkli, resimli, çekici ve kolay taşınabilir olması gerekmektedir. Çocuğa yönelik kaleme alınan yayınlarda belirli biçimsel özelliklerin varlığı eserin daha kolay okunmasını, eserin kullanışlılığını ve dayanıklılığını sağlamaktadır. Sever (2003) de kitapların, çocukları okumaya isteklendirecek bir tasarım anlayışı yansıtmaları gerektiğini; çocukların kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı kitabın dış yapı (biçimsel) özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelerinin önemini vurgulamaktadır.

Biçimsel özellikler başlığı altında, ele alınan yapıtların; boyut, kağıt, ciltleme, kapak, sayfa düzeni ile harf ve punto özellikleri incelenmektedir.

2.1.1.1 Boyutlar

Senemoğlu (2004)'na göre çocuk yayınında şekil ve büyüklüğün, eserin seslendiği yaş grubu ve eserin içeriğiyle uyarlık gösterir nitelikte olması gerekmektedir. Aynı boyuttaki kitaplar yerine, çocukların farklı boyutlarda kitapları okumaktan hoşlandıkları bilinmektedir. Ayrıca Sever (2003) çocuğun kas gelişiminin de dikkate alınarak kitapların ağırlık ve boyut olarak kolay taşınabilir olması gerektiğini vurgulamaktadır. Kitabın boyu çocuğun yaş düzeyine göre farklılık göstermektedir. “Emekleme döneminde ellerin gücü ve görüş açısı çocuğun, büyük boy kitabı tutmasına uygun olmadığından bu yaş döneminde, küçük boy, hafif, sağlam ve yırtılmaya dayanıklı kitaplar tercih edilmelidir. İleriki yaşlarda kitabın boyutları da büyüme göstermekte ancak ilkokul dönemi başladıktan sonra normal boyutlara ulaşarak, yetişkinlerin okuduğu kitap boyutlarına gelmektedir” (Güleç ve Geçgel, 2006: 165).

Oğuzkan (2000) belli bir dizide çıkan kitapların aynı boyda ve hacimde olmasının, evlerinde kişisel kitaplık kurmaya çalışan çocuklar için çok önemli olduğunu ve çocuk kitaplarının 16 x 23 cm. büyüklüğünde olmasının normal

sayılacağını belirtmektedir. Güleç (2006) de kitabın sırt boyunu ölçerek, boyut bakımından sınıflama yapmanın mümkün olduğunu; küçük boy kitap ölçülerinin 12-15 cm, orta boy kitap ölçülerinin 16-22 cm, büyük boy kitap ölçülerinin ise 22 cm'den daha uzun olduğunu ifade etmektedir.

2.1.1.2. Kapak ve Ciltleme

Çocuğun kitaba ilgi duymasını sağlayan kapak, kitabın dayanıklılığını ve sağlamlığını belirleyen en önemli öge de kapakla birlikte ciltleme olarak düşünülmektedir. Ciltleme yöntemlerinden çocuk yayınına en uygun olanı dikiştir. Dikişli ve ciltli kitaplar daha dayanıklıdır. Sever (2003)'in de belirttiği gibi kitabın dayanıklı olması da kütüphane kurma alışkanlığını pekiştiren öğelerin başında gelmektedir. Kolay dağılan kitap çocukta olumsuz çağrışım yapmakta ve kitaba verilen değer konusunda çocuğu yanlış yönlendirebilmektedir. "Cilt kapağının bilhassa küçük çocuklar için mukavva veya kalın karton olması ya da yırtılmayı önleyen plastik kaplamanın yapılması gerekir" (Gönen, 2000: 72).

Kapak kitabın dayanıklılığını sağladığı gibi, kitap ile çocuğun ilk temasında, ilişkinin devamını belirlemektedir. Alemdar ve Aytaş (2005)'a göre canlı, renkli, resimli kapaklar çocuk için dikkat çekicidir. Estetik nitelikleriyle çocuğun görsel algılarını geliştirici özellikler taşıyan, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun bir kapak, yayının içeriğiyle ilgili çocuğu yönlendirici olmaktadır.

Güleç ve Geçgel (2006)'e göre kapak üzerinde konu adı, yazar ve yayıncının ismi, yayım yılı, kodu bulunmalıdır. Eğer bunlar kapak üzerinde bulunmuyorsa, mutlaka iç kapakta yer almalıdır.

2.1.1.3. Kağıt Cinsi

Oğuzkan (2000) çocuk kitaplarında kullanılan kağıdın mat, yani parlak olmayan cinsten bir kağıt olması, bunun yanında dayanıklı ve kaliteli (en az ikinci hamur) olması gerektiğini söylemektedir. Çılgın (2007) da; çocuk kitaplarında kuşe kağıdının, gözleri yorduğu ve çocuklar tarafından sevilmediği için kullanılmaması gerektiğini, ikinci kalite kağıdın ise ister

yumuşak ister kalın olsun çocuk için dayanıklı olmadığını belirtmiştir. Ona göre, çocuk kitaplarında sağlam ve mat renkli bir kağıdın kullanılması uygundur ve bu kağıdın dayanıklı, kaliteli, gözü yormayan, birinci hamur veya en az ikinci hamur olması gerekmektedir. Gönen (2000)'e göre özellikle resimli kitaplarda resimlerin net, güzel çıkması için ağır gramajlı ve birinci hamur olması gerekir. Pelür kağıdı, kuşe kağıdı ve gazete kağıdı ise çocuk kitaplarında hiç kullanılmaması gereken türlerdir.

2.1.1.4. Sayfa Düzenlemesi (Mizanpaj)

Sayfa düzenlemesi kitabın çekiciliğini önemli ölçüde etkileyen bir öğedir. Güleç ve Geçgel (2006)'e göre sayfa düzenlemesi denince kapaktan sonra gelen boş sayfa, takma veya sahte sayfa olarak da adlandırılan (yarım) başlık sayfası, telif sayfası gibi özel ve genel amaçlı kullanım için ayrılmış sayfalar da akla gelmelidir. Sever (2003) çocuk kitaplarında sayfa düzenini sağlayan bileşenleri; resim-metin uyumu, sayfa kenarlarındaki boşluklar ve bunların sayfadaki diğer öğelerle birlikte yarattığı oransal uyum olarak tanımlamaktadır.

Çocuk kitaplarında sayfa düzenlenirken sayfa kenarlarında geniş boşluklar (marjlar) bırakılması, çift sütun yerine tek sütun kullanımı, çocuğa okuma kolaylığı sağlayacağından tercih edilmelidir. Normal aralıklı veya normalden fazla aralıklı satırlarla dizilmesi uygun olan sayfalarda yazının başladığı kısım her sayfada aynı hizada olmalıdır. "Bunun nedeni çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmasıdır" (Güleç ve Geçgel, 2006: 168).

2.1.1.5. Harfler ve Punto

Resimli çocuk kitaplarında metnin düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır. Okumayı zorlaştıran etkenlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Metin ile resimlerin birbirinden ayrılması okumayı kolaylaştıracağından daha uygun kabul edilmekte, harf karakterlerinin ve boyutunun yaş düzeylerine göre ayarlanmasının eserin biçimsel uygunluğu açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Güleç ve Geçgel (2006) harf karakterleri temelde iki tip olarak tarif etmektedir. Metin tipi harf kitabın öyküsünde kullanılan harf karakteridir. Genelde daha basit bir karakterde yazılır ve okuyucunun gözünü yormayan, okunması kolay olan şekilleri içerir. Sunuş tipi harf ise kapakta veya iç kapakta kullanılan başlıklarda ve bölüm başlıklarında kullanılan tiptir. Okuyucunun ilgisini çekmek için çok değişik şekillere sahiptir. Sunuş tipi seçilirken, kitabın vermek istediği mesajı zenginleştirecek bir tip aranmalıdır.

Çılgın (2007) metinde kullanılan harflerin boyunun özellikle birinci, ikinci, üçüncü sınıf öğrencileri için on iki puntodan küçük olmaması gerektiğini belirtmiştir. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri için hazırlanan kitaplarda ise on puntoluk harflerin kullanılabileceğini ifade etmiştir. Güneş (2000)'e göre de çocuk kitaplarında harf büyüklüğü çocuğun başlangıçta rahat görebileceği otuz altı punto olmalı, giderek on dört puntoya düşürülmelidir. İncelenen eserler, özellikle ilköğretim birinci aşama yaş düzeyine hitap ettiğinden on iki-on dört punto aralığı normal olarak düşünülmektedir.

2.1.2. İÇERİKSEL ÖZELLİKLER

Ataseven ve İnandı (2000) çocuklarımızın sağlıklı olarak gelişmesini istiyorsak onların ilgi ve beklentilerine uygun, kendi içlerinde bir coşku süreci başlatabilecekleri bir dünyayı yaratmak zorunda olduğumuzu belirtmektedir. Bu yaratım sürecinde çocuklar için yapılabilecek en önemli katkılardan biri onların ilgisini çeken, ihtiyaçlarına uygun, nitelikli çocuk kitaplarının yazılması ve belli bir anlayışla incelenmesidir. Sever (2003)'e göre çocuk öykü ve romanlarında iki temel öge bulunmalıdır: çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği. Çocuğa görelilik çocuğun gelişim özelliklerine (dil gelişimi, bilişsel gelişim vb.) koşut olarak onun algılama, kavrama düzeyi ile bağlantılıdır. Çocuk gerçekliği ise, edebiyat metnindeki bakış açısıyla ilgilidir.

Çocuk edebiyatı ürünlerini incelenirken yapının biçimsel özellikleri kadar içeriksel özelliklerini de dikkate almak gerekmektedir. Kaplan (2003)'e göre; kitabın içeriği çocuğu sarmıyorsa, o kitabın o anda çocuğa göre yazılmadığını düşünebiliriz ancak; çocuğumuzu ruhu, bedeni, zeka durumu ile yakından tanıımıyorsak kararımız yanlış olabilir. Eğer o kitap, çocuğun ilgi

ve gereksinim alanı dışında ise, anlatım bozukluğu ya da ders kitabı niteliği taşıyorsa okunma şansı yok denecek kadar azalır.

İncelenen kitaplar içerik özellikleri bakımından izlek (tema), konu, dil ve anlatım, kahramanlar (karakterler), çevre ve iletiler başlıklarında ele alınmaktadır.

2.1.2.1.1. İzlek (Tema)

İzlek Türkçe Sözlük (2005)'de "bir söylevde, öğretici ya da yazınsal bir yapıtta işlenen konu, düşünce, görüş" olarak tanımlanmaktadır. Yalçın ve Aytaş (2005)'a göre tema, bir eserin varoluş sebebidir. Bu yüzden eserin tamamında geçerlidir. Sanatçının her kelimesi ana fikrin ifadesinde az veya çok bir görev üstlenmiştir. Eserin tamamını kapsamayan ifadeler ana fikir olamaz.

Oğuzkan (2000) da yetişkinlere özgü eserlerde olduğu gibi çocuklar için yazılan eserlerde de temanın hiçbir duraksamaya yol açmayacak biçimde, açık ve seçik belli olması gerektiğini belirtmektedir. Teması belirsiz veya değişik yorumlara elverişli eserlerin, çocukları kararsızlıklara ve yanlış anlamalara sürükleyeceğini ifade etmektedir.

2.1.2.2. Konu

Türkçe Sözlük (2005) konuyu; üzerinde söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay veya durum olarak tanımlamaktadır. Sever (2003)'e göre çocuk edebiyatında konu, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan bir değişkendir. Ele alınan konular çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirildiği ölçüde önem kazanır. Kaplan (2000) da yazınsal içerikli yapıtlarda konunun önceliği aldığını belirtirken; olay ve düşüncelerin, verilmek istenen mesajı, kuşku götürmez bir şekilde netleştirdiğini ve konu ile birlikte birbirlerini destekler biçimde işlendiğini belirtmiştir.

Bir yapıtın konusu barış, arkadaşlık, iyilik, yardımlaşma olarak seçilebilir ancak Sever (2003)'e göre seçilen konu eserin değerini belirlemez. Seçilen konunun ne olduğundan öte nasıl işlendiği, yani yazınsal niteliği

önem taşımaktadır. Dilidüzgün (2000)'e göre çocuklar için kaleme alınan edebiyat eserleri, konularını çocukların dünyasının olası sorunlarından seçmelidir. Yetişkinler için belirlenen konularda kısıtlama yapılmasından söz edemeyiz ancak çocuk edebiyatında konu, çocuğun gelişim özelliklerine ve anlamlandırma evrenine göre sınırlandırılmalıdır. Konu seçiminde evrensel değerler, ulusal kültür değerleri, toplumsal ahlak kuralları, gelenek ve göreneklerden yararlanılmalı, eğlendirici ve dinlendirici nitelikteki konulara yer verilmelidir. Oğuzkan (2000)'a göre çocuklarda mizah duygusunu geliştirecek konular hiçbir zaman unutulmamalıdır.

“Gerek yetişkinler gerek çocuklar için yazılan eserlerin konusunu oluşturan düşünce, olay ve durum unsurlarının “tema” ile sıkı ilişkisi vardır. Ancak, zihinde tasarlanan bir temadan sonradır ki, herhangi bir eserin konusu ayrıntılarıyla düşünülebilir... Tema ile konu ilişkisi zayıf veya belirsiz eserlerden çocuklar ne sanat yönünden ne de eğitsel yönden kolayca yararlanabilirler” (Oğuzkan, 2000: 101).

Konunun yapılandırılmasında merak yaratan, gerilim sağlayan çatışma ortamlarını Sever (2003) şu şekilde sınıflandırmaktadır: kişi-kişi çatışması, kişinin kendisiyle olan çatışması, kişi-doğa çatışması ve kişi-toplum çatışması.

Ele alınan konu ne olursa olsun işlenmesinde göz önünde bulundurulması gereken ilkeleri Yalçın ve Aytaş (2005) şu şekilde özetlemektedir:

a. Çocukların ilgilerini, beğenilerini, okuma eğilimlerini belirleyerek, konularını bu belirleme etrafında işlemelidir. Bu yüzden çocuk kitaplarında izlek ile konu arasında ilişki çok güçlü olmalıdır.

b. Çocuk kitaplarında konuların ele alınışında onların güvenlerini artırıcı, geleceğe ümitle bakmalarını sağlayıcı, insan ve doğa sevgisi gibi değerleri pekiştirici inançlara yer verilmelidir.

c. Çocuk kitaplarında, milli değerlere önem verilmeli, onların demokratik anlayışa ve saygın bir kişiliğe sahip olmasına özen gösterilmelidir. Seçilen temalar da onları eğlendirip dinlendirirken yeni duygu ve düşüncelerin kazandırılması da ihmal edilmemelidir.

Oğuzkan (2000)' a göre çocuk yayınlarında konu ne olursa olsun olanaklar ölçüsünde hareket unsuruna önem verilmelidir. Çocuklar bir

düşünce veya görüşün tekrar tekrar anlatıldığı, açıklandığı ve örneklerle ispatlanmaya çalışıldığı eserlerden çok, hareketli olayların ve hayat durumlarının betimlendiği eserleri okumaktan zevk duyarlar.

Çocuk kitaplarında konuyla ilgili belirtilmesi gereken bir diğer nokta da konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerdir. Bunlar abartılmış merak (sansasyonellik), rastlantısallık ve duygusallık olarak sıralanmaktadır (Sever, 2003: 129). Okur için kahramanın verdiği uğraşının nasıl çözümleneceğini bilmenin önemi büyüktür. Bu nedenle Sever (2003)'e göre çocuklara sunulan yaşam durumlarında yer alan çatışmalar, merak öğeleriyle dengelenmeli; çocuk öykü sonuçlanıncaya kadar düşsel ve düşünsel katkılarıyla anlamın oluşmasına ortak edilmelidir. Ayrıca çocuk okur, okuma eylemi sırasında kabul edilebilirlikten uzak bir sonuçla karşılaşsa inandırıcılık sorunu oluşmaya başlar. Bu sebeple Sever (2003) çocuk edebiyatında okurun, olay kurgusuna yerleştirilen ipuçlarıyla inançlı kılınmasından bahsetmektedir. Sever (2003) çocuğun sanat eğitimi sürecini başlatan ve zenginleştiren araçlar olarak kitapların, çocuğun duygu eğitimine istenilen katkıyı sağlayabilmesi için, yüzeysel duygusallıktan arındırılmış olması gerektiğini vurgulamaktadır.

2.1.2.3. Dil ve Anlatım

Özkan (2001) dil ve onu geliştiren bir araç olarak kitabı, çocuk için özellikle ruhsal gelişmenin kaynakları arasında göstermektedir. Çocuğun dilini doğru öğrenmesi, kullanması ve geliştirmesinin başlıca koşullarından birisinin de doğru bir dille yazılmış kitapları okuması olduğunu söylemektedir. Vural (2008) dil olgusunu konu alan makalesinde; çocuklar için kaleme alınmış yazınsal metinlerde, çocuk edebiyatının iyi hazırlanmış bir ürününün, her yaştan okurun ilgisi içinde kalabileceğini ancak hedef kitle çocuklarsa burada kullanılacak dilin çocuksu bir saflıkta ve durulukta olması gerektiğini dile getirmektedir. Şirin (2000)'e göre de nitelikli çocuk kitaplarında çocuksu şölen vardır. İyi çocuk kitaplarının başarısı yansıttıkları çocuksu duyarlıkla, çocuksu dil ve anlatımla oranlıdır.

Oğuzkan (2000) çocuk yayınlarında üslup ve dilin öneminden bahsederken; yapmacık, zevksiz veya bayağı bir anlatım biçimiyle kaliteli bir

çocuk eserinin meydana getirilmesinin düşünölemeyeceğini vurgulamaktadır. Yaşama şansını yitirmiş, eski ve anlaşılması güç sözcük ve deyimlerle de çocuklarda okuma zevkini uyandıracak ve geliştirecek eserler yazılmasının mümkün olmayacağını belirtmektedir. Güneş (2000) ise, kitapların çocuğa yeni kelimeleri ve yeni kavramları öğretmek için de bir araç olduğunu; bu nedenle çocuk kitaplarında yeni kelimelere de yer verilmesi gerektiğini belirtmektedir. “Çocukların küçük yaşlarda manileri, bilmeceleri, sayışmaları, tekerlemeleri mırıldanmaya başlamalarıyla birlikte, onlar için renkli, devingen ve eğlenceli bir dünyanın kapısı aralanmaya başlar” (Sever,2003: 137).

Çocuk kitapları hazırlanırken özellikle yazım kurallarına uyulması gerekir çünkü; çocuklar yazım yanlışlarını kolayca öğrenecek ve daha sonra kendi dilinin yazım kurallarını bilmeyen veya yanlış bilen yetişkinler olarak karşımıza çıkacaklardır. Yazım kurallarının yanı sıra noktalama işaretleri kullanılırken de aynı özen gösterilmelidir. Çılgın (2007) sentaks, yani söz dizimi bakımından da çocuk yayınlarının kusursuz olması gerektiğini belirtmektedir. Yüklü ve yoğun bir anlatım yerine anlaşılır, sade, akıcı ve duru bir dil kullanımı çocuğun okuduğunu anlamasını ve okuduğundan zevk almasını sağlayan unsurlar olarak anlatımda önemli görölmektedir. Güneş (2000) de kelimelerde olduğu gibi çocuk kitaplarında kullanılan cümlelerin de kısa ve basit olmasının, yapının okunabilirliğini artırdığını belirtmektedir. Ona göre cümlelerin kısa, net ve basit olması, tam ve tek anlam ifade etmesi, belleğe kolay yerleştirilmesini gerçekleştirmektedir.

Lukens (1999)’e göre anlatımın üçüncü kişi ağzıyla (her şeyi bilen anlatıcı) yapılması yerine öykünün kahramanı tarafından yapılması, çocuk için daha inandırıcı bir kurgu oluşturmakta, çocuğun özdeşim kurma olanağını artırmaktadır. Bunun yanı sıra, anlatımda farklı bakış açılarının yer alması, çocuğun okuma zevkini arttırdığı gibi, kendi bakış açısını oluşturmasına katkı sağlamaktadır.

Çocukları etkileyen ve sürükleyen bir başka anlatım tekniği de mektup ve günlük tarzı anlatımlardır. Bu tarzın gerçeğe çok yakın ve gerçek yaşayıştan bir kesit olması nedeniyle daha ilginç olduğu ve daha kolay benimsendiği düşünölmektedir. Bu tür anlatımlarda yazarın içten itirafları hem çocuğun ilgisini çekmekte hem de eğitim açısından ona ilginç gelmektedir.

2.1.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

Türkçe Sözlük (2005) kahramanı; roman, hikaye, piyes ve benzeri edebiyat eserlerinde başından olaylar geçen kişi olarak tanımlamaktadır. Sever (2000)'e göre çocuk edebiyatında, yazarın yarattığı kahramanlarla insan doğasını anlatabilme başarısı ile çocukların edebiyattan yararlanmaları arasında bir koşutluktan söz edilebilir. Ayrıca okur duyarlığını devindiren en önemli etkinin, kahramanın iyi geliştirilmiş karakter özellikleri olduğu söylenebilir. Oğuzkan (2000) ise masal ve masalımsı eserler dışındaki eserlerin önde gelen kişilerinin, özellikle çocuk okurlar söz konusu olduğunda, gerçek veya hiç olmazsa gerçeğe yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Aksi halde çocuklar okudukları eserde başlarından türlü olaylar geçen kişilere inanmakta güçlük çekecektir. Gerçekçi bir karakter oluşturulması ise elbette, karakterin fiziksel özellikleriyle birlikte duygu, düşünce ve eylemleriyle okuyucuya tanıtılması ile mümkündür. Bir edebi eserle buluşan çocuğun tanıdığı karakterler, onun çok sayıda kişilik özelliğiyle tanışmasına, bazılarıyla özdeşim kurmasına, böylelikle hem kitap okumaya daha fazla ilgi duymasına hem de yaşama dair duyarlık kazanmasını sağlamaktadır. “Her iyi hikayenin kalbinde inanılır ve akılda kalıcı karakterler vardır” (Russell, 2009: 56).

Çocuk edebiyatındaki karakterler kapalı (geliştirilmemiş) ve açık (geliştirilmiş) olarak adlandırılarak iki grupta incelenebilir:

Sever (2003)'e göre kapalı karakter, özellikleri yüzeysel olarak tanıtılan, okurun iyi tanımadığı karakterdir. Bu karakterlerin, çocuklara insan doğasını kavratma, yaşam gerçekliğini anlatmada çok az katkıları vardır. Açık karakter roman, öykü, masal ve anlatımlarda birçok özelliği ile okura tanıtılan, inandırıcı nitelikleriyle öne çıkan, okurun iyi bildiği karakterdir. Bu karakter, yazarın aktarmak istediği iletilerin okurla paylaşılmasında etkin bir sorumluluk üstlenir.

Çocuk yayınlarında çok sayıda kahraman yerine az sayıda kahraman bulunması, çocukların kendi yaşlarındaki kimselerin başlarından geçenleri dinlemekten ve okumaktan zevk aldıklarından hareketle anlatıcıların çocuk olması çocuk yazınında ilgiyi artırıcı birer seçenek sayılabilir. Kaplan (2000)'a

göre baş kişilerin ikiden çok olması çocuğu sıkabilir, anlama ve kavramada karışıklığa yol açabilir.

2.1.2.5. Eğitsel İletiler

Yazın aracılığıyla çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici iletiler ile buluşması, bu yolla kendini ifade etme, duygu ve düşüncelerini ortaya koyma ve eleştirel düşünme konularında gelişim sağlaması da hedeflenen amaçlar arasında yer almaktadır. “Her yazın metni öncelikle kurmacadır...Ancak estetik bütünlüğü gereği yazınsal metinler tek anlamlı olmaz, okuru ‘bana inan’, ‘tek ve mutlak gerçek benim sana anlattıklarımıdır’ diyerek zorlayamaz. Bu nedenle iletişi, söylemek istediği şey de örtüktür...Ancak böylesi düşünsel bir süreç sonunda ortaya çıkan anlam estetik bir haz verecektir” (Dilidüzgün, 2000: 34). Sever (2003) yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında anlam oluşturulması sürecinde, okurun yani çocuğun etkin durumda olduğundan bahsetmektedir. Çocuk metindeki iletiler yardımıyla duygu ve düşüncelerini harekete geçirerek usamlama yoluyla anlam üretmeye başlar. Böylece çocuğun estetik duygusu gelişirken, kavram gelişimi de sağlanır.

Yalçın ve Aytaş (2005) çocuk edebiyatı eserlerinde, yaşadığımız dünyayı sevmeyi, onun güzelliklerinden yararlanmayı, eksik yönlerini tamamlamayı sağlayıcı duyguların kazandırılmasına özen gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir. Sever (2003)’e göre kitaplar, çocuklara anlamlandıramayacağı ya da yaşama geçiremeyeceği sorumluluklar yüklememelidir. Çocuk yazınında şiddet ögesi, dini, siyasi veya ideolojik dayatmalara, çocuğu karamsarlığa, kaderciliğe, önyargıya sürükleyen yaklaşımlara yer verilmemeli, çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlayıcı iletiler tercih edilmelidir. “Kendine güven duygusunu erken yaşta almış olan bireylerin daha başarılı oldukları; güvensiz, kendi içine kapanık çocukların ilerleyen yaşlarda sorumluluktan kaçtıkları, başkalarının denetiminde ve gözetiminde kalmayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir” (Yalçın ve Aytaş, 2000, 50). Bu bağlamda çocuğun toplumdan soyutlanmak yerine, toplumun bir parçası olduğunu, değerli bir varlık olduğunu

hissetmesini sağlayacak iletilere yer verilmesi daha uygun olacaktır. Sever (2003)'e göre çocuk edebiyatının temel sorumluluğu, çocuklara, dilin ve resmin olanaklarıyla kurgulanmış yeni yaşantılar sunmak olmalı, sunulan yaşantılardan çıkarsamalar yapma sorumluluğu ise çocuğa bırakılmalıdır.

2.1.2.6. Çevre (Ortam)

Russell (2009) bir edebi eserde çevrenin; olay örgüsünün geçtiği zaman, mekan ve genel ortamı ifade ettiğini söylemektedir. Okuyucunun, öykünün geçtiği yer ve zamanı bilmesi, öykü hakkında daha çok bilgi edinmesini ve böylece ilgisinin artmasını sağlamaktadır. Ayrıca yapıtta yer ve zaman belirtilmemiş olsa bile önemli olan öykünün tutarlı, mantıklı ve inandırıcı olması, öykünün genel içeriğini bozmamasıdır.

Güleç ve Geçgel (2006) de anlatımdaki yer ve zamanın açıkça verilebileceği gibi, öyküde geçen ipuçlarından okuyucunun bulmasının da istenebileceğini söylemektedir. Eğer bu konuda bir ipucu yoksa, okuyucunun yer ve zamanı hayal gücünü kullanarak belirleyebileceğini de ifade etmektedirler. Eserde çevre ile ilgili ipuçları metinde olabileceği gibi resimlerde de yer alabilir.

2.1.2.1 RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

“Çocuk kitapları, çocukların gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda; çoğunlukla resimler aracılığı ile görsellik ön planda tutularak, dilsel anlatımın sağlandığı; hayal gücü, yaratıcılık, kavramsal bellek ve sözcük dağarcığı gibi çocukların bilişsel ve dilsel becerilerini kullanarak düşünce çeşitliliğinin oluşmasına temel oluşturan ve bu temel doğrultusunda kendini ifade edebilme becerisini geliştiren eğlenceli, öğretici yayınlardır” (Yaşar ve Yazıcı, 2008: 936). Çocuklar için hazırlanan kitaplarda görsel öğeler bakımından belli özellikler olması gerekmektedir. Özellikle yapıtın yararlılığını ve kalıcılığını sürdürebilmesi açısından; metin ve resimleme arasındaki uyum son derece önemlidir.

Sever (2003) çocukların; yaşamı, insan gerçekliğini tanımları, öğrenmeleri için dilin anlatım olanakları ve sanatçı duyarlılığıyla kurgulanmış

yaşam durumlarına gereksinim olduğundan ve bu etkileşimde okurun sorumluluğunun, dilsel iletilerin çözümlenmesine yönelik duyuşsal ve bilişsel bir alımlama sürecine girmek olduğundan bahsetmektedir. Bu süreci alıcı açısından etkin hale getiren de resimdir. Sanatçının hayal ettiği dünyaya görsellik kazandıran resim, çocuk açısından da yazınla ve sanatla iletişim sürecinin başlaması, metnin iletilisinin tamamlanması, çocuğun eğlenmesi ve düşünmesi için yaratılan fırsattır.

Çocuk kitaplarında resimlemenin nasıl olması gerektiği konusunda Özünel (2000) gerek okulöncesinde gerekse ilköğretim çağındaki çocukların yaratıcı gücünü göz önüne alarak yapılması gerektiğini söylemektedir. Resmin, dilin iletilisinden daha sınırsız ve uluslar arası olduğu görüşündeki Özünel'e göre resimler, çocuklara yeni yaşantılar, yeni bilgiler, yeni değerlendirmeler verebilmelidir. Çocuğun doğuştan getirdiği yaratıcı gücünü göz önüne alarak yaratabileceği resimlerden daha geride olmamalıdır. Bir anlamda çocuğun alabileceği sanatsal iletileri de barındırmalıdır.

Çocuk kitaplarının resimlendirilmesinde ressam, neleri resme yansıtacağı konusunda seçici olabilir ancak temel ilke resim ve metin arasında denge ve uyum olması gereğidir. Sever (2003)'e göre başlangıçta, iletileri açık olan yazılı karikatürlerden yararlanılarak gittikçe iletileri örtük, üzerinde değişik yorumlar yapılabilecek yazısız çalışmalar seçilmelidir.

“Resimli öykü kitaplarının resimlendirme özelliklerini incelerken ressam tarafından kullanılan bazı görsel unsurları göz önünde bulundurmak gerekir. Bunlar ‘renk, çizgi, şekil, alan ve kompozisyon, stil, ayrıntı ve oran’dır” (Güleç ve Geçgel, 2006, 174).

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Türk ve İngiliz çocuk edebiyatı eserlerinden ‘çok satılma’ ölçütüne göre belirlenen üçer yapıt, çocuk kitaplarında aranılan biçimsel ve içeriksel özellikler açısından incelenmektedir. Ayrıca eserler biçim ve içerik özelliklerinin bütünüleyici ögesi olan resimleme özellikleri bakımından da ele alınmaktadır.

3.1. Mavisel Yener - *Evinden Kaçan Masal*

Mavisel Yener’in *Evinden Kaçan Masal* adlı öykü kitabı dört farklı masaldan oluşmaktadır. Kitaba adını veren *Evinden Kaçan Masal* birinci öyküdür. Daha sonra sırasıyla *Yaşlı Kitap*, *Sihirli Çoraplar* ve *Konuşan Koltuk* adlı masallar kitapta yer almaktadır. Yapıt, biçimsel özellikler bağlamında bir bütün olarak ele alınmış, içeriksel özellikler olarak ise öyküler teker teker incelenmiştir.

3.1.1 BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

3.1.1.1. Boyutlar

Dikdörtgen şeklindeki kitabın boyutları 19,5 x 13,3 cm.’dir. Orta boy olarak sınıflandırılabilen kitabın, seslendiği yaş düzeyine uygun boyutlarda olduğu görülmektedir.

3.1.1.2. Kapak ve Ciltleme

Kitabın kapağı öykülerin karakterlerine dayalı derleme resimlerden oluşmaktadır. Kitabın adı, yazarı, yayınevi, kodu, yayım yılı kapakta yer almaktadır. Arka kapakta ayrıca, kitabın içeriğiyle ilgili merak uyandıracak sorulara yer verilmiştir. Parlak, karton kapakta yırtılmaya, yıpranmaya ve

ıslanmaya karşı plastik kaplama kullanılmıştır. Ciltleme tekniği olarak yapıştırma kullanılmıştır. Kapak sağlamlık ve çekicilik bakımından çocuk okuyucuya uygun görülürken ciltlemede yapıştırma tekniği yerine dikiş kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

3.1.1.3.Kağıt Cinsi

Kitapta birinci hamur, mat ve beyaz kağıt kullanılmıştır. Beyaz kağıt okuyucunun gözünü yormakta, okumayı zorlaştırmaktadır. Düşük gramajlı kağıt kullanıldığı için resimler kağıdın arkasından görülmektedir. Kitap toplam yetmiş iki sayfadan oluşmaktadır.

3.1.1.4.Sayfa Düzenlemesi

Kapağı açınca ilk sayfa boş bırakılmış, ikinci sayfada yayınevi ve basım bilgilerine yer verilmiştir. Üçüncü sayfa, yarım başlık sayfası da denilen sayfadır ve iç kapak niteliğindedir. Dördüncü sayfa telif sayfası, beşinci sayfa ise kitabın kime adandığını gösteren sayfalardır. Boş bırakılan bir sayfadan sonra da içindekiler bölümü yer almaktadır.

Yazı bölümünde yanlardan ve üstten 1,5 cm, alttan 2 cm boşluk bırakılarak iki yana yaslı şekilde, satır başı yapılarak yazıların yerleştirildiği görülmektedir. Resimler, yazıdan bağımsız olarak, sağ ve sol taraflarda, tam sayfa olarak yer almaktadır. Böylece okuyucunun hem metni hem de resimleri daha kolay izlemesi sağlanmaktadır.

Satırlar tek aralıklı olarak düzenlendiğinden; gözle takibi zorlaştırmaktadır. Bazı sayfalarda bir önceki sayfadaki resimlerin alttan görünmesi okumada karışıklığa neden olabilmektedir. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması amacıyla; başlık hariç, yazının başladığı kısım her sayfada aynı hizada bulunmaktadır.

3.1.1.5. Harfler ve Punto

14 punto, metin tipi harf karakteri tercih edilmiştir. Okuma kolaylığı sağladığından, eserin seslendiği yaş grubu ve eserin içeriği bağlamında harfler ve punto uygun kabul edilebilir.

3.1.2 İÇERİK ÖZELLİKLERİ

İçerik özellikleri bakımından, kitapta yer alan dört öykü sırasıyla; *Evinden Kaçan Masal*, *Yaşlı Kitap*, *Sihirli Çoraplar* ve *Konuşan Koltuk* başlıkları altında ayrı ayrı incelenmektedir.

3.1.2.1. EVİNDEN KAÇAN MASAL

3.1.2.1.1. İzlek

Evinden Kaçan Masal adlı öykünün kahramanı Masal, geceyi geçirmek için Güneş Kız'ın penceresinden içeri girer. Birlikte galaksiler ötesindeki Dağ Cinleri'nin Çikolata Krallığı'na giderler. Masal kahramanlarından Kral, hislerini şöyle belirtir:

“Bugün burada, parktaki gölgeli koca ağacın kesilmesi nedeni ile toplandık. İnsanlar doğaya istedikleri gibi zarar veriyorlar. Artık buna bir çözüm bulmalıyız. Bütün hayvanları, bitkileri ve masal kahramanlarını Dağ Cinleri Ülkesi'ne davet ediyorum. Artık burada yaşasınlar, insanları yalnız bıraksınlar.”

İlk sözü alan Profesör Karınca ise bu fikre karşı çıkar:

“Zorların en kolayı çalışanların elinde. Eğer güçlülere rağmen insanlarla birlikte yaşamaya devam edersek, daha güzel bir dünya kazanabiliriz” (Yener, 2007: 20).

Masalın sonunda “Yarım Kalan Masal”, masalların çocukları terk etmemesi gerektiğini söyleyerek tüm masal kahramanlarını ikna eder:

“Beni de dinlerseniz mutlu olurum. Güneş Kız’ın söylediği gibi çocuklar kötülükleri yeryüzünden silecekler. Bunu yapabilmek için çabucak büyümeli çocuklar. Yeterince yiyip çokça uyumalı çocuklar. Masallar çocukları terk ederse, uyuyamaz ve büyüyemez çocuklar. Sakın hiçbiriniz terk etmeyin çocukları” (Yener, 2007: 23).

Bu masalda öne çıkan düşüncenin “uyum içinde yaşamak” olduğu düşünüldüğünde konu ile izlek arasında bir uyumdan söz etmek mümkündür. Konu bir arada yaşamanın verdiği haz ve masalların çocuklar için önemi çerçevesinde ilerlerken, okurda uyandırılmak istenen etkinin, çocuğun anlama düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir.

3.1.2.1.2 Konu

Bu öykünün konusu, yazarından kaçan yarım kalmış bir masalın küçük bir kız çocuğu tarafından tamamlanmasıdır. Bu kurgu içinde masal kahramanı çeşitli kişilerle tanışır ve okurda merak uyandıran çatışma ortamları oluşur. Bu çatışmalardan ilki kişinin kendisiyle olan çatışması olarak görünmektedir.

Evinden Kaçan Masal’a kaçma fikri önceleri güzel gelse de sonradan düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Adımlarım yavaşladıkça şarkım da hızlanıyordu. Evden iyice uzaklaşmıştım, yürümekten ayaklarıma kara sular inmişti. Kaçmakla iyi yapmadığımı düşünmeye başlamıştım. ‘Bir öykü olmaya öykünmemeliydim. Masalcı Amca’nın yazdığı masallardan biri olmaya boyun eğseydim, bunlar başıma gelmezdi.’ diye düşünmeye başladım” (Yener, 2007: 10).

Kişi-kşi çatışmasına örnek olarak ise masal ve Güneş Kız’ın birbirlerini ikna etmek için yaptıkları konuşma verilebilir:

“Dün gece odama kendi kendine gediğini sanıyorsun değil mi?” diye sordu.

“Evet, Masalcı Amca’dan kaçarken senin odana sığındım.”

“Sen öyle düşün bakalım! Aslında ben çağırmıştım seni odama. Annem masal okumayınca pencereden aydedeyi seyretmeye başladım. Sevgili dolunaydan bana bir masal göndermesini istedim.”

“Dolunaydan masal istenmez. Güldürme beni! O senin dediğin masalarda olur. Hah hah hah...”

“Başkaları ile alay etmek ayıptır masal kardeş. Benimle alay etme.Bana inan. Ben ne düşünürsem, o gerçek olur her zaman.”

“Haydi o zaman, bir filin sırtına binip uzay yolculuğuna çıktığımızı düşün. Bu da gerçek oldun. Hah hah ne komik!”

“Hala benimle alay ediyorsun. Düşündüğüm şeyin gerçekleşmesi için ona inanmam gerekir. Ben bir filin uçabileceğine gerçekten inansam o bile olur.”(Yener, 2007: 16)

Masalın kurgulanmasında yararlanılan bu çatışmaların, çocuğu metnin anlam evrenine çektiği ve çocuk gerçekliği çerçevesinde verilmek istenen iletiyi güçlendirdiği düşünülmektedir. Masalda gerçeküstü öğelere yer verilse de konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelere rastlanmamıştır.

3.1.2.1.3. Dil ve Anlatım

Yazar, sade, günlük, yalın bir dil kullanmış, yazım ve noktalama kurallarına özen göstermiştir. Çocuğa göre yaratılan durumlarla yazar, söz varlığımızın çeşitli öğelerini (deyim, terim, kalıp sözler, atasözleri, ikilemeler gibi) yansıtmaktadır:

“...Korkmamak için sözlerini o anda uydurduğum bir şarkı tutturdum, başladım sokaklarda yürümeye:

“Tıkı tuku fıçı güm

Taka tuka fıçı güm

Bız bız...vız vız...fıçı güm” (Yener, 2007:10).

Masal şöyle bitmektedir:

“Ben erdim muradıma, bu masalı okuyanlar da ersinler muratlarına” (Yener, 2007: 24).

Masalda çocuğun düşünce ve duyarlık geliştirmesine olanak sağlayan, seslendiği yaş düzeyinin gelişim özelliklerine uygun anlatım olanakları, çocuğa yazınsal kurgu içinde sezdirilmiştir. Çocukların dili doğru kullanmaya öykünebileceği tümcelere yer verilmiştir. Masalda kullanılan sözcük ve cümle yapılarının çocuğun anlama evrenine uygun olduğu görülmektedir.

Yapıtın, yazım ve noktalama kurallarına uygun olarak kaleme alındığı, bu özelliğiyle de çocuğun dil duyarlılığını devindirir nitelikte olduğu görülmektedir.

3.1.2.1.4. Kahramanlar (Karakterler)

Öykünün ana karakteri olan Masal, çeşitli özellikleriyle okuyucuya tanıtılmakta, iletinin aktarılmasında etkin bir sorumluluk üstlenmektedir.

“İçine melun kahrkahalı cadıları, fındık kabuğunda uyuyan tek gözlü devleri, seksen iki gözlü fareleri doldurmak istediği için” Masalcı Amca’dan kaçan Masal, daha iyi, farklı bir “öykü” olabilme isteğiyle doludur. Güvenebileceği tek dostunun bir çocuk olabileceği düşüncesiyle küçük kızın penceresinden odasına süzülür. Tüm zamanını boş boş dolaşarak geçiremeyeceğini, başıboş bir masal olamayacağını, bir an önce birinin kendisini yazması gerektiğini söyler.

Bu şekilde hikayenin baş kişisi Masal, sorumluluk sahibi, daha iyi arayarak, farklılıkların zenginliğini savunan, dostluğa değer veren özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Çok yönlülüğüyle açık (geliştirilmiş) karakter özellikleri taşıyan Masal, okuyucunun kendini özdeşleştirirken güçlük çekmeyeceği, olaylar arasındaki nedenselliği pekiştiren bir kahraman olarak hikayenin okurla etkileşimine katkıda bulunmaktadır. Sevinç, öfke, korku, umut gibi insana özgü pek çok duyguyu konuşmalarıyla ve hareketleriyle ifade eden Masal ile okuyucu kolayca özdeşim kurabilecektir.

Yazarından Kaçan Masal dışında hikayede yer alan Güneş Kız da kapalı (yan) karakter olarak geliştirilmiş, öykünün ana kişinin daha iyi anlaşılmasına hizmet eden ve daha çok baş kişinin bakış açısıyla okuyucuya aktarılan bir karakter olarak görünmektedir:

“Buraya gelen pek çok davetli vardı. Okula başlamadığı için okuma yazma bilmeyen Güneş Kız, karşılaştığı davetlilerle balıkçayı, kuşçayı, ağaççayı ne de güzel konuşuyordu. Bütün bu dilleri nasıl da öğrenmişti” (Yener,2007:17).

Dağ Cinleri'nin Çikolata Krallığı'ndaki davette söz alan Kral, Profesör Karınca, Sarımsak Prensesi, Anka Kuşu, Çam Ağacı, Çevre Bakanı hikayenin yan kişileridir. Bunlar başka masallarda karşımıza çıkan veya çıkması muhtemel kişiler olarak, belli bir konuda söz söyleyerek, çatışmanın ortaya konmasına, öykünün gelişmesine ve sonuca bağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

3.1.2.1.5. Eğitsel İletiler

Öykünün temel iletisi, zorluklara rağmen bir arada yaşamının gerekli olduğudur. Çocukların sağlıklı gelişimi için masalların önemi de vurgulanmaktadır. Bu yönüyle öykünün, anne-babalar için de bir iletisi olduğu düşünülmektedir. Hikayenin baş kişinin dostluğu, güveni ve duyarlılığı ile çocuk dünyasına, onun duygu ve düşüncelerine seslenen, iletiyi doğrudan ortaya koymak yerine sezdiren bir bakış açısı ortaya konduğu düşünülmektedir.

Kitapta anlatılanların yaşamın gerçekleriyle ilişkili olması gerektiği düşünüldüğünde olayların gelişimi, karakterler, konuşmalar ve genel olarak öykü bir bütün olarak incelendiğinde öykünün, konunun yapılandırılmasını zayıflatan (rastlantısallık, duygusallık ve abartılmış merak) öğelerden uzak bir üslupta kaleme alındığı görülmektedir. Yalnızca öykü öğretici olma amacı gütmeyen dilsel ve görsel öğelerle çocuğun hem düşünme hem de sanat eğitimi sürecini desteklemeye yönelik iletiler barındırmaktadır.

Temel iletinin çocukta, topluma ve kendine yabancılaşmak yerine; birey olarak, bir arada, uyum içinde, kendini toplumdan soyutlamadan yaşama isteği uyandıracak düşünülmemektedir. Ayrıca iletinin aktarılmasında yaptırımcı bir anlayıştan kaçınılarak eğlendirirken düşündürücü bir yöntem izlendiği görülmektedir.

3.1.2.1.6. Çevre

Dolunaylı bir gecede başlayan öykü, küçük kızın odasında devam eder. Çikolata Krallığı'nda gerçek dışı bir ortama taşınan öykü, yeniden küçük kızın odasında son bulur. Tüm olaylar birkaç gün gibi kısa bir sürede gerçekleşmekte, bunun dışında zamanla ilgili fazla bilgiye yer verilmemektedir. Çevre özellikleri çok ayrıntılı verilmemiş olsa da öykünün tutarlı, mantıklı ve inandırıcı olmasına engel teşkil etmemektedir.

3.1.2.2.YAŞLI KİTAP

3.1.2.2.1. İzlek

Yaşlı bir kitabın küçük bir çocuk tarafından kütüphaneden ödünç alınmasıyla başlayan olaylar, kitabın elektronik kitaplar ve bilgisayarla tanışmasıyla gelişir. Bu tanışma sürecinde Yaşlı Kitap, artık çocukların, sayfaları olan kitapları okumayacağı endişesiyle üzülür; ancak elektrik kesilince elektronik kitaplar işlevini yitirir ve böylece kitaplardan vazgeçmenin kolay olmadığını anlayan Yaşlı Kitap mutlu olur.

Kitabın öneminin vurgulandığı bu hikayede, elektronik alanındaki gelişmelere ve bilgisayar çağını yaşayan günümüz dünyasıyla geçmişin çatışmasına yer verilmektedir:

- “Merhaba, ben bir ansiklopediyim. Ciltler dolusu ansiklopedinin bilgisini benim içimde saklı.”

Yaşlı kitap gülümseyerek;

- “Hiç olur mu? Sen küçücüksün, şu zayıf vücudunda bu kadar bilgiyi nasıl depolarsın?” diye sormuş.

-“Ufacık görünürüm ama içim çok büyük, çok bilgi barındırırım.” demiş elektronik ansiklopedi.

Yaşlı Kitap üzölmeye başlamış. Yoksa çocuklar atık sayfaları olan kitapları okumak yerine bilgisayar ekranındaki kitapları mı okuyacaklarmış?

Elektronik kitaplardan biri kendi etrafında neşeyle dönüp;

-Benim içim masallarla dolu, boncuk gözlü çocuk ne zaman masal dinlemek isterse beni koyar bilgisayarına” demiş.

“Neee? Dinlemek mi?” diye haykırmış yaşlı kitap.

“Evet bizlerin de içinde sesler var. Çocuklar resimlerimize bakarken masal dinleyebilir” demiş masallarla dolu elektronik kitap.

Çocukta uyandırılmak istenen etki çocuğun şiir, öykü ve roman başta olmak üzere her türlü yazınsal yapıta ve kütüphanelere duyarlık kazanmasıdır. Konu ile izlek arasındaki uyum çocukta davranış değişikliği sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

3.1.2.2.2. Konu

Öyküde, kütüphaneden bir çocuk tarafından ödünç alınan Yaşlı Kitap'ın yaşadıkları anlatılmaktadır. Gece yarısından sonra, yaşlı kitap ve masanın üzerinde duran elektronik kitaplar ile bilgisayar konuşmaya başlar. Çocukların artık sayfaları olan kitaplar yerine bilgisayar ekranından kitap okuyacağını düşünen Yaşlı Kitap çok üzülür. Çocuk her gün okuldan geldikten sonra, önce bilgisayarın başına geçer sonra da Yaşlı Kitap'ı okur. Bir gün yine bilgisayarın başına geçtiğinde elektrikler kesilir. Elektronik kitaplar bu işe çok üzülse de Yaşlı Kitap sevinir. Kütüphaneye dönünce tüm yaşadıklarını oradaki kitaplarla paylaşır. Tüm kitaplar kardeş olduklarını anlayarak bir daha hiç tartışmazlar.

Ele alınan konu çocuğun gereksinim ve ilgisine, kurgulanan çatışmalar, çocuğun anlamlandırma düzeyine uygundur.

Kişi-kşi çatışması, yaşlı kitapla elektronik kitaplar arasında yaşanmaktadır. Daha önce elektronik kitaplarla ve bilgisayarla hiç karşılaşmamış olan yaşlı kitap çok şaşırır:

“Bana şaka yapmayın. Yazıları olmayan kitap hiç görmedim ömrümde. Sizden olsa olsa çay tabağı olur. Yok yok o bile olmaz.Ortanız delik, çay dökülür! Demiş

Yüzeyleri ayna gibi parlayan cisimler ciddileşir;

“Bizim yazılarımız içimizde saklı. Kimse göremez. Bilgisayara takınca, bilgisayar içimizi okuyabilir ve ekranda gösterir” demişler.

Yaşlı kitabın kafası çok karışmış. Kendilerine “kitap” diyen nesneler, kitaptan başka her şeye benziyorlarmış. Hepsinin rengi ve şekli aynıymış. (Yener, 2007:33)

Konunun çocuk gerçekliğiyle bağdaştığı ve konuyu zayıflatan öğelere yer verilmediği gözlemlenmektedir.

3.1.2.2.3. Dil ve Anlatım

Cümlelerin kısa, anlaşılır ve yalın olması anlatımda dikkati çeken özelliklerdir. Metin içinde yer yer, anadilin anlatım gücünü örneklendiren sözcükler, deyimler ve tamlamalar kullanılarak çocuğun yazınsal kurguya yaklaşmasının sağlandığı düşünülmektedir.

“O gece dolunay, dizi dizi kitapların, bomboş masaların bulunduğu kocaman kütüphanenin penceresinden içeri süzülüp etrafı pırl pırl aydınlatıyormuş (Yener, 2007: 25).

“Yaşlı kitap sağa bakınmış, sola bakınmış, aşağı bakınmış, ne görse beğenirsiniz!”

“Elektronik kitapların buna canları çok sıkılmış, küplere binmişler. İşte o an yaşlı kitabın mutluluğuna diyecek yokmuş (Yener, 2007:38).

“Gökten çok lezzetli, sulu üç mavi elma düşmüş. Elmaları yemek için çağrılan da gelmiş, çağrılmayan da. Birini bu masalı okuyup dinleyenlere, birini çocukların en iyi dostu kitaplara, birini de elektronik kitaplara bağışladım” (Yener, 2007: 41).

Yazım ve noktalama işaretlerinin kullanımına genel olarak dikkat edildiği ancak sayfa 25’te ve sayfa 28’de “kütüphane” sözcüğünün “**kütüpane**” şeklinde yazıldığı ve sayfa 34’te “Benim **için** masallarla dolu” tümcesinde “için” sözcüğünün “**içim**” şeklinde yazılması gerektiği görülmektedir.

3.1.2.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

Öykünün başkişisi olan yaşlı kitap devingen bir karakter özelliği göstermektedir. Çocukların ilgisini çekmediği ve bu yüzden işe yaramaz olduğu düşüncesiyle üzüldürken, bir çocuk tarafından, öğretmeni ödev verdiği için ödünç alınan yaşlı kitabın hayatı elektronik kitaplarla tanışmasıyla değişir. İçindeki bilgilerin güzelliğini ve her koşulda bir çocuğun en yakın arkadaşı olabilme üstünlüğünü, kitap okumanın çocukların hala çok hoşuna gittiğini gören yaşlı kitap, kütüphaneye dönünce yaşadıklarını diğer kitaplarla paylaşır. Bu kurgu içinde okuyucuya çeşitli özellikleriyle tanıtılır:

“Benimle yaşlı ve eski bir kitap olduğum için alay ettiniz ama ben sizi affediyorum. Çünkü affetmek, karşısındakini anlamak demektir. Ben de sizleri anladım.” demiş.

Elektronik kitaplar yaptıklarından utanıp hep bir ağızdan;

“Biz de seni anladık. Biz bilgisayar olmadan hiçbir işe yaramayız. Oysa çocuklar seni her yerde, her zaman okuyabilirler! diye bağırmışlar”(Yener, 2007: 39).

Boncuk gözlü çocuk, elektronik kitaplar, bilgisayar, kütüphanedeki diğer kitaplar da yan kişiler olarak hikayenin kurgusuna katkı sağlayan öğelerdir.

3.1.2.2.5. Eğitsel İletiler

Kitapların, çocukların ilgi ve sevgisine muhtaç olduğu, kütüphanelerin her türlü kitabın okunabileceği ve ödünç alınabileceği yerler olarak her gün ziyaretçilerini bekledikleri, bilgisayarların yalnızca oyun oynamak değil bilgi kaynağı olarak da kullanılabildiği, affetmenin anlayıştan ileri geldiği gibi pek çok ileti, çocuğun anlam evrenine uygun olarak, çocuğa metin içinde sezdirilmektedir.

İnsan özellikleri gösteren yaşlı kitap; çocuğa zayıf ve güçlü yönleriyle tanıtılmıştır. Öyküde çocuğun duygu, düşünce ve düş gücünü geliştirmeye yönelik ifadeler yer verilmiştir:

“Ertesi gün boncuk gözlü çocuk, okuldan döner dönmez bilgisayarını açmış. Ansiklopedi olduğunu söyleyen parlak cismi almış, bilgisayarın içine

koymuş.Yaşlı kitap onu dikkatle izliyormuş. Çocuk bilgisayara “karga” sözcüğünü yazmış. Bunu yazar yazmaz ekranında “pırrr” diye süzüle süzüle kargalar uçmaya başlamış. Öyle uçuyorlarmış ki sanki yaşlı kitabın başının üstünden geçeceklermiş. Keskin bir ses kargaları anlatmaya başlamış. Yaşlı kitap etrafına bakınmış. Kimse yokmuş. Ses bilgisayarın içinden geliyormuş. “Demek dün gece bana anlattıkları doğruymuş” diye düşünmüş.” (Yener,2007: 37)

Hikayenin sonunda kendine güveni tazelenen, arkadaşlığın önemini daha iyi kavrayan başkişi, çocukta, ortaya çıkan sorunların konuşularak, iletişim kurularak giderilebileceğine dair duyarlık oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

3.1.2.2.6. Çevre

Gece yarısı kütüphanede başlayan hikaye, kitabı ödünç alan çocuğun evinde, çalışma masasında devam eder. Çocuğun kısa bir sürede kitabı okuyarak iade etmesiyle masal kütüphanede sona erer. Zamanla ilgili kesin bilgi verilmese de öyküde yer alan bazı öğelerin (bilgisayar, kompakt disk, vb.) günümüze yakın bir tarihten itibaren kullanılmaya başlanmasından dolayı, öykünün günümüz toplumunun yaşadığı çevreyi yansıttığı düşünülebilir.

3.1.2.3. SİHİRLİ ÇORAPLAR

3.1.2.3.1. İzlek

Kendilerini giyenin tüm dileklerini gerçekleştirecek olan sihirli çorapların sahibini arama sürecini konu alan hikayede izlek ve konu arasında denge ve uyumdan söz etmek mümkündür.

“Tam üç gün sonra hanım bir de bakmış, kızın yüzü gözü kızarmış ağlar.

“Neyin var kızım?” diye sormuş.

Kız umutsuzluk içinde;

“Bugün arkadaşımın doğum günü ama benim armağan edecek hiçbir şeyim yok” diye sızlanmış.

Annesinin aklına, Pazar çantasının dibinde unuttuğu çoraplar gelivermiş.

“Üzülme, ondan kolay ne var! İstediğin bu olsun!” demiş.

Bir koşu Pazar çantasını getirmiş, içinden çorapları çıkarmış. Bir de güzel paket yapmış. Çorapların yüzü gülüyormuş artık.”(Yener, 2007: 47)

Hikayenin izleği “paylaşmanın yüceliği”dir. Paylaşılacağını anlayan çorapların yüzünün gülmesi, buna bir örnek olarak gösterilebilir. Okurda uyandırılmak istenen duygu, onun anlama düzeyine uygundur. Üçüncü kişi tarafından anlatılan hikaye, çocuğun insana ve doğaya duyarlık kazanmasına olanak sağlayacak şekilde kurgulanmıştır:

“Günlerden bir kara gün yerler sarsılmış, denizler yükselmiş. Karanlıklar çoğalmış. Gemiler karaya oturmuş.Dağ, taş, deniz birbirine karışmış.Ülkenin bir bölümü ören yerine dönmüş. Evsiz barksız kalmış insanlar. Evi barkı olanlar, tezin tezinde koşup yardım etmişler onlara. Giysiler yiyecekler göndermişler.” (Yener, 2007:50)

3.1.2.3.2. Konu

Hikayede çorap örerken yanı başında sesler duyan Nine’ye Peri Oğlu, ördüğü çorapların sihirli olduğunu söyler. Ertesi gün pazarda çorapları tezgahına koyan Nine, bir türlü çoraplara alıcı bulamaz. Günün sonunda bir kadın çorapları kızı için satın alır. Kız çorapları arkadaşına hediye eder; ancak çorapları beğenmeyen arkadaşısı, onları kırık oyuncakların olduğu sepete atar. Günler sonra çorapları bulan anne, onları mahallenin yeni gelinine hediye eder. Gelin de çorapları sandığına koyar.

Bir gün ülkede büyük bir felaket olur ve buna üzülen gelin çorapları, başka yardım malzemeleriyle birlikte, evsiz kalan çocuklara gönderir. Çoraplar Eylül Kız’ın payına düşer. Ayakları gibi yüreği de hemen ısınan Eylül Kız’ın tüm dilekleri gerçekleşir.

Masalda, zor durumda kalan insanların paylaşmaya ihtiyacı olduğu, bize hediye edilenleri beğenmesek de bir gün onlara ihtiyacımız olabileceği,

eşyalarımızı daha özenli saklamamız gerektiği gibi konular işlenmekte ve ele alınan konuların çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olduğu düşünülmektedir.

Konuyu yapılandırırken kişilerden çok olay üzerinde durulmaktadır. Burada merak duygusunu canlı tutan, çoraplara kimin sahip olacağı düşüncesidir.

“Derken gün, güneşi kovalamış. İşte o zaman akça pakça bir hanım gelip çorapları alıvermiş. Ninecik “Sattım yok pahasına, derman olsun derdine” demi ya hanım hiçbir şey anlamamış ninenin söylediklerinden.

Çoraplar Pazar çantasının dibinde mutluluktan uçuyorlarmış. Biri ötekine,

“Merak ediyorum. Bizi giyecek çocuk nasıl biri acaba? “ diye sormuş. Öteki de merak içindeymiş. Konuşa konuşa evin yolunu tutmuşlar.

3.1.2.3.3. Dil ve Anlatım

Hikayede mani, deyim, kalıp sözler, ikilemeler çokça kullanılmaktadır:

“Köylerden bir köy varmış. Evlerinin kapısı gıcırdak mı gıcırdak, pencereleri kıpırdak mı kıpırdak. Rüzgar esmiş “güm” demiş, yel çıkmış “çat” demiş. Yağmur yağmış damlalarından “şar” demiş. Gözsüzü görmüş, kulaksızı duymuş, tavukları kerevete kurulmuş. Karıncaları ip atlar, kara koçları düğün eder, cırcırböcekleri tahıl toplarmış. Yollarında da çocuklar çelikçomak oynaya dursun biz gelelim masalımıza” (Yener, 2007: 42).

“Sizi giyen çocuk,

gökler dolusu sevinecek.

Peri oğlu dedi ki:

Sihirli olduğu bilinmeyecek” (Yener, 2007 :44).

Hikayede okurun anlama düzeyine uygun, sade bir dil; kısa ve yalın cümlelere yer verilmiş, Türkçenin yazım ve noktalama kuralları doğru kullanılmıştır. Böylece çocuğun anlamlandırmasına uygun bir yazınsal kurgu ortaya konmuştur.

3.1.2.3.4. Kahramanlar

Sihirli çoraplar, onlara sahip olanlara iyi şans getireceği söylenen, okuyucuya insan özellikleriyle tanıtılan başkişilerdir. Sevinen, üzülen, hayal kırıklığı yaşayan, umutsuzluğa kapılan, çaresiz kalan çoraplar hikayenin kurgusu içinde durağan özellik göstermektedir. Çorapların tek özelliği, onları giyene huzur ve mutluluk vermektir.

Çoraplar dışında okuyucuya her yönüyle tanıtılan bir kahraman bulunmamaktadır. Çorapları ören nine, çorapların sihirli olduğunu müjdeleyen peri oğlu, çorapları pazarda satın alan anne, kızı, kızın arkadaşı, kırık oyuncaklar, mahallenin gelini ve Eylül Kız masaldaki yan kişilerdir.

3.1.2.3.5. Eğitsel İletiler

Bu masalda giyene bereket getiren sihirli çoraplar paylaşmanın yüceliği ve çevreye duyarlık kazanmanın birer simgesi niteliğindedir. Çorapları ören nine, sihirli olduklarını bildiği halde, başka çocuklara mutluluk vermesi dileğiyle çorapları pazarda satar, onların diğer çoraplardan farklı olduğunu ima eden türküler söyler ama kimse buna dikkat etmez.

“Ninecik, çorapların sihirli olduğunu duyunca şaşakalmış. Bir çile yün su olup akmış.Nine çorapları çabucak örüvermiş. Bitirince bağrına basmış, sevip okşamış” (Yener, 2007: 45).

“Nine gün boyunca bir türkü tutturmuş:

“Topukları al yünden

İlmekleri umuttan

Korur giyeni soğuktan

Bolluk getirir hiç yoktan.”

Kimse durup da düşünmemiş ninenin türküsünün anlamını” (Yener, 2007: 46).

İletiler çocuğun anlama evrenine uygun görülmektedir.

Çocuğun “niçin çevreme duyarlı olmalıyım?” sorusunun cevabını metni okudukça sezip, ana düşünceyi kavrayacağı düşünülmektedir. Masalın sonunda, yolculuğu hala bitmeyen çoraplarla ilgili olarak:

Yener (2007) masalın sonunda; bundan böyle size armağan edilen al topuklu çoraplara dikkat edin, sihirli çoraplar olabilirler demektedir. Burada çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirmeye yönelik bir anlatımın varlığından söz etmek mümkündür.

Hikaye kendi içinde tutarlı, yaşanan olaylar gerçek olmasa da gerçekçi dolayısıyla çocuğun anlatılanlarla bütünleşmesini kolaylaştıran niteliktedir.

3.1.2.3.6. Çevre

Masal, bir köyde, böğürtlenlerin dibine bağdaş kurup oturan ninenin çorapları örmesiyle başlar. Ertesi gün pazar tezgahına götürülen çoraplar, akça pakça bir hanım tarafından satın alınarak pazar çantasına konur. Buradan eve gelen çoraplar hediye olarak bir başka eve giderler ve orada kırık oyuncakların bulunduğu sepete atılırlar. Kırk gün kırk gece burada konakladıktan sonra yeni gelinin karanlık sandığına girerler. Oradan da yardım malzemelerinin olduğu kutuyla Eylül Kız'ın ayaklarına kadar ulaşırlar. Onları üç yıl, neredeyse hiç çıkarmadan giyen Eylül Kız da başka çocuklara vermek için minik beyaz kutunun içine koyar.

Öykünün hangi dönemde geçtiğine ilişkin ifadeler öyküde yer almasa da; bunun, çocuğun özdeşim kurmasına engel olmadığı söylenebilir.

3.1.2.4. KONUŞAN KOLTUK

3.1.2.4.1. İzlek

Konuşan Koltuk öyküsünde, aileye nesiller boyu hizmet etmiş, daha sonra eskidiği için bodrum katındaki odaya konmuş kırmızı koltuğun, evin meraklı küçük kızıyla kurduğu arkadaşlık anlatılmaktadır.

“Ben senin ninenin koltuğuydum. Ninenin ölüp gitmesine kadar onu ne kadar sevdiğimi anlayamamıştım. O, benim yıllar boyunca tek dostum, tek arkadaşım olmuştu. Beni okşayan tek kişiydi o. Üzerimde oturup dantel ördüğü, dikiş diktiği günleri özlüyorum. Tertemiz giysileriyle üstüme oturduğunda mis gibi kokusunu içime çeker, rahat etmesi için elimden geleni

yapardım. Dedenle birlikte içtikleri sabah kahveleri... Ne anılarla doluyum bir bilsen... Bir gün sana kollarımdaki deniz kabuklarının da öyküsünü anlatırım...”

Minik kız anıları yalnızca anı defteri saklar sanırmış. Duyduklarına şaşırmış. (Yener, 2007: 58)

Öyküde konu ve izlek arasında bir uyumdan söz etmek mümkündür. Okurda uyandırılmak istenen vefa, çevreye duyarlık, kıymet bilme, geçmişe saygı duyma gibi duygu ve düşünceler, okurun anlama düzeyine uygundur. Çocukta insana, çevreye, yaşama ilişkin duyarlık oluşturmaya yönelik bir kurgu geliştirilmiştir.

3.1.2.4.2. Konu

Çok meraklı minik kız, evin bodrumunu daima görmek ister; ancak annesi izin vermez. Bir gün annesine yardım etmek bahanesiyle bodruma inen minik kız, burada bulunan kırmızı koltuk ile arkadaşlık kurar. Annesinin itirazlarına rağmen babası koltuğu tamir eder ve minik kızın odasına koyar. Koltuk minik kıza, annesinin çocukluğunu, anneannesini ve çeşitli anıları anlatır.

Bir gün eve gelen konukların oturması için koltuk salona getirilir ve misafir kadınlardan biri koltuğu çok beğendiğini, istedikleri kadar para karşılığı satın almak istediğini söyler. Anne hem koltuktan kurtulacağına hem de çok para alacağına sevinirken, minik kız ve koltuk bu duruma çok üzülür. Anne tartışma sırasında koltuğa hızla oturunca koltuğun yayları kopar, annenin bacaklarına batar. Böylece koltuk satılmaktan kurtulur.

Ele alınan konu çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygundur. Kurgulanan çatışmalar öncelikle kişi-kişi çatışması olarak koltuk ve anne arasında görünmektedir:

“Koltuk yine hüzünlenmiş, içini çeke çeke anlatmış:

“Anneannen bu dünyadan ayrılınca, beni şurada duran sandıkla birlikte annenin evine getirdiler. Salonun bir köşesinde bir süre durdum. Üstüme oturmazlardı hiç. Günlerden bir gün ‘Bıktım şu eski koltuktan!’ deyip beni sürükleye sürükleye beni bu bodruma getirdi annen. O günden bu yana

eski dostum sandıkla beraber bodrumda oturur, konuşur dururuz eski günleri.”(Yener, 2007: 61)

Anneyle minik kız arasındaki kişi-kişi çatışması da şöyle örneklenmiştir:

“Minik kız, bodrumdaki kırmızı koltuğu odasına koymak istediğini söylediğinde annesi karşı çıkmış:

“Odan yeterince dağınık. Bir de eski püskü koltuk koyarsak iyice karışır” demiş.”(Yener, 2007: 62)

“Minik kız ve annesi olanları şaşkınlıkla izliyorlarmış. Konuklardan biri koltuğu öyle çok sevmiş ki bir oturmuş bir daha da kalkmamış.

“Ben eski eşyaları biriktirim. Ne kadar para isterseniz vermeye hazırım. Yeter ki bu koltuğu bana satın” diye tutturmuş.

Minik kızın annesi buna çok sevinmiş. Koltuğu satmayı hemen kabul etmiş. Hem eski bir eşyadan kurtulacak hem de çok para alacaktı.

Minik kız bu işe öfkelenmiş. Akşama dek suskun suskun oturup düşünmüş. İki örgüsünü burmuş, bükmüş... Koltuk evden giderse ninesini, dedesini, anneannesini ona kim anlatacaktı? Annesinin yaramazlıklarını kimden dinleyecekti? Hem daha deniz kabuklarının öyküsünü dinlememişti.” (Yener, 2007: 65)

Konuyu yapılandırılmasını zayıflatan öğelere (abartılmış merak, rastlantısallık ve duygusallık) yer verilmemiştir. Merak ve heyecan öğesiye, koltuğa minik kızla tanıştıktan sonra ne olacağı sorusuyla canlı tutulmuştur.

3.1.2.4.3. Dil ve Anlatım

Okurun yaşına ve gelişim özelliklerine uygun, kısa ve yalın cümleler kullanılmıştır. Yazım ve noktalama kurallarının doğru kullanıldığı gözlemlenmektedir. İkilemeler (pırıl pırıl, gündüz gece, ılık ılık...) ve deyimlerin (kulak vermek, sevinçten kanat takmak, gönlü olmamak...) sıklıkla ve yerli yerinde kullanılması, çocukta dile karşı duyarlık oluşmasına yönelik

bir çaba olarak düşünülmektedir. Dil ve anlatım özellikleriyle yapıt, çocuğun dil duyarlılığını devindirir niteliktedir.

3.1.2.4.4. Kahramanlar (Karakterler)

Öykünün kahramanı kırmızı koltuk, yaşlı, sevgi dolu, duygusal ve konuşkan özellikleriyle okuyucuya sunulmaktadır. Eski olduğu için bodrumda kaderine terk edilen koltuğun, küçük kız tarafından fark edilmesi ve evin beyi tarafından tamir edilmesiyle gelişen öykü, koltuğun yeniden insanların kullanımına geçirilmesiyle son bulur.

Çocuğun özdeşim kurabilmesini kolaylaştıran umut, çaresizlik, sevgi, kırılganlık gibi duygu ve düşüncelerle geliştirilen başkişinin yaşadıkları, çocuğun anlamlandırabileceği niteliktedir. Yan kişilerden küçük kız da devingen bir karakter olarak ortaya çıkmaktadır. Koltukla kurduğu arkadaşlık sayesinde okuyucuya, “geçmişin kıymetini bilmeyenler geleceği hak edemezler” iletisi verilmektedir.

Öyküde ayrıca kapalı karakter özelliği gösteren yaşlı sandık, anne, baba, konuk hanım da yan kişiler olarak yer almaktadır. Yan kişiler, yapıtın iletisinin aktarılmasında başkişiyi destekler niteliktedir.

3.1.2.4.5. Eğitsel İletiler

Bu masalın temel iletisi, geçmişin kıymetini bilmeyenlerin, geleceklerini şekillendiren anılardan mahrum kalacağıdır. Hikayede koltuk, bir arkadaş, bir dost gibi, küçük kıza geçmişteki yaşamını, anılarını anlatmaktadır. Kendisine saygı ve sevgi gösterilmediği için mutsuz olan koltuk, aslında hala işe yarayabileceğini ve değersiz olmadığını hikayenin sonunda ispatlamaktadır. Çocuğun anlama yetisine hitap eden bu ileti yazınsal bir anlayışla çocuğa sezdirilmektedir.

Masalda anne, insanın zayıf yönlerini temsil eder niteliktedir. Eski olduğu için değersiz ve işe yaramaz gördüğü anne yadigarı koltuğu bodruma atmış, işe yaramaz sandığı koltuğun işe yaradığını görünce de onu satmak istemiştir. Baba ise daha sağduyulu davranarak eski koltuğu tamir etmiş,

kızının odasına taşımış ve satılmasına razı olmamıştır. Karar verme yetkisine sahip olan anne ve baba arasında geçen konuşmalarla okuyucunun ilgi ve merakı canlı tutulmuş, bu yolla okuyucu masal içindeki nedensellikler üstüne düşünmeye sevk edilmiştir.

Okurun hayal gücünü geliştirmeye yönelik ifadelerle yer verilirken konu çocuğun anlama düzeyine uygun olarak ele alınmış, abartılı duygu ve düşüncelere yer verilmemiştir.

3.1.2.4.6. Çevre

Masalın hangi çevrede geçtiği, masalın giriş kısmında şöyle betimlenmektedir:

“Evvel zaman içinde, vaktin birinde, kuş yuvasında balıkların yumurtaları ısıttığı, kaplumbağaların ışık hızını aştığı, korkulukların yıldız topladığı, gölgelerin saklambaç oynadığı bir ülke varmış. Bu ülkenin bir yerinde minik bir kız yaşarmış. İki örgülü siyah saçları, ıslıl ıslıl bakan güzel gözleri varmış” (Yener, 2007: 53).

Burada belirsiz bir zamandan ve belirsiz bir ülkeden bahsedilmektedir. Ancak masalda bahsi geçen konuların ve iletilerin genel geçerliliği olduğu düşünüldüğünde, öykünün inanırlığına etki ettiği söylenemez. Kahramanın nasıl bir toplumsal çevrede yaşadığı, yaşadığı çevredeki hangi kültürel değişimlerden etkilendiği açıkça ortaya konmaktadır. Kendisini odasına çıkarmak istediğini söyleyen minik kıza koltuğun cevabı şu şekildedir:

“İnsanlar eski eşyaların duygularını umursamıyorlar ve bizleri kırıyorlar. Ben burada arkadaşlarımla mutluyum. Bodruma gelen her eşya ilk günlerde sızlanıp ağlar ama zamanla alışır. Şimdilik güvenlikteyiz. Burada yaşamak bir sobaya atılıp yakılmaktan iyidir. Beni odana çıkarma sakın”(Yener, 2007: 61).

3.1.3. RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

Murat Sayın'ın resimlediği eserde resimler siyah-beyaz olarak görünmekle birlikte, aslında renkli olarak çizilmiş, sonradan siyah beyaz olarak yayımlanmış izlenimi vermektedir. Siyahın pek çok tonunun kullanıldığı resimler, tonlamalarla üç boyuta yaklaşan bir etki vermektedir. Karikatür etkisi ağırlıkta olan resimlerde, elle çizimin yanı sıra, bilgisayar destekli figürler de kullanılmıştır.

Teknik olarak bazı resimler sıkışmışlık hissi vermekte, sayfaya sığdırılmak için kesilmiş gibi görünmekte, (sayfa 29, 31, 34) bu nedenle kusurlu görülmektedir.

Anlatımda görülen gerçeküstü öğeler resimlemede de görülmektedir. Yüzü ve kolları olan kitaplar, bilgisayarlar, çoraplar, koltuklar, ağaçlar resimlerde dikkat çeken özelliklerdir. Resimler ve metin arasında genellikle bir uyumdan söz etmek mümkündür. Ancak bazı öykülerde resimlerin sayfada anlatılan masaldan birkaç sayfa önce veya sonra geldiği görülmektedir. Örneğin *Evinden Kaçan Masal* adlı öyküde 19. sayfada Dağ Cinleri'nin kralının gökkuşağının üzerinden kayarak alana inmesi anlatılırken, 18. sayfadaki resimde kral görünmemekte, ancak 21. sayfada görülmektedir.

Resimlerde görülen mizah duygusu çocuğun ilgisini çeken bir öğe olarak düşünülmektedir.

3.2 MUZAFFER İZGÜ - ANNEANNEM CANKURTARAN

Muzaffer İzgü'nün çocuklar için kaleme aldığı *Anneannem'in Akıl Almaz Maceraları* serisinin yedinci kitabı olan eser 7 yaş ve üstü okuyucuya hitap etmektedir. Eser biçimsel, içeriksel ve resimlendirme özellikleri açısından ele alınmıştır.

3.2.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

3.2.1.1.Şekil ve Büyüklük (Boyutlar)

Kitabın şekli dikdörtgendir ve boyutları 19,5 x 13,3 cm.'dir. Kitabın boyutlarının, kitabın seslendiği yaş düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

3.2.1.2. Kapak ve Ciltleme

Kitabın tüm resimleri gibi kapak resmi de Arsal İmer tarafından yapılmıştır. Kapakta, kitabın ismine uygun olarak Anneanne ve küçük bir kız çocuğu, dalgalar arasında resmedilmiştir. Kitabın adı, yazarı, yayınevi, kodu, yayım yılı ve fiyatı yer almaktadır. Arka kapakta, kitabın içeriğiyle ilgili ipuçları veren bir paragraf yer almaktadır. Arka kapağın arkasında, yazarın özgeçmişi ve çocuk kitaplarının isimleri bulunmaktadır. Kapak, parlak karton kağıda renkli baskı yöntemiyle yapılmıştır. Ciltleme yöntemi yapıştırıcıdır. Kapağa yırtılmaya ve yıpranmaya karşı plastik kaplama yapılmıştır.

3.2.1.3. Kağıt Cinsi

Birinci hamur, düşük gramajlı kağıt kullanılmıştır. Kullanılan beyaz kağıt uzun süreli okumalarda göz yorgunluğuna sebep olabilmektedir. Kağıdın düşük gramajlı (ince) olmasından dolayı, arka arkaya gelen sayfalardaki yazılar iki yönden de görünebilmekte; bu da okumayı güçleştirebilmekte, karışıklığa neden olabilmektedir. Kitap 119 sayfadan oluşmaktadır.

3.2.1.4. Sayfa Düzenlemesi

Kapağı açınca görülen ilk sayfa boş bırakılmıştır. İkinci sayfada yayınevi ve basım bilgileri bulunmaktadır. Üçüncü sayfa, yarım başlık sayfası da denilen sayfadır ve iç kapak niteliğindedir. Dördüncü sayfa telif sayfasıdır.

Sayfa düzeninde yanlardan, alttan ve üstten 1,5 - 2 cm. bırakılmıştır. Yazılar iki yana yaslı şekilde, satır başı yapılarak yerleştirilmiştir. Resimler ve yazılar farklı sayfalarda kullanılmıştır. Satır aralıkları tek aralıklı olarak düzenlemiş olduğundan okuyucunun, okumada güçlük yaşayabileceği düşünülmektedir. Yazının başladığı kısım her sayfada aynı hizada bulunmaktadır. Bu da okuyucu açısından okuma kolaylığı sağlamakta, çocuğun okuma alışkanlığının pekişmesini olumlu yönde etkilemektedir.

3.2.1.5. Harfler ve Punto

14 punto, metin tipi (times) harf karakteri tercih edilmiştir. Eserin seslendiği yaş grubu için uygun olduğu söylenebilir.

3.2.2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3.2.2.1. İzlek

Anneannem Cankurtaran adlı yapıtta Hikmet Hanım okurun karşısına yüzme bilmediği halde, bir çocuğun hayatını kurtarmak için kendisini tehlikeye atan bir cankurtaran olarak çıkmaktadır. Yapıtta Anneanne, sevdiklerini mutlu etmek için engel tanımayan, aklına koyduğunu yapan ve zorluklara rağmen yılmayan bir karakter olarak anlatılmaktadır. Eserde işlenen kararlılık, vericilik, yardımseverlik, hayvan sevgisi, doğa sevgisi gibi duygular çocukta; yaşama, insana ve doğaya duyarlılık kazandırmaya yönelik düşünceler arasında sayılabilir.

Çoğu zaman okuyucu anneannenin sözleriyle hem neşelenmekte hem de kendisine tanıtılan karsanbaç, karcı gibi günümüzde, teknolojik gelişmelerden dolayı fazla bilinmeyen ancak geçmişte kültürümüzde yer etmiş kavramlarla tanışmaktadır:

“Bunları düşünmek bile yaz günü insanı terletiyordu, ama anneannem nedense yaz günlerinde kışı anlatmaktan hoşlanıyordu. Bazen kendini öyle kaptırıyordu ki, bana bağıırıyordu:

-Meeetin, balkonun kapısını ört, ayaz geliyor.

-Anneanne şakayı bırak, çok sıcak bugün...

Kış mı, bu kez anneannem yazı anlatır. Nasıl soğuk hava, bir yandan yağmur yağıyor, bir yandan rüzgar esiyor, soba gürül gürül yanıyor ama bir türlü evi ısıtmıyor. Anneannem battaniyesine bürünmüş, dizliğini örtmüş, bu kez neden söz ediyor biliyor musunuz? *Karsanbaç* yapmaktan. Karsanbaç mı ne? Anneannem çocukken *karcı* olurmuş, böyle atla dağlardan karcı gelirmiş” (İzgü, 2007: 5-6).

Maddi olanakları sınırlı olan ailesine emekli maaşıyla katkı sağlayan, bunu yaparken de daima tutumlu davranan anneanne pazarlık etmeden alış-veriş yapmamaktadır:

“Her üç ayda bir maaşını almaya anneannem benimle birlikte gider. Eh artık anneannem bu üç ay içinde en çok neyi özlemişse dükkan dükkan gezer alırız. Güllü lokum alır, tahin helvası alır, ben çok sevdiğim için yüz gram pastırma alır, kara üzüm kurusu, kayısı kurusu, dut kurusu, bazen pestil de alır. Bunların çoğunu suya ıslatır, sonra takma dişleriyle yemeye çalışır.”(İzgü, 2007: 32)

“Sonunda aradığını bir dükkanda buldu. Açık renk bir kumaştı. Anneannem kumaşı beğenince kaç metre alacağını söyledi, sonra pazarlığa girişti ki ne pazarlık. Sanki dükkandaki malların hepsine pazarlık yapıyordu veya dükkanı satın alıyordu.

-Bak hanım teyze senin gül hatırın için, diyordu dükkan sahibi.

Bu kez anneannem beni gösteriyor;

-Aa aa bu çocuğun gül hatırı yok mu? diyordu.” (İzgü, 2007: 53-54)

Eserde konu ile izlek arasında bir dengeden söz edilebileceği gibi, okurda uyandırılmak istenen etkilerin de çocuğun anlama düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir.

3.2.2.2. Konu

Anneanne Hikmet Hanım'ın ailesini mutlu etmek için giriştiği işleri konu alan yapıtta anneanne, tüm olumsuzluklara karşın çareler üreten kişiliğiyle yansıtılmaktadır. Ekonomik sıkıntılarına rağmen engel tanımayan anneanne sayesinde tüm aile, unutamayacakları bir yaz tatili geçirir.

Eserde ele alınan konu, çocuğun ilgi ve gereksinimlerini karşılar niteliktedir. Çocuğa görelilik ilkesi gözetilerek yazılan eserde, bir çocuğun gözünden kendi dünyası aktarılmakta, anneannesinin hayatına kattığı güzellikler betimlenmektedir.

Eserde kişi-kişi çatışmasına anneanne ile kızı Nebahat Hanım arasında tanık olunmaktadır. Tatile gitme konusu gündeme geldiğinde maddi sıkıntı içinde olduklarını dile getiren Nebahat Hanım, itirazını şöyle dile getirmektedir:

“Anne, dedi, biliyorsun durumumuzu, biz nasıl denize gideceğiz? İkide bir çocukların yanında deniz deniz diyorsun, onların da iştahlarını kabartıyorsun, ama olacak şey değil, biz denize gidemeyiz, pansiyonlar kaç, oteller kaç, bir lokantaya girip çıkmak kaç?” (İzgü: 2007,16).

Oysa anneanne ne otelde ne de pansiyonda kalacaktır. Onun aklında bir çadır dikmek ve yazı deniz kıyısında, bu çadırdaki geçirmek vardır. Bu fikri duyan Nebahat Hanım, yine kaygılarını dile getirir:

“Kapının zili çalınca düştün uyandık. Annemdi gelen. O önce geliyordu. Ablamla birlikte heyecanla koşup kapıyı açtık. Hemen çadır bezini gösterdik.

-Ne bu? dedi annem.

-Bil, dedi anneannem.

Ben bağırdım:

-Çadır beziii!..

-Apartmanın bahçesine kurup kiraya mı vereceksiniz? dedi annem.

-Anneannem denize götürüyor bizi, dedi ablam.

Annem yağmurluğunu çıkardı, oracığa oturdu. Pofladı.Önce hiç bir şey söylemedi, soludu. Sonra anneanneme;

-Anne, dedi, hiç bize sormadan bu işlere giriyorsun, sen de çok iyi biliyorsun ki bütçemiz uygun değil.Yapı kooperatifi boyuna aylıkları yükseltiyor, ara parası istiyor, biz Fazlı'yla bu işin içinden nasıl çıkacağız diye düşünürken sen çocukların kafasına deniz kıyısı, çadır katıyorsun.Kolay mı deniz kıyısına çadır kurmak? Dağın başı değil ki orası,su ister, tuvalet ister, elektrik ister; her gün bir yığın para...

Anneannem hep aldığı kumaşa bakıyordu. Çok iyi biliyordum ki annemi dinleliyordum. O kumaşı nasıl keseceğini, diyeceğini düşünüyordum. Ama annem konuşuyordu:

-Bir hafta deniz kıyısında kalmak için çadır dikmeye gerek yoktu ki...

Anneannem o zaman konuştu:

-Kim demiş bir hafta, sen şuna iki ay de kızım" (İzgü: 2007, 67).

Burada anneanne aklına koyduğunu yapan, engel tanımayan ancak aklına koyduğunu yaparken de kimsenin kalbini kırmayan, manevi değerlere bağlılığından taviz vermeyen kişiliğiyle anlatılmaktadır. Kurgulanan çatışma ortamlarının, çocuğun anlama düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir. Her ailede yaşanabilecek maddi sıkıntılar, karşılıklı saygı ve anlayış ortamlarında tartışılmaktadır. Aile büyüklerinin içine düştüğü ikilem, tasarlanan tatilin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda çocukta merak uyandırmakta, böylece merak unsuru konunun yapılandırılmasına olumlu katkı sağlamakta ve çocuğun eserden zevk almasını, okurken iyi vakit geçirmesini sağlamaktadır.

Konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden abartılmış merak, rastlantısallık ve duygusallığa kitapta yer verilmediği görülmüştür.

3.2.2.3. Dil ve Anlatım

Eserde, bir çocuğun başından geçen olaylar yalın, sade ve günlük bir dil kullanılarak anlatılmakta, zaman zaman okura sorular sorularak, okurun ilgisi canlı tutulmaktadır:

"Anneannem sofrayı hazırlamıştı, ablamın, benim tabaklarımızı koymuştu. Ablam benden önce gelmiş, ellerini yıkıyordu. Mutfakta çok güzel bir yemek kokusu vardı. Ben bu kokuyu tanıyordum ama anneannem acaba ne pişirmişti?" (İzgü,2007: 33).

"Ay ben rüya mı görüyorum?

Deniz kıyısında mıyız?

Bu bizim çadırımız mı?

Biz şimdi bu çadırım içinde mi yatacağız?

İnanamıyorum..." (İzgü, 2007: 89)

Anlatımda çok uzun betimlemeler yerine, çocuğun anlama düzeyine uygun kısa ve sade cümlelere yer verilmiştir:

“Anneannem bir şeye karar versin de gerçekleşmesin ha, duyulmuş şey değil. O eski dikiş makinesi neler çektiydi anneanneme. Dikmiyor, ipi kırılıyor, kumaşı çekiyor, durduğu yerde çevirme kolu çıkıyor, hiç neden yokken mekik dışarı fırlıyor, ama anneannem bir keçi inadıyla çadırı dikiyor. Makine de keçi gibi anneannemle inatlaşıyor, her gün bir yeri bozuluyordu. Anneannemin elinden tornavida, yağdanlık düşmüyordu, arada bir kızıyor, gülüyor;

-Ayol bu makine beni onarımcı yaptı, diyordu. Bundan sonra kimin dikiz makinesi bozulursa bana getirsin, onarırım”(İzgü: 2007,75).

Çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak dilimizin söz varlıklarından ve anlatım olanaklarından yararlanılmıştır. Benzetmeler, ikilemeler, deyimler bolca kullanılmış, böylece çocuğa, kendi diline dair duyarlık kazandırılması yönünde katkı sağlanarak, çocuğun yazılı kültürle sağlıklı ve sürekli etkileşim kurabilen bir birey kılınmasına katkıda bulunulmuştur:

“Ablam:

“Anneannem bu yıl Avrupa piyasasını *alt-üst* edecek, çünkü konfeksiyon işine giriyor,” diyordu.

Anneannem gülüyordu. Bir güzel gülerdi ki anneannem, *pamuk gibi* yüzü kırışır, *çın çın* öten kahkahası *ortalığı yırtardı*” (İzgü: 2007, 20).

Kitapta anneanne neşeli olduğu kadar duygusal yanıyla da anlatılmaktadır. Bu duygusallık aşırıya kaçmadan, çocuğun anlamlandırma evreninden uzaklaşmadan, doğal olarak okuyucuya aktarılmaktadır.

“Anneannem bir süre hiç konuşmadı. Elimi tuttu. Bilirim ben anneannemin ağlayacağı zamanı, dudağını çocuklar gibi büzer, sonra gözleri kısılr ve iki damla gözyaşı gözünden süzülür, gelir.

- Niçin ağlıyorsun anneanne?

- Hiç hiç... Şimdi karşımdaki Bahri Deden olsaydı, haydi çıkart bakalım şu sepetindekileri hanım, derdi. Köfte çıkarırdım, patates kızartması... Birden senin yerine dedeni koydum da..." (İzgü, 2007: 39-40)

Eski günleri ve zamanın ona kaybettirdiklerini özlemle anan anneanne, elinde olanlarla kayıplarını telafi etmeye çalıştığını belirtmektedir. Burada duygusallık, anneanneyi daha iyi tanımamızı sağlamakta, okuyucuda bir acıma hissinden çok bir yakınlık hissi uyandırmaktadır.

Eserde yazım ve noktalama işaretlerinin hatasız kullanımı çocuğun anadili duyarlılığı kazanımını destekler niteliktedir. Geniş zamanla ve geçmiş zamanla yapılan anlatımda, ifadeler açık ve anlaşılır bir dille sunulurken, okurun kendini anlatıcının yerine koyması ve onunla kendisi arasında bir bağ kurması kolaylaşmaktadır.

3.2.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

Kitabın başkişisi, esere adını veren anneanne Hikmet Hanım'dır. Kurgu içinde anneanneyi torunu Metin'in anlatımlarından tanımakta ve kişilik özelliklerini onun bakış açısından, kurgu içinde öğrenmekteyiz.

Mizah anlayışına sahip ve neşeli karakter özellikleri taşıyan, torunlarıyla iyi anlaşılan, onlarla iyi vakit geçiren anneanne, anlattığı hikayelerle de geçmişte yaşamın nasıl olduğunu anlatarak onları kültürel açıdan zenginleştirmektedir.

"O zamanlar böyle buzdolapları yokmuş. Onun için yazın sıcağından bunalanlar karcının sesini duydular mıydı, tepsisini, çanağını kapıp sokağa fırlarlarmış...Artık kimi bu karla su soğuturmuş, kimisi üzüm, karpuz; kimisi de anneanneler gibi karsanbaç yaparlarmış" (İzgü: 2007, 7).

Anneannenin hayvanlara olan sevgisi de evdeki kedileri Tekir ve kamp yerindeki sokak köpeği Garip ile olan dostluklarından anlaşılmaktadır. Tekir ile bir insan gibi konuşan, dertleşen anneanne, onu evin bir ferdi olarak görmektedir:

"Anneannem hiç bizim yüzümüze bakmıyor, Tekir'i okşuyordu.

- Geceleri sen yine benim yanımda yatarsın Tekir...Oh böyle serin serin...Hiç bu ev gibi olur mu? Biliyorum yazları çok sıkılıyorsun, duydum kaç

kez kulağıma mırıl mırıl, “Bir deniz kıyısına gitsek ya,” dedin. Bu yaz Tekir, bu yaz gideceğiz...” (İzgü: 2007, 13)

Anneanne ve torunlarla kampa gidemeyen Tekir, üzüntüsünden yemeden içmeden kesilir, zayıflar, hastalanır. Bunun sebebini özleme bağlayan anne baba, Tekir’i de alarak kamp alanına gelir:

“Anneannem hemen kutusunun kapağını açtı. Tekir çıktı içinden, anneannemin kucağına oturuverdi. Ama bu Tekir o Tekir değildi. Çok zayıflamıştı. Hepimiz şaşırdık. Anneannem;

- Ne olmuş buna böyle? dedi.

- Onun için geldik ya, dedi annem, biz daha bir ay sonra gelecektik, ama bir baktık ki Tekir hiçbir şey yemiyor, içmiyor, düşündük ki...

Anneannem Tekir’e sarıldı, öptü, Tekir de onun yüzünü yalıyordu (İzgü:2007, 104).

Ailesine ve çevresine karşı duyarlı, sevgi dolu ve özverili davranan anneanne, aileye maddi ve manevi olarak katkı sağlamakta, emekli maaşıyla evdekilere gereksinimlerini almakta, yemek pişirmekte, torunlarının bakımıyla ilgilenmektedir.

“-Dur, dedi, en dibini kendime saklamıştım, onu ufak kaseinin içine dökmüştüm, şekli güzel değil ama tadı aynı, çünkü dibini sıyırdım...

- Ya sen anneanne?

- Torun yedi miydi anneanne yemiş gibi olur...

Koştum, bir kaşık daha aldım geldim, anneanneme uzattım;

- Haydi birlikte yiyelim anneanne, dedim.

Anneannem iki kaşık yedi, gerisini ben yedim (İzgü: 2007, 29-30).

Anneannenin en belirgin özelliklerinden biri de tutumluluğudur. Pazarlık etmeden alışveriş yapmayan anneanne, bundan da haz duymakta, torunlarına da her zaman tutumlu olmaları gerektiğini öğütlemektedir:

“Öyle biz zamanda geldik ki kamp yerine, güneş battım batacağım diyordu. Belki daha erken gelebilirdik ama minibüsten indikten sonra anneannem taksicilerle çok pazarlık etti. Ben;

- Haydi anneanne, daha çadır kuracağız, dedikçe;

- Çocuk, pazarlık şart, bizim çok paramız mı var? dedi” (İzgü, 2007: 87-88).

“ Çıktım, anneannemin elinde iki tane açılır kapanır sandalye vardı.

- Neredeydin anneanne? dedi ablam.
- Pazarlık kız, dedi, kampın sahibiyle pazarlık yapıyordum.
- Bir saat mi anneanne? diye sordum.
- Bir saat ya, yarım saat daha yapsaydım biraz daha indirirdim.

Haydi gelin, bize üç sandalye bir de açılır kapanır masa veriyor, kira almadan. Çadır için de çatır çatır pazarlık ettim” (İzgü, 2007: 90).

Öykünün anlatıcısı Metin, evin küçük çocuğudur. Anneannesine olan sevgisini her fırsatta dile getiren Metin, onun şakalarıyla eğlenip iyi vakit geçirmekte, zaman zaman söylediklerine ve yaptıklarına şaşırmaktadır:

“Dolmuşçu;

-Bunlar ne hanım teyze, ev mi taşıyorsun? diye sorunca, anneannem;

-Kıştan yaza hazırlık evladım, dedi. Deniz hazırlığı.

- Ooo Kuşadası’na, Marmaris’e, Çeşme’ye?

-Miami’ye Miami’ye, dedi anneannem.

Şaştım kaldım, Miami’yi nereden biliyordu? Anneannem kıs kıs gülüyordu” (İzgü, 2007: 60).

Metin de değişen hayat koşullarında, teknolojik ve kültürel yenilikleri anlatarak anneannesini bilgilendirmekte ve şaşırtmaktadır:

“Anneannem şaştı, gözlerini Tekir’in gözleri gibi ayırdı:

- Trenle mi? Niye başka bir ile mi taşınmış banka? Tuh tuh, ben yolluk da yapmadım, dur hemen şuradan iki yumurta haşlayayım.

-Anneanne banliyö trenine bineceğiz?

- A oğlum biz banyoya gitmiyoruz, bankaya gidiyoruz bankaya.

- Anneanneciğim, kentin bir ucundan bir ucuna giden trene banliyö denir. İşte ona bineceğiz, onunla bankaya gideceğiz.

- Aman Metin bir yaşına daha girdim. A oğlum biz oraya otobüsle dolmuşla gitmiyor muyduk?

- Anneanneciğim trenle daha rahat gideceğiz, ne güzel karşılıklı otururuz...” (İzgü, 2007: 35)

Genel olarak çevresine duyarlı, saygılı, sevgi dolu ve akıllı olarak anlatılan Metin, çocuk doğasını yansıtmakta, saf, masum, heyecan ve ilgi dolu kişiliğiyle romanın kurgusuna katkıda bulunmaktadır.

Anneanne ve Metin dışında kitabın yan kişileri; Metin’in kendisinden birkaç yaş büyük ablası, annesi Nebahat Hanım, babası Fazlı Bey, evin kedisi Tekir, kamp yerindeki köpek Garip ve Metin’in kamp arkadaşı Yunus’tur.

Genel olarak incelendiğinde, çocuk okurun özdeşim kurabileceği kahramanlar kitapta yer almaktadır. Romanın kurgusu içinde okurun, dil duyarlığının ve hayal gücünün devingen bir hal alacağı düşünülebilir.

3.2.2.5. Eğitsel İletiler

Bu yapıyla verilmek istenen temel ileti, zorluklar karşısında çözüm yolları bulmanın önemidir. Bu yönde çocuğun duyarlığını geliştirmeyi amaçlayan pek çok iletiyi eserde bulmak mümkündür.

Yüzme bilmediği halde, küçük bir çocuğun hayatını kurtarmak için kendisini tehlikeye atan, yeterli maddi imkanlara sahip olmamasına rağmen ailesine deniz kenarında tatil yaptırabilmek için, emanet dikiş makinesiyle çadır diken, mısır satan, sıkı pazarlıklara girişen anneanne; önüne çıkan her türlü engeli kararlılığıyla ve zekasıyla aşmaktadır. Anneannenin bu yönüyle vurgulanmasıyla çocukta, zor durumlarla başa çıkmanın gerekliliği yönünde duyarlık geliştirilmektedir.

Ailenin önemi de eserde ele alınan bir diğer ileti olarak görülmektedir. Birbirlerini daima destekleyen, dayanışma ve anlayış içinde yaşayan bir ailenin temellerinin daha sağlam olacağı, çocuğa kurgu içinde sezdirilmektedir:

“Çok mutluydum. İki elim de doluydu, ağırdı, ama olsun, yazı düşünüyordum, deniz kıyısını düşünüyordum. Bunları düşündükçe ağırlıklar

bana kuş gibi geliyordu. Anneannem de çok mutluydu. Beni, ablamı, annemi, babamı mutlu ettikçe kendisi de mutlu oluyordu. Onu anneannemin yüzünden seziyordum. Havanın soğuk olmasına karşın anneannemin alnında ter birikiyordu. Ama o ne terine, ne ağırlığa, ne yorgunluğuna aldırıyor, bizleri mutlu etmenin sevincini yaşıyordu. Sırtındaki o ağır kitapları ablama uzattığı zaman, ablamın ona sarılıp yanaklarından öpmesi anneanneme yetecekti. Ablamın gözlerindeki sevinci görünce o da sevinecekti” (İzgü, 2007: 60).

Bu yapıtta çocuğa yaşadığı kültürel çevre ve ülke gerçekçi bir açıdan tanıtılmakta, çocuğun bunlarla bütünleşmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, İzgü’nün kitabının çocuğun gelişim düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir.

3.2.2.6. Çevre

Kitap, anneannenin ailesiyle birlikte yaşadığı evde başlar. Anneanne maaşını almaya gittiğinde, kısa bir süre pek çok değişik mekan, kurgu içinde yer bulur. Metin ve anneanne önce tren istasyonuna, oradan vagona gider. Trenden indikten sonra kurgu önce yol kenarındaki parka, sonra bankaya ve alışveriş yapmak için uğradıkları pek çok dükkana taşınır.

“ Kaç dükkana girdik çıktık? Başka zaman olsa bıkdım, usanırdım;

-Aman anneanne haydi al da gidelim artık, derdim. Ama bugün hiç öyle acele etmiyordum. Anneannem işini görece kumaşı arıyordu. Kumaş sağlam olacaktı, çadır yapmaya elverişli olacaktı ve ucuz olacaktı. Onun için dükkandan dükkana geziyorduk” (İzgü, 2007: 52).

Dönüş yolunda dolmuşa binen anneanne ve Metin eve ulaşırlar. Uzun süre evde devam eden öykü, yaz mevsiminin gelmesiyle kamp alanının bulunduğu Kuşadası’nın Güzelçamlı beldesinde son bulur.

Yaklaşık bir yıl içinde geçen olaylar, günümüze yakın bir süreci kapsamaktadır.

Yapıttaki çocuk anlatıcı Metin'in çevresi onu seven, ona güvenen, anlayışlı kişilerden oluşmaktadır. Ablasıyla çok iyi anlaşılan Metin'in bir diğer iyi arkadaşı da kitaplardır.

"Biz öğle saatlerinde Yunus'la satranç oynadık. Ablamla yeni arkadaş olduğu Suzan daha önce okumuş oldukları kitapları konuştular. Satranç oyunundan sonra Yunus'a buraya okumak için getirdiğim kitaplardan birini verdim. İkimiz de ağacın gövdesine sırtlarımızı dayadık, kitaplarımızı okumaya başladık" (İzgü, 2007: 100).

Yapıtta çocuğun kendini tanıması ve gerçekleştirmesine olanak sağlayan pek çok öge bir arada verilmiştir.

3.2.3 RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

Arsal İmer tarafından resimlendirilen *Anneannem Cankurtaran* isimli yapıtta resimler elle çizilmiştir. Siyah beyaz olarak görülen resimlerdeki iki boyutlu etkinin geniş peyzajlar içinde daha olumlu bir çağrışım yarattığı düşünülmektedir.

Romanın anlatımında bazen durağanlık bazen de hareket olmasına rağmen, resimlere genellikle durağanlık hakimdir. Bu nedenle yazınsal nitelikte görsel nitelik arasında farklar dikkat çekmektedir. 84. sayfada anneanne ve torunların evden ayrılışını anlatan resim, bir hareket göstermesi gerekirken, üç boyutlu etkinin zayıf olmasından dolayı durağan bir görüntü vermektedir.

Yapıtın tamamında kullanılan resimler, yan sayfada veya bir sayfa sonra anlatılan metinle bütünlük göstermektedir. Örneğin 53. sayfada anneanne tezgahta kumaş seçerken görülmektedir ve 52. sayfadaki metin de bunu destekler niteliktedir.

3.3. SEVİM AK- PUF, PUFPUF, CUF, CUFCUF VE CİNO

Can Çocuk yayınlarının Çağdaş Türk Edebiyatı serisinde yer alan kitap; biçimsel, içeriksel ve resimleme özellikleri açısından incelenmiştir.

3.3.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

3.3.1.1.Şekil ve Büyüklük

Kitap dikdörtgen şeklindedir. 20 x 13 cm. boyutlarındaki kitap orta boy olarak nitelendirilmektedir. Yapıtın, şekil ve büyüklük olarak hitap ettiği yaş düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

3.3.1.2. Kapak ve Ciltleme

Kitabın ciltlemesi yapıştırımadır. Beyaz renkte mat karton kapağın ön yüzünde kitaba adını veren roman karakterleri resmedilmiştir. Kitabın yazarı, adı, resimleyeninin adı, kaçınıcı baskı olduğu, yayınevi, türü de kitabın kapağında yer almaktadır. Arka kapakta yine kitabın adı, yazarı, yayınevi bilgileri bulunmaktadır. Bu bilgilere ek olarak yapıtın seslendiğı yaş grubu bir şekil üzerinde gösterilmiş ve kitabın içeriğıyle ilgili kısaca bilgi verilmiştir.

Kitabın kapağı kalın kartondandır. Kapakta yırtılmalara karşı koruyucu plastik kullanılmadığı için kapak özellikle 7-8 yaşındaki çocuklar için uygun nitelik taşımamaktadır.

3.3.1.3. Kağıt Cinsi

İkinci hamur kağıt kullanılmıştır. Kullanılan mat kağıt gözü yormadığı için okuma kolaylığı sağlamaktadır. Kağıdın ince olması, arkasında resim olan sayfalarla metin kısımlarının yer yer karışmasına neden olabilmekte; ancak bu okumayı zorlaştıracak ölçüde karmaşıklığa neden olmadığı için önemli görülmemektedir. Kitap 84 sayfadan oluşmaktadır.

3.3.1.4. Sayfa Düzenlemesi

Ön kapaktan sonraki sayfa, iç kapak niteliğinde; yazarın, kitabın, resimleyen ve yayınevinin adını içermektedir. İç kapağın arkasındaki resimli sayfada yayın yönetmeni, yayın koordinatörü, kapak ve iç tasarım, tasarım uygulama ve dizgi, düzelti, kapak baskı, iç baskı ve cilt başlıklarında bilgiler verilmektedir. Basım sayısı, yılı, yayınevi bilgileri de aynı sayfada sunulmaktadır. Bir sonraki sayfa, kitabın sahibinin, kendi ismini yazması için ayrılmıştır. Boş bırakılmış bir sayfanın ardından yazarın resminin, özgeçmişinin ve yazdığı çocuk kitaplarının isimlerinin bulunduğu bir sayfa vardır. Sadece kitabın baş kişisinin resminin bulunduğu bir sayfadan sonra metne, sayfanın yarısından itibaren başlanmıştır.

İki yana yaslı yazılan metinler, bazı sayfalarda resimlerle hareketlendirilmiştir. Satır aralıkları tek aralıktır, bölümler arasında üç yıldız işareti kullanılmıştır. Metin bulunan sayfaların sağ ve sol üst kenarlarında dikey olarak eserin yazarı ve adı yer almaktadır. Sayfanın sağ ve solunda 1-1,5 cm., alt ve üstünde 2 cm. boşluk bırakılarak bir denge sağlandığı, okuyucuya daha rahat bir okuma alanı bırakıldığı düşünülmektedir. Resimler bazı sayfalarda metni engellemeyecek şekilde, metnin altında veya üstünde, bazı sayfalarda ise tüm sayfa kullanılarak, metinden ayrı olarak kullanılmıştır. Satır aralıkları normal aralıklı olarak düzenlemiş olup, yazının başladığı kısım her sayfada aynı hizada bulunmaktadır. Kitabın sonunda bir sayfa, okuyucunun düşüncelerini yazması için, son sayfa da yayın evinin okuyucuya mesajını ileten bir cümle için ayrılmıştır.

3.3.1.5. Harfler ve Punto

10 punto, metin tipi (ariel) harf ile yazılan eserin seslendiği yaş düzeyi düşünüldüğünde, harf büyüklüğünün 7-8 yaşındaki okura uygun olmadığı görülmektedir. Okuma alışkanlığını edinmiş varsayılan daha büyük okur için ise 10 punto harf boyutunun uygun olduğu düşünülmektedir.

3.3.2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3.3.2.1. İzlek

Romanın ana kahramanı olan Kaz televizyonda görüp tutku ile bağlandığı Gırgır Bo adlı sunucu ve müzisyeni bulmak amacıyla, yaşadığı çiftlikten ayrılır ve ideallerini gerçekleştirmek için çıktığı bu yolculukta hem üne hem de bir aileye sahip olur.

Romanda tutkularından dolayı gerçekleri göremeyen Kaz, anlık mutluluklar yerine kalıcı mutlulukların ancak sevgiyle sağlandığını anlaması anlatılmaktadır. Burada işlenen ana konu, zorluklar karşısında yılmamak gerektiği; yeteri kadar çaba harcanmadan başarıya ulaşılamayacağıdır.

Sesinin güzel olduğunu fark eden Kaz, bu yeteneğini geliştirmek için arkadaşı Sarı Köpek'ten yardım ister:

“Sarı Köpek genzini temizledi, uzun uzun uludu.

“Şimdi sen yap”, dedi.

Kazın çıkardığı ses köpeğinkine hiç benzemiyordu. Çatlak, cızırtılı, uzun bir ‘Gaaak’tı yalnızca.

“Yapamadım.”

“Olsun. Yılma. Gene dene. Sesinin eğitime ihtiyacı var. İki köşk ötede bir şarkıcı oturuyor. Sen de sesindeki çatlaklığı yok etmeyi ondan öğrenebilirsin” (Ak, 2007, 40).

Bu yapıtla, okurda yaratılmak istenen etkilerin, çocuğun anlama düzeyine uygun olduğu ve konu ile izlek arasında bir dengeden söz edilebileceği görülmektedir.

3.3.2.2. Konu

Roman çok sevdiği Gırgır Bo'ya ulaşabilmek için yaşadığı çiftlikten kaçan saf, iyi niyetli ve hayalci Kaz (Cuf)'ın başından geçenleri konu almaktadır. Kaz'ın kaçırıldığı düşüncesine kapılan çiftliğin aşçısı ve Kaz'ın bakıcısı Berta çok endişelenerek gazeteğe kayıp ilanı verir. Kaz ise, yolda tanıştığı Deniz Kuşu'nun da yardımıyla Bo'nun evini bulur, doğum günü

partisine katılır ve evin bahçesinde, Bo'nun kendisiyle ilgilenmesini bekleyerek ve hayaller kurarak yaşamaya başlar. Ancak Bo çok meşguldür, Kaz ile ilgilenme işi daha çok evin aşçısı Tortop Hanım'a düşmektedir.

Kaz, Bo'ya daha yakın olabilmek ve onunla daha çok vakit geçirebilmek için yeteneklerini geliştirerek, onun televizyon programına çıkabileceğini düşünür. Bunun için önce çatlak çıkan sesini düzeltir sonra da kedi, köpek, kuzu seslerini taklit etmeğe başlar. Kaz'ın bu yeteneğini fark eden Bo, onu programına çıkarır.

Kazın eskiden yaşadığı çiftlikte, onun kaçırıldığını düşünerek üzülen aşçı Berta, kazını televizyonda görerek onu kurtarmak için bir plan yapar. Rakip kanalı arayarak kazını Gırgır Bo'nun çaldığı ihbarını yapar ve ardından sinirle Bo'nun köşküne gider, Kaz'ı alıp çiftliğe döner.

Kaz çiftliğe döndükten sonra çok mutsuz olur, yemeden içmeden kesilir, zayıflar. Veteriner Kaz'ın depresyonda olduğunu ve serbest bırakılması gerektiğini söyler.

Kaz serbest kalınca hemen Gırgır Bo'nun köşküne gider ama rakip televizyonla başı dertte olan Bo, onu kabul etmek istemez. Berta, Bo'dan özür diler, olanları anlatır ve Bo'nun bir hırsız olmadığını herkese anlatacağına dair söz verir. O günden sonra köşte çok mutlu bir hayatı olan Kaz'a bir gün bir eş alınır. Bo'nun sevgisi ve ilgisiyle çok mutlu olan Kaz, önce bir eşi reddeder. Sıradan biri olmak istemeyen Kaz, hayal kurmak ve hayallerini yaşamak istemektedir. Bu nedenle eşiyle ayrılırlar. Bir süre sonra birbirlerini ne kadar çok sevdiklerini anlar, aile kurmaya karar verirler. Üç yavruları olur ve Kaz, yavrularına da şarkı söylemeyi öğretir. Bir gün hep birlikte televizyon programına çıktıktan sonra ünlü olurlar, filmlerde oynarlar. Bu isimsiz aileye önce bir isim bulunur: Tüyyumağı Ailesi. Sonra da tüm kazlara isim konur: Anne Kaz'a Puf, Baba Kaz'a Pufpuf, çocuklara Cuf, Cufcuf ve Cino. Kaz çok ünlü, başarılı ve mutlu olur.

Yapıtta ele alınan konu, çocuğun ilgi ve gereksinimlerini karşılar niteliktedir. Çocuğa görelilik ilkesi gözetilerek yazılan romanda, kişi-kişi çatışması Kaz ve Deniz Kuşu arasında yaşanmaktadır.

Deniz Kuşu, Kaz'ın Bo'ya olan tutkusunu eleştirir:

“Heeey... Sen neden öbür kazlar gibi değilsin? Neden bu denli tutkulu bir hayvansın? Senin için üzülüyorum. Hiçbir zaman mutlu olamayacaksın.”

“Yoo... Yanılıyorsun. Ben şu anda çok mutluyum. Dünyadaki bütün yaratıklardan daha da çok.”

“Hımmm... Mutlusun ha! Ama... ama şu anda mutlu olmak neye yarar? Her zaman mutlu olabilecek misin?” (Ak,2007,33-35).

Konunun yapılandırılmasında kullanılan merak unsuru, çocuğun okuma isteğini pekiştirecek niteliktedir. Verilen ipuçlarıyla çocuğun merakı ve hayal gücü devindirilmektedir. Birden bire ortadan kaybolan kazını arayan Berta, Kaz'ın ara sıra dinlendiği kuytu köşede; gazetelerin TV ve magazin eklerinden koparılmış parçalar, kırık bir ayna, renkli kurdeleler, süslü paket kağıtları, bir bölümü koparılmış bir harita gibi ummadığı şeyler bulur.

Burada kullanılan tüm öğelerin birer sebebi vardır. Örneğin eklerden koparılan parçalar Kaz'ın, Bo ile ilgili haberleri takip ettiğini, süslü kağıt ve kurdele, Kaz'ın Bo için doğum günü hediyesi hazırladığını göstermektedir. Çocuğun zihninde merak duygusuyla oluşan sorular hikaye ilerledikçe cevap bulmaktadır. Romanda, konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelere rastlanmamıştır.

3.3.2.3. Dil ve Anlatım

Dil ve anlatım açısından, incelenen yapıtta kullanılan dilin çocuğun anlama düzeyine uygun olarak yalın, sade ve açık olduğu görülmektedir. Yapıtın ana kişisi Kaz'ın başından geçenler, her şeyi bilen anlatıcı tarafından okura, samimi bir üslupla aktarılmaktadır.

Anlatımda dilin anlatım gücü olanaklarından faydalanılmıştır. Özellikle deyimler, ikilemeler ve karşılıklı konuşmalara yer verildiği anlaşılmaktadır.

“Kaz partiye tam zamanında yetişmenin sevinci içindeydi. Yüreği küt küt çarparak kanadıyla zile dokundu. Zili çalar çalmaz kapı açıldı. Kim açtı sanıyorsunuz? Gırgır Bo'nun ta kendisi. Sanki adam kapının ardında bekliyordu” (Ak, 2007: 21).

Yapıtta yazım ve noktalama işaretlerinin hatasız kullanımı çocuğun anadiline karşı duyarlılık kazanmasına ve geliştirmesine katkıda bulunur niteliktedir. Anlatımda geçmiş zaman ifadelerine yer verilmekte, 42. sayfada yapılan masal içinde masal anlatımıyla hikayenin iletisi güçlendirilmektedir.

Yazım ve noktalama açısından romanda hata olmadığı gözlemlenmiştir. Bu da çocuğun anadilini kullanırken daha dikkatli ve özenli olmasına katkıda bulunacak temel niteliklerden biri olarak yapıtın olumlu görülen dil ve anlatım özelliğidir.

3.3.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

İncelenen romanda ana karakter olarak belirginleşen Kaz, Kırmızı Kelebekler Çiftliği'ne ilk geldiği günden başlanılarak kişilik özellikleriyle ve fiziksel özellikleriyle eserde iyi geliştirilmiş bir karakter olarak betimlenmektedir.

“Berta, Kaz'ın çiftliğe geldiği ilk günü hatırlayınca, gözünden iri bir damla yaş yuvarlanarak göbeğinin üstüne düştü.

“Ne küçük, ne çelimsizdi! Toz toprak içindeydi. Belli ki doğalı daha birkaç gün olmuştu. Atlara bakan seyisin kardeşi dere kenarında bulmuştu onu. Annesi ve kardeşini kaybetmiş, şaşkın şaşkın dolanıyordu.” Seyisin kardeşi haline acıyıp çiftliğe getirmiş. Çiftlikte yavru Kaz'ı kim gördüyse “yaşamaz” demiş” (Ak, 2007, 10).

Büyüdükçe, yakın çevresinin sevgi ve ilgisiyle yetinemeyen, başka hayatlara ve dünyalara ulaşmak isteyen Kaz, yeteneklerini keşfetmek ve farklı olmak hevesindedir. Bu nedenle annesi gibi gördüğü Paytak Berta'dan ve çiftlikten ayrılır. Berta, Kaz'ı çok sevmesi, koruyup kollaması ve ona annelik etmesiyle, çocukta doğaya karşı bir yakınlık hissi uyandırır niteliktedir. Fiziksel özellikleriyle Berta'ya benzetilen Tortop Hanım ise konakta aşçı olarak çalışmaktadır. Kıvrıkcık saçlı, şişman, güleç yüzlü olan Tortop Hanım da hayvan sevgi ile dikkat çekmektedir.

Kaz'ın yakın arkadaşı olan Sarı Köpek, hikayenin dönüm noktası niteliğindeki Kaz'ın yeteneklerini keşfetmeye karar vermesinde etkili olan karakterdir.

“Vay be... Sarı Köpek ne doğru söyledi. Yaa...Ne yapıp edip Bo’nun programına çıkmalıyım. İyi ama nasıl? Nasıl? Nasıl? Sıradan bir kaz Bo’nun programına çıkabilir mi? Elbette hayır. Ben sıradan bir kaz mıyım? Belki de. Ya değilsem? Ya benim de yeteneklerim varsa...” (Ak, 2007: 39).

Böylece yeteneklerini keşfeden ve geliştirmeye karar veren Kaz’ın en büyük destekçilerinden biri olan Sarı Köpek, arkadaşlık, yardımseverlik, vefa gibi kavramların çocuğa aktarılmasında etkin rol üstlenmektedir.

Romanın en önemli karakterlerinden biri de Kaz’ın duygusal davranarak karar aldığı sırada, onun iç sesi, sağduyusu gibi ortaya çıkan Deniz Kuşu’dur. Düşüncelerini açıkça ifade eden Deniz Kuşu ve Kaz arasındaki çatışma Kaz’ın daha doğru kararlar alabilmesine ve romanın mutlu sonla bitmesine katkıda bulunmaktadır. Burada Deniz Kuşu bilge tavırlarıyla Kaz’a hem yol göstermekte, hem de bunu öğüt vererek yapmak yerine dostça bir şekilde yaklaşarak yapmaktadır.

“Bu neşeli oyuna bir süre sonra Deniz Kuşu da katıldı. Kaz’ın kendisini geliştirmek için çabalayışı onu mutlu etti.

“Aferin,” dedi. “Açıkça söyleyeyim, yalnızca sevimli bir kaz olduğun için birinin seni sonsuza kadar sevmesini beklemen hoşuma gitmiyordu. Bir süre sonra mutsuz olacağını ve çaresizce koşulların kendiliğinden değişmesini beklemeyeceğini biliyordum. İyi ki fazla zaman kaybetmeden gerçekleri görebildin” (Ak, 2007: 45).

Bu karakterlerin dışında eserde yer verilen karakterler çiftliğin sahibi Bay Kavakyeli, sonradan Kaz’ın eşi olan ve Pufpuf adını alan Erkek Kaz, trafik polisi ve son olarak da Kaz’ın yavruları Cuf, Cufcuf ve Cino’dur.

Romanda yer alan tüm karakterlerin, konunun yapılandırılmasına ve iletilerin okura aktarılmasına katkıda bulunduğu, kitabın ana karakterinin de bir özdeşim ögesi olarak olumlu ve olumsuz yönleriyle iyi geliştirilmiş bir kahraman olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.2.5. Eğitsel İletiler

Kitapta çocuğun anlama düzeyine uygun pek çok eğitsel ileti metin içinde çocuğa sezdirilmektedir. Kitabın ana karakteri olan Kaz ve onu annesi gibi seven Paytak Berta arasındaki ilişki, çocukta doğaya ve hayvanlara karşı duyarlılık oluşturabilecek niteliktedir.

“Kaz, Berta’ya bir ipek iple bağlıymış sanki. Çiftlikte ilk Berta’yı tanıdığından, ona annesiymiş gibi davranıyormuş. “Çimenlerin arasında bir papatya, bir ballıbaba ya da bir mine bulsa gagasına takıyor, koştura koştura bana getiriyordu.” Bazen de Berta’nın telaşla bir yerlere sıkıştırdığı, sonra da unuttuğu bir şeyi bulup çıkarıyor, badi badi koşarak ona getiriyormuş” (Ak, 2007, 9).

Doğaya ve hayvanlara karşı sevgi ve sabırla yaklaşılması gerektiği iletileri romanın pek çok bölümünde tekrarlanan temel bir iletidir. Sevgi ve dostlukla ilgili bir başka ileti de sevginin herhangi bir karşılık beklemeden vermek olduğudur. Yardımları için Deniz Kuşu’na teşekkür eden Bo, borcunu bir gün ödeyeceğini söyler. Deniz Kuşu ise Bo’nun ödemeye kalkışmamasını öğütler ve sevginin karşılık beklemeden vermek olduğunu söyler.

Romanda okura, çevreye ve çevre sorunlarına dair duyarlılık kazandırabilecek nitelikteki iletiler de yer almaktadır. Gırgır Bo adını duyan Deniz Kuşu, onu tanımadığı için, balıkçıların kullandığı ve denizlerimizdeki balıkları tehdit eden gırgır olduğunu sanır. Gırgır yüzünden yakında denizlerimizde balık kalmayacağını söyleyen Deniz Kuşu, çok önemli bir çevre sorununu dile getirmektedir.

Zorluklar karşısında yılmamak gerektiği ve yeteri kadar çaba harcamadan başarıya ulaşamayacağı da yine iletiler arasındadır. Kaz yeteneğini keşfetmek için her yolu dener, sonra en güvendiği özelliğinin sesi olduğuna karar verir ve başka hayvanların taklidini yapmak için çabalar. Bu sırada yılmadan çalışır ve sesindeki çatlaklığı düzeltir. Burada ayrıca zamanın boşa geçmesini beklemek yerine, bir amaç edinmenin zamanın hem daha eğlenceli hem de daha anlamlı geçmesini sağlayacağı da iletiler arasında verilmektedir.

İnsanın bir idealinin olması gerektiğinin yanı sıra düşünen, üreten, yeni şeyler öğrenen bireylerin sıradanlıktan kurtularak, çevresindeki diğer

insanlarla paylaşacak daha çok şeyi olduğu da çocuğa metin içinde sezdirilmektedir.

“Bo ile Kaz arasındaki ilişki, ancak Kaz’ın yeteneklerini geliştirmesiyle güzelleşebilirdi. Kaz yeteneklerini geliştirdiği sürece, Bo onunla paylaşacak daha çok şey bulacaktı. Düşünün bir kere, her gününü değişik yaşayan, her gün yeni şeyler öğrenen biri, her gün aynı işleri yapan, uyuyan, uyanan, yemek yiyen, hep aynı yerde duran biriyle neyi paylaşabilir” (Ak, 2009: 42).

İletilerde kültürel öğelerden faydalanmasına örnek olarak; çok sevdiği Kaz’ın kişiliğine uygun bir isim arayan Berta’nın bir türlü içine sinen bir isim bulamaması verilebilir. Bu söylem akla Dede Korkut Masalları’nda da işlenen ve Türk kültürünün temellerinde bulunan ad alma/ad verme geleneğini getirmektedir. Bu geleneğe göre belli bir yaşa gelene kadar çocuğa genel bir isimle hitap edilmekte, daha sonra kişilik özelliklerine göre çocuğa uygun bir isim verilmektedir veya çocuğun kendi ismini seçmesine olanak sağlanmaktadır.

Bunun dışında köyden kente göç, anlık mutluluklar yerine kalıcı mutlulukların aranması gerektiği, trafik kurallarına uyulması, tutkunun tehlikeli bir duygu olduğu, çalışkan olmanın erdemi, kadın-erkek eşitliği, sorumluluk bilinci gibi pek çok ve çeşitli ileti eserin eğitsel iletileri arasında sayılabilir.

Bu eserde yer alan eğitsel iletilerin çocuğun belleğinde ve yüreğinde sevgi, dostluk, paylaşım, amaç ve mücadele gibi kavramların gelişmesine katkı sağlar, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt verir nitelikte olduğu görülmektedir.

3.3.2.6. Çevre

Roman, genel olarak iki ayrı çevrede eş zamanlı olarak ilerlemektedir. Yapıt, Kaz’ın yaşadığı Kırmızı Kelebek Çiftliği’nden ayrılması ile başlamakta, Kaz’ın hayranı olduğu Gırgır Bo’nun köşküne ulaşmasıyla farklı bir çevreye daha taşınmaktadır. Daha sonra aynı zamanda farklı iki çevrede devam eden roman, Berta’nın, Kaz’ın bulunduğu yeri televizyonda görmesiyle aynı çevreye taşınır.

Romanın aynı çevreye taşınmasında dikkat çekici olan, iki çevre arasındaki farktır. Kaz, hayatının ilk günlerinden beri yaşadığı, çok sevdiği çiftlikten ayrıldıktan sonra, farklı bir hayat görüşüne kavuşmuştur. Bu nedenle eskiden evi kabul ettiği çiftliğe dönmek ve kendisi değiştiği için hiçbir şeyin aynı olmadığını görmek onda sarsıcı bir etki yapmıştır. Eskiden arkadaşı olan çiftlikteki diğer hayvanlar da onunla görüşmek istemez. Hayattan umudunu kesen, yemek yemeyen, sürekli uyumak isteyen Kaz hastalanır. Veteriner depresyon teşhisini koyduktan sonra Kaz'ın kendi haline bırakılması gerektiğini söylediğinde, Kaz seçimini konağa gitmekten yana yapar.

Kahramanın nasıl bir toplumsal çevrede yaşadığı eserde açıkça ortaya konmaktadır. 12 Ekim 1993 tarihi de romanın girişinde verilmiştir. Tarihten, karakter ve yer isimlerinden, romanın kurgusunun hangi zamanda ve kültürel ortamda geçtiği anlaşılmaktadır. Gerçeküstü öğeler romanda sıkça kullanılmaktadır ancak bu romanın inandırıcılığına, iletilerin anlaşılabilirliğine ve çocuğun kahramanla özdeşim kurmasına engel olmamaktadır.

3.3.3. RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

Resimlemesini Behiç Ak'ın yaptığı eserde resimler siyah-beyazdır. Karakalem tekniğiyle çizilen resimlerdeki desenler estetik bağlamda olumlu görülmektedir ancak; bazı resimler sayfanın dışına taşmış, olması gerekenden büyük, grafik düzenlemesi olarak hatalı izlenimi vermektedir. Bu izlenimin matbaayla ilgili olduğu düşünülmektedir zira; kitabın kapağından başlayarak bu eleştiriyi yapmak mümkündür. Kitabın kapağında 4. Basım yazısının “m” harfinin de bir kısmı yoktur. 50., 60. ve 78. sayfalarda resmedilen kazın kuyruğunun bir kısmı, 15. sayfadaki polisin sırtı, 19. sayfadaki martının kanadı ve kuyruğunun bir kısmı resimde görülememekte, bu da resmin yarım kaldığı izlenimi vermektedir. Sayfalar, olması gerekenden fazla kesilmiş izlenimi vermektedir.

Özenle yapılmış, karikatürize edilmiş, hareketli figürlerin, çocuğun estetik anlayışını devindirebileceği, mizah anlayışına ve kitabın içeriksel

özelliklerine uygun olduğu değerlendirilmektedir. Metin ve resimler arasında bir uyumdan bahsetmek mümkündür.

3.4. JEFF KINNEY - HAYLAZ BİR ÇOCUĞUN GÜNLÜĞÜ 1. KİTAP (DIARY OF A WIMPY KID NO.1)

Dört kitaplık *Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü* serisinin ilk kitabıdır. Yapıt biçimsel, içeriksel ve resimlendirme özellikleri açısından ele alınmaktadır.

3.4.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

3.4.1.1.Şekil ve Büyüklük

Dikdörtgen şeklinde olan kitap 21,5 x 14,5 cm. boyutlarındadır. Seslendiği yaş düzeyine boyutları açısından uygun olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.1.2. Kapak ve Ciltleme

Kalın, sert, karton kapak üzerinde kitabın üstünde baş kişinin resmi, eserin ve yazarın ismi yer almaktadır. Ayrıca “New York Times En Çok Satan” ve “karikatürlü roman” yazıları da kapakta bulunmaktadır. Arka kapakta kitaptan bölümler ve bir karikatürün yanı sıra eserle ilgili bilgi sunan bir metin vardır. Arka kapakta kitabın yayınevi, fiyatı ve seri numarasına da yer verilmiştir.

3.4.1.3. Kağıt Cinsi

İkinci hamur, mat, gözü yormayan, yüksek gramajlı kağıt kullanılan kitap 218 sayfadan oluşmaktadır. Kağıt özellikleri bakımından kitabın seslendiği yaş düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

3.4.1.4. Sayfa Düzenlemesi

Tüm sayfalar bir defter sayfası gibi çizgili olarak tasarlanmıştır. Kapaktan sonra gelen boş sayfada, kitapta çeşitli defalar bahsedilen ve kitabın kurgusunda önemli bir yere sahip olan kurumuş peynir parçası resmedilmiştir. Bu sayfadan sonra panoramik görüntüdeki iki sayfanın altında, romanın kişileri bulunmaktadır. Sayfanın sol tarafında yakında çıkacak olan serinin ikinci kitabı tanıtılmakta, sayfanın sağ tarafındaysa kitabın adı, yazarı, yayınevi ve basıldığı şehir bilgileri verilmektedir.

Bu sayfadan sonra yayıncının notunu, kitabın künye bilgilerini, özetini, telif bilgilerini, yayınevinin posta ve el-mek bilgilerini içeren bir sayfa bulunmaktadır. Yanında verilen ithaf sayfasından sonra bir sayfa boş bırakılarak EYLÜL başlığıyla eserin metin bölümüne başlanmıştır.

Sayfanın en başında ay isimleri, altına gün isimleri yazılmıştır. Bunlar birer ana bölüm ve alt bölüm özelliği taşımakta, kitabın okunmasını ve akılda kalıcılığını kolaylaştırmaktadır.

3.4.1.5. Harfler ve Punto

Metin tipi yerine el yazısını anımsatan özel bir karakter ile yazılan metinde 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Okunaklı harfler yapının seslendiği yaş düzeyine uygundur.

3.4.2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3.4.2.1. İzlek

Günlük niteliğindeki bu yapıtta, bir çocuğun gözünden kendi yaşadıkları anlatılmaktadır. Aile, okul ve arkadaşlık ilişkilerini anlatan baş kişi Gregg Heffley, bu günlüğü neden tuttuğunu kitabın başında ifade etmektedir:

“Bunu yapmamın tek sebebi, ilerde zengin olduğumda yapacak daha iyi işlerim olacağından, tüm gün insanların aptalca sorularını cevaplayamayacak olmam.” (Kinney, 2007, 2)

Bunun sıradan bir günlük olmadığını, sıkıcı günlüklere benzemediğini belirten ifadelerle yer verilmektedir:

“Derhal açıklığa kavuşturmam gereken diğer bir şey de bunun ANNEMİN fikri olduğu, benim değil! Ama eğer buraya “duygularımı” filan yazacağımı sanıyorsa deli olmalı. Yani benden “Sevgili Günlük” şöyle oldu, “Sevgili Günlük” böyle oldu yazmamı beklemeyin(Kinney, 2007, 1).

Kitapta çocuğun duygu, düşünce ve tutumları günlük bir dille anlatılmıştır. Çocuğun düş dünyasının genişliği, özgünlüğü ve karmaşıklığı okurda uyandırılmak istenen etki olarak değerlendirilmektedir.

Konu ile izlek arasında bir uyumdan söz etmek mümkündür. Kitabın temasında örtük olarak verilen dostluk, yaratıcılık, eleştirel düşünme, dürüstlük, sorumluluk gibi farklı zihinsel süreçler, okurda uyandırılmak istenen etkiyi destekleyici unsurlar olarak belirginleşmektedir. Bu bağlamda okuyucuda bırakılmak istenen izlenim çocuğun anlama düzeyine uygundur. Dolayısıyla çocukta yaşama, insana, doğaya ilişkin duyarlık kazandırabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

3.4.2.2. Konu

Çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik anlayışını temel alan bu eserde insana, yaşama, doğaya ve çocuğa dair pek çok konu yer almaktadır.

Okul, ev ve arkadaşlık ilişkisi üçgeninde hayatı sorgulayan, öğrenen ve gerçekten yaşıyormuş izlenimi veren bir karakter olarak Gregg, orta okula yeni başlamış, evin ortanca çocuğu olan bir karakterdir. Çocuğa özgü bir bakış açısıyla, bir gün ünlü olma hayalleri kurarken kendini bir yığın “sersem”in arasında sıkışmış gibi hissetmektedir:

“Şunu belirtiyim ki bence orta okul icat edilmiş en saçma şey. Benim gibi gelişme çağını tamamlamamış çocukları bu, günde iki kez tıraş olması gereken gorillerle bir araya getiriyorsunuz. Sonra da neden orta okullarda zorbalık (bullying) böyle büyük bir sorun diye merak ediyorsunuz”(Kinney, 2007, 3).

Özellikle orta okullarda yaşanan sorunlara değinen yazar, bir çocuğun gözünden sorunu tespit etmekte, yine çocuğun gözünden soruna çözüm yolları önermektedir:

“Bana kalırsa sınıf atlama yaşa göre değil boya göre olmalı ama o zaman da Chirag Gupta gibi çocuklar hep birinci sınıfta kalır” (Kinney, 2007, 3).

Abisi Rodrick ve kardeşi Manny ile olan ilişkilerini de anlatan baş kişi, kardeşinin kendisine ayak bağı olmasından, her şeyi geç anlamasından, pek çok şeyi bilmemesinden, abisinin ise şakalarından, kendisiyle dalga geçmesinden şikayetçidir:

“Yaz tatili başlayalı birkaç gün olmuştu. Rodrick beni gece yarısı uyandırdı. Tüm yaz uyuduğumu ama okulun ilk gününü kaçırmamak için tam zamanında uyandığımı söyledi Çok aptal olduğumu düşünebilirsiniz ama Rodrick de okul formasını giymiş ve saatimi de sabahmış gibi ayarlamıştı. Ayrıca perdelerimi de, dışarının hala karanlık olduğunu anlamayayım diye örtmüştü. Rodrick beni uyandırınca giyindim ve her okul sabahı yaptığım gibi kahvaltı hazırlamak için aşağıya indim.” (Kinney, 2007, 11)

İnceleme sonucunda ele alınan konunun, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olduğu, günce formatında yazılan eserin merak ögesini sürekli canlı tutarak okuyucuda, okuma isteğı uyandırdığı, konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelere yer verilmediğı görüşüne varılmıştır.

3.4.2.3. Dil ve Anlatım

Bir gün ünlü ve zengin olacağına inanan, heyecan dolu bir çocuğun hayata bakışı çocuğun kendine has algısı, duyguları ve anlatımı çerçevesinde anlatılmaktadır. Çocuğun doğal anlatımında deyimlere, ünlem cümlelerine, ikilemelere ve argo sözcüklere yer verilmektedir. Cümleciklerle, bağlaçlarla ve virgüllerle birbirine bağlanmış uzun cümleler anlatımda göze çarparken, anlatımın doğallığı ve seçilen sözcüklerin basit ve anlaşılır olması, anlam karmaşasına neden olmamakta, böylece çocuğun anlama düzeyine uygun bir anlatım şekli benimsendiğı değerlendirilmektedir.

“Manny, Rodrick’in heavy metal dergilerinden birini ele geçirmiş ve sayfalarından birinde de, bir arabanın kaputuna uzanmış, bikinili bir kadın fotoğrafı varmış. Daha sonra Manny göster-anlat dersi için bunu kreşe götürmüştü” (Kinney, 2007, 41).

Orta okul talebesi bir çocuğun anlatımında doğal sayılabilecek dil bilgisi kurallarının ihlali, yazım yanlışları gibi hatalar yapılmamış, kısaltmalar, konuşma dilinde kullanılan yapılar, karikatürlerde çokça coşku, şaşırma, heyecan gibi duygular belirten seslere yer verilmiştir. Böylece dilin anlatım gücü olanakları çocuklara yazınsal kurguda akıcı ve anlaşılır bir üslupla sezdirilmeye çalışılmıştır.

Bazı sözcükler büyük harfle yazılarak konuşma dilinde vurgu yapılmak istenen bölümler belirlenmiştir:

“Neyse en azından BİRİ bugün istediğini aldı” (Kinney, 2007, 132).

Genel olarak ele alındığında kitaptaki dil ve anlatımın, çocuğun dilini doğru ve etkili kullanması için öykünebileceği tümcelerle yapılandırıldığı yargısına varılabilir.

3.3.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

Kitabın başkişisi, günlüğün sahibi olan Gregg Heffley, 12 yaşına yeni girmiş, orta okul birinci sınıfta, haylaz, zeki, hayat dolu bir çocuktur. Annesi, babası, kardeşi ve abisiyle birlikte yaşamaktadır ve en yakın arkadaşı Rowley hem okulda hem de okuldan sonra en çok vakit geçirdiği kişidir.

Gregg duygu, düşünce ve tutumlarıyla gerçeğe çok uygun bir karakter niteliğindedir ve bir baş kişi olarak çocuğun rahatça özdeşim kurabileceği, haya gücünü devindirici özelliklere sahiptir.

Gregg’in en şikayetçi olduğu kişilerden biri olan abisi Rodrick, lise öğrencisidir ve arkadaşlarıyla kurduğu müzik grubunda davul çalmaktadır. Metal müzikten ve arabalardan hoşlanan Rodrick, daha çok Gregg’e yaptığı şakalarla tanıtılmaktadır.

“Fakat Rodrick’den bir şey öğrendiysem o da insanların sizden beklentilerini çok düşük tutmalarını sağlamaktır. Böylece aslında hiçbir şey yapmamanıza rağmen onları çok sevindirirsiniz” (Kinney, 2007, 15).

Küçük kardeşi Manny yedi yaşındadır ve Gregg'in en büyük zevki, Manny'nin oyunlarını bozmaktır. Ancak bunu her yaptığında annesine veya babasına yakalanmakta ve ceza almaktadır.

En yakın arkadaşı Rowley ise oldukça saf, akıllı, şakadan anlayan ve çalışkan bir karakter olarak Gregg'in karakter özelliklerinin aksi özellikler sergilemektedir. Gregg bazen zorunlu olduğu için Rowley ile oynadığı düşüncesini verse de öykünün sonunda bozulan dostlukları, acı bir dersle yeniden düzeltilmektedir.

“Teknik olarak Rowley benim en yakın arkadaşım ama bu durum değişmek zorunda. Okulun ilk günü canımı sıktığı andan beri Rowley'den uzak durmaya çalışıyorum. Günün sonunda eşyalarımı dolaba yerleştirirken Rowley geldi ve “Evime gelip oyun oynamak ister misin?” diye sordu. Rowley'e artık orta okulda olduğumuzdan ‘oynamak’ yerine ‘takılmak’ demesi gerektiğini bin kere söyledim ama ne kadar söylersem söyleyeyim, her seferinde unutuyor” (Kinney, 2007, 18).

Annesi, çocuklarını yetenekleriyle ilgili yönlendiren, cesaretlendiren, onlara belli bir disiplin ve sorumluluk anlayışı kazandırmaya çalışan bir karakterdir. Baba Frank Heffley ise çalışkan, düzenli, ailesiyle ilgilenen bir babadır.

Genel olarak; çocuk okurun özdeşim kurabileceği, onun gelişim özelliklerine uygun kahramanlar kitapta yer almaktadır.

3.4.2.5. Eğitsel İletiler

Eserde, on iki yaşındaki bir çocuğun günlük yaşantısı, kendi anlatımıyla kaleme alınmıştır. Çocuğun aile yaşantısı, öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin anlatıldığı roman, çocuk dünyasına yapılan bir yolculuk niteliğindedir.

Eser, çocuk için önemli olan pek çok eğitsel iletiyi metin içinde çocuğa sezdirme yoluyla kazandırır niteliktedir. Genel olarak okulda ve evde çocuğun karşılaştığı sorunlara yer verildiği görülmektedir. Kültürel, eğitsel, ailevi konuların çocukça bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir.

İlk okuldan orta okula geçen bir öğrencinin okulda yaşayacağı sıkıntılar, kız-erkek, öğrenci-öğretmen ilişkileri, ders içi ve ders dışı etkinlikler

eserde çeşitli iletiler çerçevesinde işlenmektedir. Şiddet ögesi, büyük çocukların, daha küçük çocuklara zorbalık yapması çerçevesinde çeşitli kereler işlenmektedir.

Cadılar Bayramı'nda büyük çocukların düzenlediği perili ev partisine katılan Gregg ve arkadaşı Rowley, elektrikli testere taşıyan bir çocuk tarafından kovalanmaktadır. Romanın sonunda bahçede tartışan Gregg ve Rowley, büyük çocuklar tarafından, kavga etmeleri için teşvik edilir, umdukları kavgayı başlatamayınca da kendileri şiddet kullanırlar.

“Sanırım biraz gürültülü konuştuk çünkü etrafımızda bir kalabalık toplanmıştı. Okuldaki çocuklar HERZAMAN kavga görmeye bayılır. Ben de Rowley de yolumuza gidecektik ama bu çocuklar birbirimize birkaç yumruk salladığımızı görmeden dağılacak gibi değildi. Daha önce hiç gerçek bir kavgada olmadığımın nası durmam gerektiğini veya yumruklarımı nasıl sallayacağımı bilmiyordum” (Kinney, 2007, 207).

Çocuğun demokratik hayata katılımını destekler nitelikteki iletilere de eserde yer verildiği görülmektedir. Okulda yapılan seçimlere adaylık koyma, propaganda ve seçilme süreci anlatılmaktadır. Hazırladığı posterler ahlaki olarak uygun olmadığı için okulun duvarlarından kaldırılan Gregg, dürüst davranmadığı için seçimi kaybeder.

“Bugün gittim ve adımları mali işler sorumlusu listesine yazdım. Maalesef, Marty Porter adındaki şu çocuk da listede ve matematiğe kafası iyi çalışıyor. Bu yüzden bu iş düşündüğüm kadar kolay olmayabilir. Babama da okul meclisinde görev yapmak istediğimi söyleyince bayağı heyecanlandı. Meğer benim yaşımdayken o da okul meclisinde adaylığını koymuş ve gerçekten kazanmış” (Kinney, 2007, 46).

Cadılar Bayramı ve Noel eserde çocuklar için birer eğlence fırsatı olarak ele alınmaktadır. Ayrıca anlatımın doğallığı içinde bayramın geleneksel özellikleri de sezdirilmektedir. Çocuklar cadılar bayramında kapı kapı dolaşmakta, korkutucu şakalar yapmakta, giydikleri kostümler aileleri tarafından özenle hazırlanmakta, şeker ve para toplamaktadır.

Noel'de çocuklar istedikleri hediyelerin listesini hazırlamakta, ağaç süslenmekte, hediyeler ağacın altına yerleştirilmekte, yoksullara yardım edilmekte, toplu aile yemeklerinde hindi yenmektedir. Noel'den sonra da alınan hediyeler için teşekkür kartları hazırlanmaktadır.

Demokratik toplumlarda büyük önem taşıyan “gönüllülük” kavramı da eserde ele alınan iletiler arasındadır. Okulda gönüllülük esasına göre oluşturulan güvenlik devriyelerinde büyük sınıflar görev almakta ve ana okulundaki çocukların güvenli bir şekilde okuldan eve ulaşmalarını sağlamaktadır. Yine gönüllülük esasına göre oluşturulan tiyatro topluluğunda ve okul dergisinde öğrenciler yetenekleri doğrultusunda görevlendirilmektedir. Burada dikkat çekici olan, istekli olan her öğrenciye muhakkak bir görev verilmesi, öğrencinin yaptığı işi sevmesini ve benimsemesini sağlayacak ortamın yaratılmasıdır.

Kitapta ayrıca bilgisayar oyunlarının şiddet içermesi ve çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimine zarar vermesi açısından eleştirildiği de görülmektedir. Gregg’in bilgisayar karşısında geçirmesi gereken süre, anne babası tarafından belirlenmiştir ve bu süreyi aştığında babası tarafından oyun oynaması engellenmektedir. Ayrıca arkadaşının evinde oynadıkları bilgisayar oyunları da, arkadaşının babası tarafından kontrol edilmekte, şiddet içeren oyunları oynamaları yasaklanmaktadır.

Anne baba imgesi eserde kural koyan ve kuralların uygulanmasını takip eden birer unsur olarak yer almaktadır. Gregg, kuralları ihlal ettiğinde, örneğin yalan söylediğinde veya küçük kardeşine zarar verdiğinde, çeşitli şekillerde cezalandırılmaktadır. Bu cezalar; yapmaktan hoşlandığı bir şeyden men edilmesi, zarar verdiği kişiden özür dilemesi, verdiği zararın kendisini de etkilemesi, odasına gönderilmesi gibi çeşitli şekillerde, çocuğun da ders almasını sağlayacak nitelikte verilmektedir.

Eserde okurun hayal gücünü geliştirmeye yönelik, çocuğun anlama düzeyine, coşkusuna, gülmece anlayışına uygun iletiler, dil ve çizginin anlatım gücünden faydalanılarak çocuğa sezdirilmektedir.

3.4.2.6. Çevre

Genel olarak eserde okul ve evin çevre olarak kullanıldığı görülmektedir. Okul, çocuğun eğitim-öğretim sürecini, demokratik toplum kuralları ve gereklerini öğrendiği, gönüllülük kavramını tanıdığı, kendini özgürce ifade edebilmesine/gerçekleştirmesine olanak sağlayan bir ortam olarak ele alınmaktadır. Arkadaşlık, kız-erkek, üst sınıflardaki çocuklar ile

olan ilişkilerinin anlatıldığı okul, belirli kuralları olan ama aynı zamanda çocuğun eğlendiği, öğrendiği, demokratik yaşama katıldığı bir çevredir. Okulda çocuğun hem beden eğitimi, coğrafya, matematik gibi dersler olarak bilimsel açıdan, hem de bireysel çalışma, takım çalışması, sanatsal etkinlik (tiyatro, müzik, resim) alanlarında gelişim sağlaması hedeflenmektedir.

Ev yaşantısında ise annesi, babası, abisi ve kardeşiyle olan ilişkileri, her biriyle yaşadığı olaylar çerçevesinde, anı niteliğinde anlatılmaktadır. Burada her aile bireyi bir veya birkaç tipik özelliği ile okuyucuya sunulmaktadır. Aile bireyleri arasında karşılıklı sevgi, saygı ve anlayış çerçevesinde kurulan bir bağın varlığı, eser içinde okuyucuya sezdirilmektedir.

Eserin geçtiği yılı bilmesek de, günce niteliğindeki kitabın içeriğinden ve ilk sayfasına “EYLÜL-Salı”, son sayfasına da “HAZİRAN- Cuma” şeklinde atılan başlıktan, olayların bir eğitim-öğretim yılını kapsadığını anlamaktayız. Kitapta, günümüzde yaşanan hayat gerçekleriyle örtüşen konu ve kavramların kullanılmış olması, çocuğun eserde anlatılan veya sezdirilen konu ve iletilerle etkileşim kurmasını sağlayabilecek niteliktedir. Çevrenin, kahramanın yaşadığı toplumsal ve kültürel çevreyi, kişilik ve yaşayışına etkisi açısından yansıtması, çocuğun etkileşim kuracağı kahramanın özelliklerini ortaya koyması açısından uygun görülmektedir.

3.4.3 RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

Aslında çevrimiçi (online) oyunlar kurgulayan ve geliştiren Jeff Kinney tarafından yazılan ve resimlenen Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü (Diary Of A Wimpy Kid) adlı eser, çizgi roman özelliği göstermektedir.

Eserde resimler ve metnin iç içe geçmiş, birbirlerini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Resimlerin mürekkep (boya) kalem kullanılarak elle çizilmiş olduğu söylenebilir. Yazılarda ise hem bilgisayar destekli hem de elle yazılmış karakterler kullanılarak daha doğal bir görsellik hedeflendiği değerlendirilmektedir.

Tipik karikatür özellikleri gösteren çizimler çocuksu bir havada, resimsel hiyerarşi gözetilerek (yaş özelliklerinin resme aktarılması), cinsiyet farkları ortaya konularak sadece siyah ve beyaz renklerinden yararlanılarak

izilmiştir. Ara tonlara yer verilmeyen resimlerde zaman gibi ayrıntıları ancak şekillerden anlamaktayız.

Burada  boyutlu etki çizgiler sayesinde elde edilmektedir. Figürler yandan veya cepheden resmedilmiş, kavram haritalarına benzer resimler kullanılmış (54. sayfa) ve yer yer resim içinde resim (118. sayfa) izlenimi yaratılmıştır. Konuşma balonları, resimlerin içindeki metinler, tipik karakter kullanımlarıyla eserde, çizgi roman etkisi verilmek istendiği değerlendirilmektedir. Eserde kullanılan resimler, kahramanın içinde bulunduğu duygu durumlarını, yaşadığı değişimleri ve temelde sahip olduğu fiziksel özellikleri yansıtır niteliktedir.

Dilsel ve görsel özellikleriyle bir bütün olarak ele alınması gereken eser, çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini destekler niteliktedir.

3.5. ANTHONY BROWNE - *PARKTAKİ SESLER (VOICES IN THE PARK)*

Yazıldığı günden bu yana sadece İngiltere’de değil Amerika Birleşik Devletleri ve İtalya’da da en çok satan resimli hikaye kitapları arasında bulunan eserin üzerinde hitap ettiği yaş düzeyini gösterir bir ifade yer almazken, okul öncesi dönemi de kapsayan yaş düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir. Biçimsel ve içeriksel özelliklerinin incelenmesinde eser bir bütün olarak ele alınmış, resimleme özellikleri ise kitaptaki her bölüm ayrı ayrı değerlendirilerek incelenmiştir.

3.5.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

3.5.1.1.şekil ve Büyüklük

Kitabın şekli dikdörtgen boyutları 31 X 26,5 cm’dir. Büyük boy olarak nitelendirilebilecek olan eserin, seslendiği yaş düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

3.5.1.2. Kapak ve Ciltleme

Kalın karton kapak cilt üzerinde eserin içinde de bulunan bir resim yer almaktadır. Resimde bir ilkbahar gününde ağaçların altında konuşan iki çocuk ve etrafta koşuşan iki köpek betimlenmektedir. Eserin adı ve yazarı da yine ön kapakta yer almaktadır. Arka kapakta ise dört sesi de temsil eden cümlelerle birlikte boş bir bank ve yanında yerde duran kırmızı bir şapka resmedilmektedir. Kitabın ciltlenmesinin dikiş yöntemiyle yapıldığı görülmektedir.

3.5.1.3. Kağıt Cinsi

1. Hamur parlak kağıt kullanılmıştır. Kullanılan kağıt, resimleme özellikleri de göz önünde bulundurulduğunda, görsel öğelerin çocuğa doğru aktarılması bağlamında uygun görülmektedir. Buna rağmen, kullanılan kağıt ışıktaki parlama yaptığından okuma zorluğuna sebep olabilmektedir.

3.5.1.4. Sayfa Düzenlemesi

Sayfa düzeni de anlatıcıya göre farklılık göstermektedir. Genellikle resimler sayfanın üst kısmında, metinler alt kısımda yer almaktadır. Sayfa numaraları yoktur, eser toplam 36 sayfadan oluşmaktadır.

3.5.1.5. Harfler ve Punto

Harfler ve puntolar dört anlatıcı için de farklı büyüklükte ve karakterde harf kullanılmıştır. Birinci anlatıcı anne için metin tipi, 24 punto harf, ikinci anlatıcı baba için yine metin tipi, 24 punto ancak kalın harfler kullanılmıştır. Üçüncü anlatıcı Charles için çok ince ve daha fazla kıvrımları olan, 20 punto yazı karakteri seçilmiş, son anlatıcı Smudge için ise neşeli kişiliğini yansıtır nitelikte kalın, daha düzensiz bir yazı tipi kullanılarak, 16 punto ile yazılmıştır.

3.5.2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3.5.2.1. İzlek

Parktaki Sesler (Voices in the Park) adlı yapıtta farklı bakış açılarından yansıtılan bir olaya tanık olunmaktadır. Parkta yürüyüşe çıkan farklı iki aileden dört kişi, bu deneyimlerini, kendi anlatımlarıyla okuyucuya aktarmaktadır. İzlek olarak çoklu bakış açısının vurgulandığı düşünülmektedir.

Olayları anlatan dört kişinin yaş, cinsiyet ve sınıf ayrımları hem kurgu içinde hissettirilmekte, hem de resimlerde görsellik kazanmaktadır. Çocuk anlatıcılar kendi saf, doğal ve heyecan dolu dünyalarından okuyucuya seslenirken, yetişkin anlatıcılar da kendi bakış açılarını anlatımlarına yansıtmaktadır. “Birinci Ses” bölümünde anlatıcı olan anne, kitabın girişinde şöyle söylemektedir:

“Soylu Labrador cinsi köpeğimizi ve oğlumuz Charles’ı yürüyüşe çıkarma vakti gelmişti. Parka vardığımızda Victoria’nın tasmaını çıkardım. Bunu yapar yapmaz pis, kırma bir köpek peydah oldu ve onu rahatsız etmeye başladı” (Browne, 1998: 1-2).

Birinci anlatıcının kendini diğerlerinden daha üstün gördüğü, ırklar arasında ayırım gözettiği ve çevresindeki canlıları yönetmekten hoşlandığı anlaşılmaktadır.

Üçüncü Ses bölümünde ise Charles adındaki çocuk, yaşına özel duyarlılığı içinde yaşadıklarını şöyle aktarmaktadır:

“Parkta çok cana yakın bir köpek vardı ve Victoria harika zaman geçiriyordu. Ben de öyle yapabilmeyi diledim. “Kaydırağa gelmek ister misin?” diye sordu bir ses. Maalesef, bu bir kızdı ama yine de gittim.” (Browne, 1998: 15-16)

İzlek ve konu arasındaki uyum göz önüne alındığında, bu kitapla okurda uyandırılmak istenen etkinin, çocuğun anlama düzeyine uygun olduğu düşünülebilir.

3.5.2.2. Konu

Kitapta dört kişinin bir parkta karşılaşmasıyla kesişen hayatlarından bir kesit sunulmaktadır. Bu karşılaşmayı farklı anlatımlarıyla dile getiren dört kahraman vardır: Anne, oğlu Charles; Baba ve kızı Smudge.

Köpeği ve oğluyla parkta yürüyüşe çıkan anne, köpeğine parkta musallat olan diğer köpekten ve oğlunun konuştuğu küçük kızıdan rahatsız olur ve eve dönerler. İşsiz baba ise evde oturmaktan ve gazetede iş ilanlarına bakmaktan sıkılmıştır ve kızı Smudge ve köpeği ile parkta yürüyüş yapmaya karar verir. Eve dönüş zamanı geldiğinde baba neşelenmiştir. Charles evde yalnızlıktan sıkılırken, annesi parka gideceklerini söyler. Parkta köpeği de kendisi de çok eğlenir ama annesinin çağrısıyla eve gitmek zorunda kalır. Smudge, babasıyla ve köpekleri Albert ile parka gelir. Hem kendisi bir arkadaş bulur hem de köpeği. Arkadaşı kendisine bir çiçek verir ve annesi çağırınca gitmek zorunda kalır. Smudge da babası ve köpeğiyle eve döner. Babasına bir fincan kakao yapar, arkadaşının verdiği çiçeği de suya koyar.

Kitapta ele alınan konunun, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olduğu görülmektedir. Kişiler arasındaki yaklaşım farkları, gelişen olayların insanlar üzerindeki etkisi, arkadaşlık kavramları çocuğa seslenen bir anlayışla ele alınmaktadır. Kurgulanan çatışmalar abartıdan uzak, yaşam gerçekliğiyle örtüşen niteliktedir.

Kişinin kendisiyle olan çatışmasına örnek olarak Charles ve Smudge adlı gençlerin ilk karşılaşmaları gösterilebilir. Smudge Charles'a yaklaşır ve "kaydırağa gitmek ister misin?" diye sorar. Charles, sesin sahibinin bir kız olmasından pek hoşlanmasa da yine de onunla gider ve birlikte oyun oynadıkça onu daha çok sever. Smudge da aynı şekilde Charles'ın ilk olarak kılıksız olduğunu düşünür ama sonra iyi biri olduğuna karar verir.

Konunun yapılandırılmasını zayıflatan ögelere kitapta yer verilmediği görülmüştür.

3.5.2.3. Dil ve Anlatım

Kitapta, her anlatıcı için, anlatıcısının kişiliğini, yaşını, sosyal konumunu yansıtan ayrı anlatım tarzları benimsenmiştir. İlk sesin sahibi anne, hükmetmekten hoşlanan, kibirli ve bencil bir karakter olarak yansıtılmaktadır:

“Ona gitmesini emrettim ama beni hiç dikkate almadı. Charles’a “Otur” dedim “Buraya”. Tam da o akşam ne yememiz gerektiğini planlarken Charles’ın ortadan kaybolduğunu fark ettim. Aman Tanrım! Nereye gitmişti? Bu günlerde parkta korkunç haller alıyorsunuz. Adını, bana asırlar kadar uzun gelecek kadar haykırdım” (Browne, 1998: 3-4-5).

İkinci sesin sahibi baba, öykünün başında mutsudur, canı sıkılmaktadır ve umutsuzlukla gazeteden iş aramaktadır. Parktan dönüşte ise kızı onu neşelendirir. Babanın konuşmalarında *sevmek*, *ummak*, *neşelendirmek*, *mutluluk*, *umut* gibi olumlu çağrışım yapan sözcükler kullanılmaktadır.

Kısa, anlaşılır ve sade cümlelerle çocuğun anlama düzeyine uygun bir anlatım biçimi benimseyen yazar, dilin imla kurallarına da uymaktadır. Dil ve anlatımın resimlerle desteklendiği eserde, anlatıcının ruh halini yansıtan renkler anlatımın derinliğini arttırmaktadır.

3.5.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

Eserin dört kahramanı vardır. Bunlardan ikisi durağan, ikisi değişken özellikler gösterir. Anne, parka gitme zamanı geldiği için gitmiş ve bunu yapmaktan da pişmanlık duyarak eve dönmüştür çünkü parkta köpeğine pis bir köpek yaklaşmış, kovduğu halde gitmemiş, oğlu ortadan kaybolarak onu korkutmuş ve pis görünümlü bir çocukla konuşmuştur. Anne parka gitmeden önceki ruh halini sonuna kadar korumuştur. Burada anne, iletişimi tek taraflı yürütmekte; *otur*, *derhal buraya gel* şeklinde kurduğu emir cümleleriyle

etrafını yönetmektedir. Anne-oğul arasındaki iletişim bu nedenle sınırlıdır. Anne aşırı korumacı, baskıcı, tekdüze bir karakterdir.

Smudge da anne gibi durağan bir özellik gösterir ancak anneye göre daha ılımlı, sevecen ve mutlu bir karakterdir.

Devingen karakterlerden ilki, ikinci anlatıcı baba, evden çıkma ihtiyacı duyar ve sıkıntısını atmak için parka gider. Kızının ve köpeğinin iyi vakit geçirmesi onu da mutlu eder ve umutsuz ve kasvetli ruh halinden dönüş yolunda kurtulur.

İkinci devingen karakter Charles ise evde yalnızlıktan sıkılmışken, annesi parka gitme zamanının geldiğini söyler. Parkta Smudge ile karşılaştığı andan itibaren de eğlenmeye, kendini daha mutlu hissetmeye başlar. Parktan ayrılırken içi, bir dahaki gelişinde arkadaşını yeniden görme isteği ve umuduyla doludur.

Smudge sözcüğü iz, leke, akmak, bulaşmak anlamındadır. Smudge karakteri Charles'ın yanına giderek onunla iletişim kurmuş ve onun hayatında dostluğuyla bir iz bırakmıştır. Bu bakımdan karakterin ismiyle kurgu arasında bir bağdan söz etmek de mümkündür.

3.5.2.5. Eğitsel İletiler

Sözcüklerle verilmek veya sezdirilmek istenen iletilerin, resimlerle birleştirildiği ve desteklendiği *Parktaki Sesler* adlı eserde okuyucunun çeşitli iletilerle karşılaşması mümkündür.

Esere göre çocuklar ve hayvanlar arasında, büyüklerin dünyasındaki bazı kurallar, bazen geçerliliğini yitirmektedir. Cinsiyet, sosyal konum, köken gibi değerler yerini dostluğa, koşulsuz sevgiye, yargılamadan ortak paydalarda buluşmaya bırakmıştır. Parktaki yetişkinler konuşmazken çocukların ve köpeklerin derhal arkadaşlık kurmaları ve oyunlar oynamaları bunun işareti olarak düşünülebilir.

Bir süredir işsiz olan ve gazetede iş ilanlarına bakan baba, park dönüşü kızının sözleriyle neşelenmekte, insanın umudunu hiçbir zaman kaybetmemesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Yaşam sürdükçe umut da sürmelidir. Olumsuz duygu ve düşünceler karşısında toplumdan kopmak, kendi kabuğuna çekilmek yerine bunlardan kurtulmak için bulunduğumuz ortamı değiştirmek ve sosyalleşmek iyi bir yöntem olabilir düşüncesi de yine eserde babanın ruh halinin değişmesiyle çocuğa sezdirilmektedir.

Eserde anne – oğul köpeklerini parkta gezintiye çıkardıkları sırada işsiz baba ve neşe dolu kızıyla karşılaşırlar. Hikaye bir ağızdan diğerine geçtikçe, okuyucu da anlatıcının ruh haline göre farklı mevsimler ve yer şekillerini gösteren resimlerle karşılaşır. Farklı bakış açılarından yola çıkılarak kaleme alınan eserde önyargı, duygular, yabancılaşma, arkadaşlık gibi konular işlenmektedir.

3.5.2.6. Çevre

Eserdeki tüm anlatıcılar, anlatımlarına evlerinde başlamaktadır. Kurgu daha sonra park zeminine taşınmakta ve eve dönüşle sonlanmaktadır. Olayların geçtiği zamanla ilgili bilgi verilmemektedir ancak günümüze çok uzak bir zaman olmadığı, kişilerin giyim tarzı, babanın işsiz olması ve gazeteden iş araması, ailelerin köpek sahibi olması ve onları parkta yürüyüşe getirmelerinden anlaşılmaktadır.

Ayrıca zamanla ilgili olarak resimlerden yola çıkarak bir tespitte bulunmak mümkündür: Her anlatıcıyla birlikte, anlatıcının ruh haliyle bağlantılı olarak resmedilen mevsim değişmektedir. Örneğin annenin anlatımı güneşli bir sonbahar gününde geçer. Tüm ağaçlar turuncu ve kırmızı tonlarında resmedilmiştir. Babanın anlatımı gün ağırırken başlar, ağaçlarda yaprak yoktur, koyu renkler resimlerde baskın olarak kullanılmaktadır. Charles öyküye başlarken koyu renkler resimlere hakimken, Smudge ile tanıştıktan sonra ağaçların tomurcuklu, havanın güneşli olduğu bir ilkbahar günü resmedilmiştir. Annesi tarafından eve götürülürken ise yeniden koyu renkler ile gün batımı resmedilmiştir. Smudge'in anlatımında ise baştan sona

rengarenk resimler ve yaz mevsimini anımsatan desenler ve çiçekler kullanılmıştır. Hava kararsa bile resimlerdeki renkler canlılığını korumaktadır.

3.5.3. RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

Yazarı tarafından büyük bir ustalıkla resimlenen *Parktaki Sesler* isimli eser, teknik olarak akrilik, suluboya, karakalem ve puantist teknikler kullanılarak resimlenmiştir. Bu eserde, dört anlatıcıya da ait resimler, farklı bakış açılarını yansıttıkları düşüncesiyle; birinci ses, ikinci ses, üçüncü ses ve dördüncü ses başlıkları altında ayrı ayrı incelenmektedir.

3.5.3.1. Birinci Ses (First Voice)

Pastel tonlarda, canlı, çocuğun ilgisini devindirir nitelikte yapılan resimlerde dış mekan kullanılmaktadır. Nesneleri gerçekçi bir bakış açısıyla görüntüleyen ressam, yalnızca ağaçlarda gerçek üstü öğeler kullanılmaktadır.

Temel ana ve ara renklerin ve yakın tonların kullanıldığı resimlerde perspektif etkiler belirgindir. Zıt (tamamlayıcı) renkler ile de anlatım güçlendirilmektedir. Sararmış ağaçlar dışında resimde bahar-yaz etkisi gözlemlenmekte, hikaye gündüz saatlerinde geçiyormuş şekilde resimlenmektedir.

3.5.3.2. İkinci Ses (Second Voice)

İkinci sesin anlatımında, ilk anlatıcıya göre daha kasvetli bir ortam yaratılmıştır. Akşam veya gece saatlerinde resmedilen hikayede, açık kompozisyon kullanılarak, anlatıcının karamsar ve kasvetli ruh hali resme yansıtılmaya çalışılmıştır. Son resme kadar sıradan, günlük yaşamsal durumların anlatılması durumu son resimde yerini renkli, coşkulu ve sıcak bir betimlemeye bırakıyor. İlk resimde dilenci olarak görünen Noel Baba (Santa Claus) imgesi, ağlarken görünen iki portre (biri Mona Lisa) son resimde dans ederken görünüyor. Sokak lambası bir çileğe dönüşüyor, yıldızlar parlak ve kayan bir yıldız umudu simgeler nitelikte ve metinle uyum içinde resmedilmektedir. Resimde perspektif ve sürrealist etkiler

görülmektedir. Önceki resimdeki gibi zıtlık ve canlı renkler son resme kadar kullanılmamıştır.

3.5.3.3. Üçüncü Ses (Third Voice)

Anlatım iç mekanda başlamaktadır. Başta açık ve durağan bir kompozisyon kullanılan resimlerde figürler dışındaki planlar yatay ve dikey çizgilerle anlatılmaktadır. Resmin anlatımındaki durağanlık ve monotonluk anlatıcı çocuğun içinde bulunduğu ruh haliyle benzerlik göstermektedir.

İkinci resimdeki figürlerde annenin şapkasının şekli baskın bir etki olarak görülmektedir. Ağaçlar, bulutlar, sokak lambaları şapka imgesini gösterir niteliktedir ve bunun yanı sıra annenin gölgesi çocuğun üstüne düşmüş şekilde resmedilmektedir. Burada annenin baskın kişiliğinden dolayı bunalan çocuğun ruh hali yansıtılmaktadır.

Üçüncü resimden itibaren, çocuğun bir başka çocukla tanışmasıyla birlikte manzara değişmekte, monotonluk yerini harekete ve canlılığa bırakmaktadır. Dairesel ufuk, geniş açılı bir kompozisyon, sıcak renkler kullanılarak anlatıma hareket ögesi eklenmektedir. Şapka imgesi her resimde biraz daha azalarak kaybolmaktadır. Çocuğun oyun parkındaki mutluluğu, renklerin canlılığında ve çimlerin, çiçeklerin belirginleştirilerek çiziminde sembolize olmaktadır. Pembe, turuncu, mavi gibi sıcak renklerle mutlu bir atmosfer kurulmaya çalışıldığı değerlendirilmektedir.

Son resimde ise annesiyle parktan çıkarken resmedilen kahraman, geriye doğru bakmaktadır. Bir akşamüstü, renkler soluklaşmakta, canlı renkler yalnızca annenin şapka ve fularında belirginleşmektedir.

3.5.3.4. Dördüncü Ses (Fourth Voice)

Dördüncü anlatıcının anlatımında yazılar gibi resimler de son derece canlı, sıcak, hareketli ve devingen bir özellik göstermektedir. Nesnelerin etkisini artırmak için açıktan dara giden bir kompozisyon kullanılmaktadır. Sürrealist bir etkiyle ağaçların meyveler şeklinde resmedildiğini, ağaçların yeşilin her tonunu barındırdığını, yeşil ve kırmızı kullanılarak anlamın

güçlendirildiğini görmekteyiz. Parka girişte mekanın farklı açılardan ışık alması ve içeriinin canlı renklerde resmedilmesi, parkın içinde hayatlarını renklendirecek bir olayın gerçekleşeceğine dair bir gösterge olarak düşünülebilir.

Genelde neşeli bir atmosfer yaratılan resimlerde, pek çok farklı simge kullanılmaktadır. Örneğin atlı karıncada oynadıkları resimde, atlı karıncayla sınırları çizilen çerçevenin içinde gündüz resmedilirken, çerçevenin dışında kalan mekan gece olarak resmedilmektedir. Bir sonraki resimde ise arkadaşıyla patika bir yolun sonunda, kendilerini saran bir ışık dışında akşamüstü izlenimi verecek şekilde resmedilmektedir. Uzak resmedilişleri sessizlik, ayrılık, hüznü dolu bir kompozisyon etkisi vermektedir.

Parkın çıkışında ise iki sütun üstünde, arkadaşının annesinin şapka figürü görülmektedir. Park yine ışıklar içindedir ancak parkın dışı karanlıktır. Çocuk, parkın dışındaki sıkıcı hayatına geri dönmektedir.

Son resim ise bir natürmort resimdir. Bir kahve fincanı içinde kırmızı bir çiçek, kahramanın yaşadığı güzel günün anısı niteliğindedir. Kullanılan canlı renkler, baştan beri olumlu bir ruh hali içindeki anlatıcının bu ruh halini koruduğu şeklinde yorumlanabilir.

3.6. DICK KING-SMITH - *LEYDİ LOLİPOP (LADY LOLLIPOP)*

Akıllı domuz Lolipop ile ilgili yazılmış kitap serisinin birinci kitabı olan Leydi Lolipop, ilköğretim birinci kademedeki çocuklara seslenmektedir. Kitabın biçimsel, içeriksel ve resimleme özellikleri bu bölümde incelenmiştir.

3.6.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

3.6.1.1.Şekil ve Büyüklük

Kitabın şekli dikdörtgen, boyutları 23 x 16 cm'dir. Orta boy olarak nitelendirilen eserin, hitap ettiği yaş düzeyine uygun boyutlarda olduğu görülmektedir.

3.6.1.2. Kapak ve Ciltleme

Dikişli sert karton ciltli kapağın üzerine renkli kağıt kapak oturtulmuş, kitapla ilgili bilgilere bu kapakta yer verilmiştir. Ön kapakta kitabın adı, yazarı ve resimleyen bilgilerine yer verilirken, kitaba adını veren Lolipop ve Prenses Penelope'nin resmi bulunmaktadır.

Arka kapakta yalnızca roman kahramanlarının resmi ve eserin seri numarası yer almaktadır. Kitapla ilgili kısa bir bilgiyi ön kapağın hemen arkasındaki bölümde bulmak mümkündür.

3.6.1.3. Kağıt Cinsi

İkinci hamur, mat kağıt kullanılmıştır. Yüksek selüloz oranına sahip kağıt, kitabın kolay okunmasını, sayfaların kolay çevrilmesini ve resimlerle yazıların karışmamasını sağlaması açısından hitap ettiği yaş düzeyine uygun olarak düşünülmektedir. Kitap 127 sayfadan oluşmaktadır.

3.6.1.4. Sayfa Düzenlemesi

Kapağı çevirdikten sonra ilk sayfa ön kapağın devamı niteliğindedir. Burada kitapla ve kitabın yazarıyla ilgili kısa bir bilgi notu vardır. İkinci sayfada kitabın adı ve kitap kahramanı Lolipop'un resmi yer alırken, üçüncü sayfa yayın evi ve kitabın künye bilgilerinin bulunduğu telif sayfası olarak düzenlenmiştir. Dördüncü sayfada roman kahramanlarından Lolipop ve bakıcısı Johnny Skinner'ın karakalem resmi, yazarın, resimleyenin, eserin ve yayınevinin ismi vardır. Bu sayfadan sonraki iki sayfa kitabın içeriğiyle ilgili

bilgilere ayrılmıştır. Bu sayfadan sonra metin yerine romandan bir mizansen verilmiştir: Domuz Lolipop ve bakıcısı, Krallık tarafından yayımlanan yazıyı okumaktadır. Bu resimden sonra bir sayfa boş bırakılmış, sonraki sayfada yazıya bölüm başlığı üste gelecek şekilde, sayfanın yarısından başlanarak yer ayrılmıştır.

3.6.1.5. Harfler ve Punto

12 punto, metin tipi harf karakteri tercih edilmiştir. Eserin harf ve punto özellikleri açısından seslendiği yaş grubu için uygun olduğu görülmektedir.

3.6.2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3.6.2.1. İzlek

Eserde, çok şımarık bir çocuk olan Prenses Penelope'nin mutlu bir insana dönüşmesi anlatılmaktadır. Doğum günü için seçtiği domuz ve onun bakıcısı kraliyet ailesindeki bireylerin hayatını değiştirmektedir.

Şımarıklığıyla saraydaki herkesi yıldırان Prenses Penelope sekizinci doğum günü nedeniyle kendine bir domuz edinmek ister:

“Tamam, tamam” der Kraliçe. “Sakinleş bakalım küçük hanım” der Kral. “Sana bir şey sormak istiyoruz. Sekizinci doğum gününde hediye olarak ne istersin? Mesela bir tay?”

“**Atları sevmem**” dedi Prenses.

“Bir yavru köpek?” diye sordu Kraliçe.

“**Köpekleri sevmem.**”

“Veya bir yavru kedi?”

“**Kedileri de.**”

“Peki, sen söyle o zaman.” dedi Kral Theophilus. “Ne arzu edersin?”

“Domuz” dedi Prenses.

“Ne?”

“Evcil hayvan olarak bir domuz istiyorum.”

“Domuz mu, Penelope?” diye haykırdı Kraliçe. “Ama domuz pis bir hayvandır.”

“Değildir.” dedi Prenses.

“Domuz” dedi Kral, “çirkin bir yaratıktır.”

“Değildir” diye bağırdı Prenses.

“Domuz” dedi Kral ve Kraliçe bir ağızdan “aptal bir yaratıktır.

“Değildir!!!” diye bağırdı Prenses sesinin çıktığına. **“Domuz isterim, domuz isterim, domuz isterim”** (King-Smith, 2001:12-14-15).

Kral ve Kraliçe, domuzu pis ve çirkin bir yaratık olarak görmekte, saraya yakışmayacağını düşünmektedir. Prenses, ülkenin tüm domuzları arasından, ailesinin itirazlarına rağmen en pis ve çirkin görüneni seçer.

Domuzun sarayda yaşayabilmesi için eğitilmesi sırasında Prensesin, şımarık tavırlarından vazgeçtiği; daha nazik, sabırlı ve sevecen bir çocuğa dönüştüğü gözlemlenmektedir. Bu süreçte Kral ve Kraliçe’nin de küçük kızlarına her istediğini vermekten vazgeçerek, domuz bakıcısı Johnny Skinner ile işbirliği içinde onun eğitim sürecine katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Eserde Lolipop isimli domuz, hayatta görünenin ötesinde pek çok gerçeğin olduğunu, önyargılardan kurtulmanın önemini, eğitimin zor ve sabır gerektiren bir süreç olduğunu göstermesi açısından önemli olarak düşünülmektedir.

3.6.2.2. Konu

Kitabın konusunu, şımarık ve bencil Prenses’in, mutlu bir domuz sahibine dönüşmesi oluşturmaktadır. Yapıtın kurgusu bilinmeyen bir zamanda ve “çok uzak bir ülkede” geçiyor olsa da, çocuk gerçekliğine ve çocuğa görelilik ilkesine göre bir anlatım benimsenmiştir.

Konunun geliştirilmesinde kullanılan kişi-kişi çatışmasına örnek olarak domuzun eve girmesini istemeyen Kraliçe ve Kral arasında yaşanan tartışma verilebilir.

“Zavallı Kral Theophilus! Bir çıkmaza girdi. Bir tarafta, yeni domuzunun saray domuzu olması konusunda çok kararlı olan kızı, diğer

yanda bunu öğrenince histeri krizleri geçiren ve Kral'a talimatını veren Kraliçe.

"Eğer o çirkin, pis, aptal hayvan buraya ayak basarsa" demişti Kraliçe, "o zaman ben giderim. Burası ikimize dar gelir."

"Ama sevgili Eth" demişti Kral, "Sarayda 24 odamız var."

"Ki, onların hiçbirisi domuz ahırına olmayacak"(King-Smith, 2001:48).

Kişi-doğa çatışması domuz Lolipop ve Prenses'in önceleri anlaşılamamaları, Lolipop'un Prenses'in komutlarını almaması, anladığı halde uymaması durumunda sergilenmektedir. Domuz bakıcısı hem domuzu eğitmekte, hem de Prenses Penelope'ye domuzla karşı daha sabırlı, anlayışlı ve sevgi dolu olması gerektiğini öğretmektedir.

Ele alınan konu çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun, abartılmış merak, aşırı duygusallık ve rastlantısallıktan uzaktır. Sergilenen çatışmalar çocuğun anlamlandırabileceği niteliktedir.

3.6.2.3. Dil ve Anlatım

Yapıtın anlatımında çok uzun cümleler yerine daha kısa, anlaşılır, bağlaçlarla bağlanan cümleler dikkat çekmektedir. Çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak basit dil yapıları, deyimler ve sözcükler kullanılmaktadır. Can sıkıcı, baş belası anlamında "pain in the neck", iyi şans dilemek anlamında "keep fingers crossed" deyimleri kullanılmaktadır.

Anlatımda karşılıklı konuşmalara yer verilerek hem akıcılık sağlanmakta hem de okuyucunun kahramanla kurduğu bağı sağlamlaştırmaktadır.

"Johnny" dedi Prenses, "Kendinin zeki bir domuz eğitici olduğunu düşünüyorsun, değil mi? Lolipop'u her şeyi yapmak için eğitebilirsin sanırım.

"Şey, bilemiyorum,bayan" dedi Johnny. "Pek çok şeyi yapması için onu eğitebilirim sanırım.

"Peki onu bazı şeyleri yapmaması için eğitebilir misin? Ona ev eğitimi verebilir misin?"

"Şey, hiç evde yaşamadı ama..."

"Ama şimdi yaşayacak" dedi Prenses. (King-Smith, 2001:41)

Anlatımda soru sözcüklerinin sık kullanımı dikkat çekicidir. Kurgunun düğüm noktalarında kahramanlar kendi kendilerine yüksek sesle sorular yöneltmektedir.

“Kral kendini çalışma odasına kapattı. “Ne yapmalıyım?” diye sordu sesli bir şekilde. “Neden bu çocuk bu kadar mantıksız olmak zorunda. Ona mantıklı olanı gösterecek olan kim olabilir? Ama, dur! Ya şu çocuğa ne dersin? Diyelim ki ona, domuza saray eğitimi vermesini istemediğimi söylesem. Ben ne dersem yapmak sorunda, öyle değil mi? (King-Smith, 2001:51-52)

Bu sorularla okuyucu hikayenin geri kalanı için meraklanmakta, çözüm çareleri düşünmekte ve hikayeye olan ilgisi artmaktadır.

Anlatım –di’li geçmiş zamanla ve her şeyi bilen anlatıcı tarafından yapılmaktadır. Eserde benimsenen bu üslup, eserin seslendiği yaş düzeyine uygun görülmektedir.

3.6.2.4. Kahramanlar (Karakterler)

Kitabın baş kişisi Prenses Penelope hem fiziksel hem de kişisel özellikleriyle giriş bölümünden itibaren okuyucuya aktarılmaktadır.

“Bir zamanlar uzak bir ülkede küçük bir prenses yaşardı. Yedi yaşındaydı ve yakında sekiz olacaktı. Kısa kahverengi saçları, büyük kahverengi gözleri vardı ve çok şımarık bir çocuktü.

Annesi Kraliçe Ethelwynne, onu biraz şımartmıştı ama babası Kral Theophilus, işin suyunu çıkarmıştı” (King-Smith, 2001: 9).

Saraydaki herkes için küçük prenses bir baş belasıdır. Hikaye, sekizinci yaş günü için Prenses’e ne armağan edileceği konusuyla başlar. Prensesin hediye olarak bir domuz seçmesiyle gelişir ve bu domuzun sarayda yaşayabilmesi için bakıcısı tarafından eğitilmesi sürecinde Prenses’in de eğitilmesi ile son bulur.

Prenses devingen bir karakter olarak gözlemlenmektedir. Çevresine duyarsız, bencil, saygısız, ve şımarık Prenses, olaylar geliştikçe daha sevecen, saygılı, duyarlı bir hanımefendiye dönüşür. Her istediği anında

gerçekleştirildiği için hayır cevabına alışık olmayan Prens, zeki domuz Lolipop ve bakıcısı Johnny Skinner sayesinde her amacına şımarıklıkla ulaşamayacağını anlar.

Prens Penelope ile aynı yaşta olan ancak karakter olarak zıt özellikler sergileyen Johnny Skinner, yapının baş kişilerinden biridir. Prens'in gelişmesinde ve değişmesinde en büyük pay ona ve domuzuna aittir. Hayatta sahip olduğu tek şey domuzu olan bu yetim çocuk, zekası sayesinde Prens'in ve ailesinin hayatını değiştirecektir.

Prens ve Johnny Skinner arasındaki fark eserde şöyle betimlenmektedir:

“Yeni, pahalı balo kıyafetleri içindeki Prens ve Prens'ten yarım kafa boyu uzun, yırtık ve kirli kıyafetler içindeki oğlan çocuğunun birbirleriyle olan bu garip karşılaşmalarında beklenmeyen bir şey oldu.

Prens gülümsedi.”

Sahip olduğu tek şeyi de Prens'e armağan edebilecek kadar cömert ve iyi kalpli Johnny Skinner ile her şeye sahip olmasına rağmen tatmin olmayan Prens iyi arkadaş olacaktır. Hatta Prens sekizinci yaş gününü yeni arkadaşıyla ve domuzuyla pasta yiyerek kutlayacaktır.

Esere adını veren Leydi Lolipop ise çok zeki ve duyarlı bir hayvandır. Kendisine verilen komutları anlamakta ve yerine getirmektedir. Hatta bakıcısıyla aralarında özel bir dil vardır:

“Johnny'nin kulağında, Lolipop'un çıkardığı tüm farklı seslerin bir anlamı vardır: Örneğin “sırtımı kaşı” veya “kulaklarımı okşa ya da (çoğunlukla) “acıktım” (King-Smith, 2001: 42-43).

Kitaptaki yan kişiler Kral Theophilus ve Kraliçe Ethelwynne, kızlarının her istediğini yapmakta, tüm şımarıklıklarına boyun eğmektedir. Kraliçe domuzun evde yaşamasına karşı gelince, tüm ülkeyi yöneten Kral, otoritesinin sarsılabileceğini düşünerek endişelenir ve bir çıkış yolu arar. Johnny ve Prens ile birlikte bir plan hazırlayan Kral, Kraliçe'yi ikna etmeyi başarır.

Burada Kral ve Kraliçe'nin isimleri dikkat çekicidir. İngiliz yazarın eski Roma veya Yunanlı isimlerini çağrıştıran adları kullanması, çocukta tarihsel duyarlık yaratmaya yönelik bir çaba olarak düşünülebilir.

Kitapta sadece iyi ve kötüyü temsil eden karakterler yerine iyi ve kötü yönleri olan karakterlerin varlığı, çocuğun özdeşim kurabilmesi ve bu yolla hayata dair duyarlık kazanması için olumlu görülmektedir.

3.6.2.5. Eğitsel İletiler

Kitapta verilmek istenen temel ileti; sevgi ve eğitimin insan, özellikle de çocuk yaşamındaki önemidir. Annesi ve babası tarafından şımartılan küçük Prenses, çok sevdiği domuzunu nasıl eğiteceğini öğrenirken daha sabırlı ve duyarlı bir insan olmayı da öğrenir. Burada, domuz Lolipop'un doğayı temsil ettiği düşüncesinden yola çıkıldığında, doğanın sabırla, sevgiyle ve anlayışla insana hizmet eder hale geldiği, ancak bunun zaman aldığı, bu sürecin insan için de medenileşmek adına bir adım, bir eğitim süreci olduğu düşünülebilir.

Ayrıca doğa sevgisi, insanları birleştiren, farklılıklar yerine ortak noktaları öne çıkaran; insanların birbirlerini tanımalarını, anlamalarını sağlayan öğeler olarak eserde vurgulanmaktadır.

Kitapta kızlarına en iyi olanakları sunmak için uğraşan, onun bir dediğini iki etmeyen ancak onu mutlu edemeyen, isteklerinin önünü alamayan Kral ve Kraliçe karakteriyle verilmek istenen ileti de aile eğitiminin çocuklar için önemidir. Kitapta bu ileti Johnny Skinner'ın anlatımında görülmektedir:

“Haklıydılar” diye devam etti Johnny. “O şımarık bir çocuk. Fakat bir taraftan da bu onun suçu değil. Onun her istediğine sahip olmasına izin veren anne ve babasının suçu. Bize iyi davrandı değil mi, doğum günü pastasını yerken, ne dersin?”

Lolipop homurdadı.

“Amam sonra istediğini alamadığı anda çığrından çıktı, değil mi?”

Lolipop yeniden homurdadı.

“Seni eğitmekte bayağı başarılı oldum” dedi Johnny Skinner domuza.

“Acaba onu da eğitebilir miyim?” (King-Smith, 2001:34).

“Kalk” dedi Johnny sessizce ve domuz kalktı.

Aynı sessiz tonda Prenses'e “Domuzunuzun size itaat etmesini istiyorsanız biliyorsunuz ki daha sabırlı olmayı öğrenmelisiniz. Ona

bağırmanızın ve kendinizi kaybetmeniz bir yararı olmaz. Sizin sorunuz, daima her şeyin istediğiniz gibi olmasını beklemeniz.”

“Zamanı geldi” dedi kendi kendine. Şimdi de şımarık bir küçük bayan gibi davranırsa, asla onu değiştiremeyeceğim ve o da davranışlarını düzeltmeyecek. Dahası asla bir dük olamayacağım” (King-Smith, 2001:62-63).

Kurgusunda pek çok ileti barındıran kitapta, çocuğun anlam evrenine uygun, insan ve yaşam gerçekliğine yönelik ipuçlarının estetik duyarlık da göz önünde bulundurularak sunulduğu düşünülmektedir.

3.6.2.6. Çevre

“Bir zamanlar, çok uzak bir diyarda” diye başlayan kitap, adını bilmediğimiz bir ülkede ve geçmişte yer almaktadır. Kitap, bu uzak ülkenin kralının sarayında geçmektedir. Sarayın içi, sarayı çevreleyen Büyük Park (the Great Park), sarayın bahçesi ve saraydaki hayvanların bulunduğu ahır, eserde çevre olarak kullanılmıştır.

Baş kişi Penelope ailesi tarafından çok sevilmekte, her isteği derhal yerine getirilmektedir. Bir çocuğun ihtiyaç duyabileceği her şeye sahip olan Prenses, buna rağmen mutluluğu elde edebilmek için sabrın, güvenin ve saygının gerekli olduğunu, tek sahip olduğu şey küçük domuzu olan bir yetimden öğrenmektedir. Bu nedenle çevre, Prenses'teki değişimi ortaya koyması açısından önemli görülmektedir.

3.6.3. RESİMLENDİRME ÖZELLİKLERİ

Resimlerini Jill Barton'un yaptığı kitap, karakalem (kömür kalem) kullanılarak, siyah-beyaz olarak, desen tekniği ile yapılmıştır. Resme üç boyutlu etki vermek için çizgiler ve desenler etkinlikle kullanılmıştır. Ton farkları çizgiden kaynaklanmaktadır ve hareket ögesi kullanılarak kitaptaki anlatım desteklenmektedir. Resimler gözü yormayacak niteliktedir. Metin ve resim oranlarının da özenle ayarlanmış olduğu görülmektedir. Kitabın kurgusunda anlatılan karakterlerin fiziksel özellikleriyle tutarlı bir şekilde resmedildiği, karakterlerle ilgili ayrıntılara ise (yaşadıkları mekan ayrıntıları,

doğa ayrıntıları gibi) ancak metinde bahsedildiği ölçüde yer verilmediği görülmektedir. Bu da çocuğun okuduğuna odaklanmasını olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Desenlerde genellikle abartıdan uzak, yalın ve gerçekçi bir üslubun benimsenmiş olduğu; tamamlayıcı bir öge olması açısından desenlerin eserin dil ve anlatım özelliklerine uygun nitelikte olduğu görülmektedir.

4. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. TÜRKÇE KİTAPLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİRBİRLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye’de 2008 yılında çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel, içeriksel ve resimleme özellikleri bakımından incelemesinden ve birbirleriyle karşılaştırılmasından şu sonuçlar elde edilmiştir:

4.1.1. Biçimsel özellikler açısından kitaplar, boyut ve şekil olarak benzer özellikler göstermektedir. Orta boy (16-22 cm) olarak nitelendirilen kitapların seslendikleri yaş düzeyine (ilköğretim birinci kademe) uygun oldukları gözlemlenmiştir.

4.1.2. Ciltleme olarak incelenen üç kitapta da yapıştırma tekniği kullanılmıştır. Yapıştırma, dikişe göre daha dayanıksız olduğundan, daha özenli bir kullanım gerektirmekte, çabuk dağılabilmektedir. Çocukta kitaba karşı bir değersizlik hissi doğurabileceği ve bu nedenle çocuğun kütüphane kurma alışkanlığını da olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmüştür.

4.1.3. Kitapların kolay açılıp kapanabilir olması, cildin yapıştırma olmasına rağmen kolay dağılabilir nitelikte olmaması, ciltleme açısından olumlu nitelikler olarak düşünülmektedir.

4.1.4. İzgü ve Yener’in kitaplarında kapaklar karton üstüne yırtılmayı önleyici plastik kaplama yapılarak oluşturulmuş, canlı ve sıcak renkler kullanılarak, öykülerin kahramanlarından derlenen resimlerle süslenmiştir. Bu bakımdan bu iki eser alıcı için sağlamlık ve çekicilik nitelikleriyle uygundur. Ak’ın romanında ise beyaz kapağın üstünde, kitaba adını veren

karakterlerin resimleri vardır; fakat bu kitapta kullanılan karton kapak 7-8 yaşlarındaki çocuk için yırtılmalara karşı dayanıklı değildir.

4.1.5. İzgü ve Yener'in kitaplarında kullanılan kağıt cinsi, benzer özellikler göstermektedir. 1. hamur, 80 gr. beyaz kağıt kaliteli olmasına rağmen, kağıdın beyaz renkte olması okuyucunun gözünü yormakta, kağıdın ince olması nedeniyle resimler kağıdın arka yüzünden de görülerek metnin rahat okunmasına engel olmaktadır. Bu yönüyle iki kitap da çocuğun okuma alışkanlığı kazanımına olumsuz yönde etki edebilecekken, Ak'ın eserinde kullanılan yüksek selülozlu, kaliteli saman kağıt gözü yormadığı için okuma kolaylığı sağlamaktadır. Bu yapıtta da, metin ve resimlerin arka arkaya geldiği bazı sayfalarda resimler, yazıların algılanmasına olumsuz yönde etki edebilmektedir.

4.1.6. Sayfa düzenlemesinde incelenen üç eserde de benzer özellikler görülmektedir. Geniş sağ ve sol boşluklar okuyucunun yaş düzeyine uygun olarak bırakılmış, resimlerle metinler arasına belli bir mesafe konularak, okumada karışıklık yaşanması önlenmiştir.

4.1.7. İzgü ve Yener'in eserlerinde kullanılan 14 punto times tipi yazının okuyucuya kolaylık sağlaması açısından uygun olduğu tespit edilmiştir. Ak'ın romanında ariel tipi harf kullanılmıştır ancak 10 punto harf büyüklüğünün eserin hitap ettiği yaş düzeyindeki 7-8 yaş grubundaki okura uygun olmadığı görülmüştür.

4.1.8. Yapıtlarda tek satır aralığı kullanılarak yapılan metin düzenlemesi, özellikle okuma yazma eğitimine yeni başlayan çocuk okuyucu için uygun değildir. En az 1,5 satır aralığı kullanılması, okuma kolaylığı sağlayarak, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına ve bu alışkanlığının gelişmesine olumlu yönde etki edebilmektedir.

4.1.9. İncelenen üç yapıtta da içerik özellikleri açısından; yapıtlarda kullanılan temalar, çocuğun anlama düzeyine uygun ve yapıtlarda işlenen konularla bütünlük içindedir.

4.1.10. Yapıtlarda işlenen konular çocuğun çevresine, doğaya, sanata ve insanlara duyarlık kazanmasını sağlamaktadır. Konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğeler (rastlantısallık, duygusallık, abartılmış merak) de kitaplarda görülmemiştir. Bu nedenle konular, çocuk gerçekliğiyle örtüşmekte, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine de uygun nitelik göstermektedir.

4.1.11. Dil ve anlatım özellikleri açısından kitaplar, seslendikleri yaş grubunun dil gelişim özelliklerine uygun niteliktedir. Kitaplar çocuğun dil bilincini geliştirici, Türkçe'nin söz varlığını tanıtıcı bir üslup kullanılarak kaleme alınmış, anlatım sade, anlaşılır ve yalın ifadelerle yapılmıştır.

4.1.12. İncelenen üç yapıtta da yazım ve noktalama hatası yapılmaması konusunda özen gösterildiği fakat Yener'in eserinde 25., 28. ve 34. sayfalarda yazım hatası yapıldığı tespit edilmiştir.

4.1.13. Yapıtlarda gereğinden fazla karakter kullanılmamıştır. Kullanılan karakterler, eserin ana karakterinin gelişimine katkı sağlamaya yöneliktir. Olumlu yönleriyle geliştirilen ana karakterler bir özdeşim ögesi olarak yapıtın iletisinin aktarılmasında etkin rol oynamaktadır.

4.1.14. Eğitsel iletiler açısından yapıtlarda evrensel ve kültürel değerler benimsenmekte, çocuğa yeni yaşantılar sunan iletiler kurgu içinde çocuğa sezdirilmektedir. Kitaplarda kullanılan iletiler çocuğun anlamlandırabileceği niteliktedir.

4.1.15. Kitaplarda kullanılan çevre, kahramanın yaşadığı toplumsal ve kültürel ortamı yansıtmaktadır. Yapıtlarda kullanılan çevre, hem çocuğun hayal dünyasını devindiren hem de kitabın kahramanının kişilik özelliklerinin gelişmesine katkıda bulunan nitelikler taşımaktadır.

4.1.16. Resimlendirme özellikleri açısından, yapıtlarda kullanılan görsel öğeler uzman görüşü alınarak teknik değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

İncelenen tüm eserlerde resimler siyah-beyazdır. Yener'in eserinde bilgisayardaki hazır şekillerle desteklenen resimler de dahil olmak üzere tüm resimler elle şekillendirilmiş, yapıtlar için özel olarak tasarlanmıştır.

4.1.17. Metin-resim ilişkisi açısından metinlerle resimler arasında anlamsal ve görsel olarak genellikle bütünlük olduğu, kitaplarda kullanılan mizah öğesinin resimlerle desteklendiği sonucuna varılmıştır.

4.1.18. Yener'in eserinde 29., 31. ve 34. sayfalardaki resimler, İzgü'nün eserinde de 53., 71., 78. ve 91. sayfalardaki resimler teknik olarak sıkışmışlık hissi vermekte, sayfaya sığdırılmak için kesilmiş gibi görülmektedir. Ak'ın kitabında ise bazı resimler sayfanın dışına taşmış, olması gerekenden büyük, grafik düzenlemesi olarak hatalı izlenimi vermektedir. Bu açıdan, çocuğun estetik bilincini geliştirmek için resimlendirme tekniği olarak daha özenli olunması gerekmektedir.

4.2. İNGİLİZCE KİTAPLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİRBİRLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

İngiltere'de 2008 yılında çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel, içeriksel ve resimleme özellikleri bakımından incelemesinden şu sonuçlar elde edilmiştir:

4.2.1. Büyüklük olarak Kinney ve King-Smith'in kitapları yaklaşık aynı ölçülere sahiptir ve orta boydur. Kitapların ölçüleri hitap ettikleri yaş grubuna (ilköğretim birinci kademe) uygundur. Browne'nın resimli kitabının okul öncesi dönemdeki çocuklara da seslendiği düşünüldüğünde incelenen diğer kitaplara göre daha büyük ölçüler kullanılmış olması uygundur.

4.2.2. Ciltleme tekniği olarak, çocuk okura sağlamlığıyla uygun olan dikişin kullanılmış olması, çocuğun kitaba vereceği değeri olumlu yönde etkilemesi bakımından gerekli görülmektedir.

4.2.3. Tüm kitapların kapakları sert ve kalın mukavvadan, yırtılmaya, ıslanmaya ve yıpranmaya dayanıklı olarak yapılmıştır. Dış yüzeyleri kalın plastik kaplama yapılarak korunaklı hale getirilmiştir. Canlı ve sıcak renkler kullanılan kapaklar, kitapların içinde de yer verilen resimlerle süslenmiştir. Estetik nitelikleriyle çocuğun görsel algılarını geliştirici özellikler taşıyan kitaplar; çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun kapaklarıyla, yayının içeriğiyle ilgili çocuğu yönlendirici olduğundan uygundur.

4.2.4. King-Smith ve Kinney'in kitaplarında kullanılan kağıt kalitesi benzer özellikler göstermektedir. Ağır gramajlı, kaliteli (selüloz oranı yüksek) saman kağıt gözü yormamakta, sayfaları çevirirken okuyucuya kolaylık sağlamaktadır. Resimlerin sayfanın arkasından görünmemesi okuyucuya kolaylık sağlaması açısından önemli görülmüştür. Browne ise parlak kuşe kağıt kullanmıştır. Bu kağıt türü, resimlerde kullanılan canlı renklerin algılanmasında kolaylık sağlasa da, ışıktaki parlamakta, okumayı güçleştirmektedir.

4.2.5. Sayfa düzenlemesi açısından Browne'ın kitabında, seslendiği yaş düzeyi özellikleri göz önünde bulundurularak, yazılardan çok resimlere yer verilmiş, genellikle resimler çerçeve içine alınarak yazılardan ayrılmıştır. Kinney, tamamen yapıta özgü bir düzenlemeyle bir defter izlenimi yaratan sayfalarda, çizgi roman tekniği kullanarak, resimlerle yazıları iç içe kullanmış, resimlerde konuşma balonları kullanmıştır. King-Smith'in sayfa düzeninde sadelik ve yalınlık dikkat çekmektedir. Tüm yapıtların sayfa düzenlemelerinin çocuğun okumasını kolaylaştırıcı, çocuğun okuma alışkanlığı kazanımını destekleyici, estetik olarak göze hitap eden nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

4.2.6. Harfler ve punto açısından, incelenen kitaplardan *Parktaki Sesler* adlı eserde her bir anlatıcı için farklı büyüklükte ve karakterde harf kullanıldığı, bunun da yapıtın yaratmak istediği izlenimi desteklediği görülmektedir. *Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü*'nde elle yazılmış izlenimi veren bilgisayar destekli yazı karakteri kullanılmış, punto büyüklükleri 12 olarak ayarlanmıştır. Yazı karakteri ve punto büyüklüğünün kitabın seslendiği yaş düzeyine uygun

olduğu anlaşılmaktadır. *Leydi Lolipop* adlı eserde ise çift satır aralığı kullanılarak 12 punto büyüklüğünde yazılan yazılar çocuk okur için uygundur.

4.2.7. İçerik özellikleri açısından ise incelenen kitaplarda bulunan izleklerin eğitimin önemi, önyargılardan kurtulmak, farklı bakış açılarının geliştirilmesi gibi evrensel değerlerin, çocukta hiçbir duraksamaya neden olmayacak şekilde açık ve kapsamlı olarak işlendiği görülmektedir. İzlekler ve konular arasında uyum ve denge mevcuttur. Okurda uyandırılmak istenen etki okurun anlama evrenine ve düzeyine uygundur.

4.2.8. İncelenen kitaplarda konular, çocuğun eğitsel ve sanatsal olarak duyarlık geliştirmesine elverişlidir. Çocuğun demokratik hayata katılımını, milli değerlere bağlılığını, kendine ve geleceğe olan güvenini pekiştirici, çocuğun okumaktan zevk duyacağı nitelikteki öğeler, eserin bütünselliği içinde çocuğa sezdirilmekte; rastlantısallık, aşırı duygusallık ve abartılmış merak gibi konunun yapılandırılmasını olumsuz yönde etkileyen faktörlere yer verilmemektedir.

4.2.9. İncelenen kitaplarda kullanılan dilin, kitabın seslendiği yaş düzeyine uygun olduğu, çocukta dil duyarlığı oluşturmaya yönelik nitelikler barındırdığı tespit edilmiştir. *Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü* adlı eserde yer yer argo kullanımlara rastlansa da anlatımın akıcılığı ve doğallığı içinde ana karakterin kendine has özelliklerini destekleyici ve geliştirici niteliktedir. Kitaplarda dil bilgisi, yazım ve noktalama kuralları açısından hata yapılmamıştır. Genel olarak ele alındığında eserlerdeki dil ve anlatımın, çocuğun dilini doğru ve etkili kullanması için öykünebileceği tümcelerle yapılandırıldığı görülmektedir.

4.2.10. Yaratılan karakterler, çocuğun özdeşim kurabileceği nitelikleri barındırmaktadır. Baş kişiler, iyi geliştirilmiş kahramanlar olarak iletinin aktarılmasında, çocuğun insan doğasını anlamasında etkin bir rol oynamaktadır. Kahramanların başından geçen olaylar da çocuğun anlamlandırabileceği niteliktedir.

4.2.11. Eğitsel iletiler açısından, incelenen eserlerde şiddet ögesi, dini, siyasi veya ideolojik dayatmalara, çocuğu karamsarlığa, kaderciliğe, önyargıya sürükleyen yaklaşımlara yer verilmemektedir. Eserlerde tespit edilen iletilerin, çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlayıcı, çocuğa geleceğe dair umut verir nitelikte olduğu, iletilerin didaktik bir anlayış yerine, yazınsal kurgu içinde sezdirilmesinin esas alındığı görülmektedir. Bu nedenle, eserlerde ele alınan iletilerin, çocuğun kendini ifade etme, duygu ve düşüncelerini ortaya koyma ve eleştirel düşünme konularında gelişim sağlamasına katkıda bulunacağı tespit edilmiştir.

4.2.12. Eserler çevre açısından incelendiğinde *Parktaki Sesler* adlı eserde çevrenin, iletinin aktarılmasında temel bir öge olarak kullanıldığı, diğer kitaplarda da kahramanın yaşadığı toplumsal ve kültürel ortamın gerçekçi olarak yansıtılmasında büyük önem taşıdığı görülmektedir.

4.2.13. İngiliz çocuk edebiyatından seçilen eserlerde kullanılan resimler, metinlerle görsel ve içeriksel olarak uyum içindedir. Kitapların resimlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken metin ve resim arasındaki oransal ilişki, eserlerin seslendiği yaş düzeyi için uygundur. Dilsel anlatımla sağlanan hayal gücü, yaratıcılık, kavramsal bellek gelişimi gibi bazı özelliklerin resimlerle desteklendiği görülmektedir.

4.3. TÜRKÇE VE İNGİLİZCE ESERLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye’de ve İngiltere’de 2008 yılında çok satılan çocuk kitaplarından seçilen altı eserin yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında bulunması gereken biçimsel ve içeriksel özellikler bakımından karşılaştırılmasıyla şu sonuçlar elde edilmiştir:

4.3.1. Türkiye’de ve İngiltere’de çok satılan çocuk kitapları dış yapı özellikleri bakımından benzerlik göstermektedir. İncelenen İngilizce kitapların ciltleme ve kapak özellikleri, seslendikleri yaş düzeyi açısından daha uygun olarak düşünülmektedir. Ancak incelenen eserler, kütüphaneden alınmış

olduklarından, aynı eserlerin, Türkiye'deki benzerleriyle aynı kapak ve ciltleme niteliklerini taşıyan kopyalarının da kitabevlerinde bulunduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

4.3.2. Basıldıkları ülkelerde kütüphane baskıları 15 dolar civarında fiyatlandırılan kitapların, kişisel kullanım için hazırlanan baskıları 5-6 dolara satılmaktadır. Bu da her iki ülkede de kapak ve ciltleme özellikleri bakımından benzer yöntemlere başvurulduğunu göstermektedir.

4.3.3. Ele alınan kitapların çok satılmasındaki temel nedenlerden biri kitapların şekil, büyüklük ve kapak özelliklerinin belli bir tasarım anlayışıyla, çocukları okumaya isteklendirecek niteliklerde düzenlenmiş olmasıdır.

4.3.4. Kitaplarda seçilen kağıt cinsinin incelenmesi sonucunda, İngilizce eserlerden *Leydi Lolipop* ve *Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü* adlı kitaplarda kullanılan kağıdın daha ağır gramajlı, mat, gözü yormayan kaliteli saman kağıt olduğu, Türkçe eserlerden Ak'ın romanında benzer özellikler görüldüğü, ancak bu eserde kağıdın daha ince olduğu görülmüştür. Yener ve İzgü'nin eserlerinde ise kullanılan düşük gramajlı, birinci hamur beyaz kağıdın gözü yorarak okumayı güçleştirdiği anlaşılmıştır. İngilizce eserlerden Parktaki Sesler adlı eserde kullanılan kuşe kağıt, resimlerle yaratılmak istenen etkiyi okuyucuya iletmede daha etkili olmasına rağmen, ışıktaki parlamayarak okumayı güçleştirmektedir.

4.3.5. Mizanpaj olarak kitabın, yazarının, yayınevinin, resimleyeninin ismi basım tarihi, yeri, gibi pek çok ayrıntıya farklı düzenlemelerle, incelenen altı eserde de yer verilmektedir. İncelenen tüm kitaplarda, yazının başladığı kısmın eserin tamamında aynı hizada olması, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına ve bu alışkanlığını geliştirmesine etki edeceği düşüncesiyle önemli görülmektedir. İncelenen Türkçe kitaplarda sayfa kenarlarında, altında ve üstünde bırakılan boşluk ölçülerinin; biçimsel olarak uygun olduğu görülmüştür. Ancak satır aralığı olarak Türkçe eserlerde tek aralık seçilmesinin okuyucu açısından uygun olmadığı belirlenmiştir. İngilizce eserlerde ise bu açıdan, biçimsel özelliklerin okuyucunun yaş düzeyine uygun olarak düzenlendiği görülmektedir.

4.3.6. Yapıtlarda kullanılan harf boyutu, satır aralığı ve yazı karakteri açısından yapılan incelemede, Ak'ın eserinde kullanılan harf boyutu, eserin hitap ettiği yaş grubuna kısmen uygun bulunmazken, bunun dışında kalan tüm yazınsal ürünlerin puntolarının seslendikleri yaş düzeyine uygun olduğu tespit edilmiştir. Satır aralığı açısından Türkçe eserler tek aralıkla yazıldıklarından çocuk okuyucuya uygun bulunmazken, İngilizce eserlerde satır aralığı uygundur. Kullanılan yazı karakterinin ise incelenen altı eser için de uygun olduğu görülmüştür.

4.3.7. İncelenen eserlerde kullanılan temaların konuyla ve çocuğun ilgi, gereksinim ve yaş özellikleriyle uyum içinde olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı temalar, çocuğun yaşam ve insan gerçekliğini anlamasına, kendini gerçekleştirmesine olanak sağlayacaktır.

4.3.8. İncelenen kitaplardaki konu seçiminde evrensel değerler, ulusal kültür değerleri, toplumsal ahlak kuralları, gelenek ve göreneklerden yararlanılmakta, eğlendirici ve dinlendirici nitelikte konulara yer verilmektedir.

4.3.9. İncelenmek üzere seçilen üç Türkçe kitapta mizah unsuruna, İngilizce kitaplardan daha çok yer verildiği, çocuğun mizah duygusunu geliştirmeye yönelik konuların ağırlıkta olduğu görülmüştür.

4.3.10. İncelenen Türkçe ve İngilizce kitapların tamamında konunun yapılandırılmasında çatışma ortamlarından faydalanılırken, konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelere yer verilmediği anlaşılmaktadır. Merak, tüm eserlerde konuya hareket getiren ve çocuğun ilgisini ayakta tutan bir unsur olarak kullanılmıştır.

4.3.11. Kitaplarda anlatım dilinin, çocuğun kavramsal gelişimini destekleyici nitelikte, eserin yazıldığı dilin anlatım olanaklarından faydalanılarak yazıldığı görülmüştür. Yazım ve noktalama hatası neredeyse hiç yapılmadan çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimine katkı sağlandığı anlaşılmaktadır.

4.3.12. *Anneannem Cankurtaran* ve *Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü* adlı eserlerde gerçeğe çok yakın kahramanlar kullanılırken, diğer eserlerde gerçek üstü öğeler, masalsı anlatım içinde ve belli bir mantık çerçevesinde sunulmaktadır. Bir özdeşim ögesi olarak baş kişiler çeşitli (fiziki, duygu, düşünce ve tutumsal) özellikleriyle geliştirilmiş, olumlu özellikleri ile, okuyucuya sunulan eğitsel iletilerin desteklenmesine katkıda bulunmuşlardır.

4.3.13. İncelenen altı eser de çocuğun yaşama geçirebileceği ve anlamlandırabileceği nitelikteki iletileri içermektedir. Ayrıca, öğretici olma kaygısı duyulmadan, çocuğun iletiyi eserin kurgusu içinde sezmesi de sağlanmaktadır.

4.3.14. Eserlerde şiddet ögesine yer verildiğinde, çocuğun yaş ve gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmuş, çocuğun şiddete karşı bilinçlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu konuda ortak bir bilinç oluşmasını sağlamaya yönelik iletiler metnin bütünselliği içinde doğru bir şekilde verilmiştir.

4.3.15. Olayların geçtiği çevre açısından inceleme yapıldığında, seçilen tüm eserlerde çevrenin, kahramanın yaşadığı toplumsal ve kültürel ortamın gerçekçi olarak yansıtılmasında ve iletinin aktarılmasında temel bir öge olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.3.16. İngiliz ve Türk çocuk edebiyatından seçilen eserlerde kullanılan resimlerle, dilsel anlatımla sağlanan hayal gücü, yaratıcılık, sanatsal duyarlık gibi bazı özelliklerin desteklendiği görülmektedir. *Parktaki Sesler* adlı kitabın dışında tüm eserlerde kullanılan resimler siyah-beyazdır ve tüm eserlerde resimler, yapıtlar için özel olarak, sanatsal kaygı ile, çocuğun duygularını harekete geçirebilecek nitelikte tasarlanmıştır.

4.3.17. Metin-resim ilişkisinin anlamsal ve görsel olarak genellikle kompozisyon bütünlük ve denge içinde olduğu, İngilizce eserlerde yer alan resimlerin sanatsal estetik bilincini geliştirici nitelik taşıması açısından Türkçe eserlere göre daha özenli hazırlanmış olduğu sonucuna varılmıştır.

4.3.18. İncelenen altı eserin de meydana getirilişlerinde biçimsel olarak temel değerlerin benzer olduğu görülmektedir. Yaş düzeyi ile eserin boyutu, kapak ve ciltleme özellikleri, kağıt cinsi, sayfa düzeni, eserde kullanılan harfler ve punto arasında anlamlı bir bütünlük olduğu, bunun kültürlere göre büyük değişiklikler göstermediği, temelde çocuğun evrensel özelliklerinin esas alındığı gözlemlenmektedir.

4.3.19. İncelenen altı eserde de, içeriksel özellikler olarak tema, konu, dil ve anlatım, kahramanlar, eğitsel iletiler ve çevre açısından temelde benzer prensiplerin benimsendiği anlaşılmaktadır. Eserlerin farklı dilde ve farklı kültürel değerlerle yazılmış olmalarına rağmen, benzer nitelikte içeriksel özellik göstermeleri, içerik bağlamında da her iki ülkenin çocuk yazınında da çocuğun bireysel değil, evrensel özelliklerinin esas alındığını göstermektedir.

4.3.20. Çizerlerin ise çocuk kitabı resimlendirmenin temel amacı doğrultusunda, çocuğu iyi tanıyan, onun ilgi ve gereksinimlerini bilen usta birer sanatçı oldukları ölçüde başarılı olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.21. Görsel özellikler açısından ayrıca yayımcıya düşen sorumluluğun da çok büyük olduğu, yayımcının, yazarın ve çizerin gösterdiği duyarlılığı göstermediği sürece çocuğun, kusursuz bir çocuk yazını ürünüyle buluşmasının mümkün olmadığı yapılan incelemede varılan sonuçlar arasındadır. Bu bağlamda, incelenen altı eserden İngilizce olanlarda yazar-çizer-yayımcı açısından ortak bir hassasiyetten bahsedilebilirken, Türkçe eserlerde yazar ile çizerin gösterdiği özeni yayımcının kağıt seçimi ve baskı kalitesi açısından göstermediği anlaşılmaktadır.

4.3.22. Türk çocuğu ve İngiliz çocuğu aynı milli, dini, sosyal, kültürel, veya tarihsel süreçten geçmemiş olsa da, aynı coğrafyada yaşamasa da, incelenen altı eserde de kullanılan biçimsel ve içeriksel özellikler arasında anlamlı bir benzerlik olduğu görülmektedir. Bundan dolayı Türk ve İngiliz çocuk yazınında çocuğun kendisi, dünya, yaşam ve gerçekler üstüne

düşünmesini sağlamaya yönelik evrensel değerleri içeren ortak konuların farklı dillerde kaleme alındığı sonucuna varılmıştır.

4.3.23. Bu çalışma, karşılaştırılan altı eser arasındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konmasıyla her iki ülkedeki “çocuk edebiyatı” anlayışına açıklık kazandırmaya yönelik bir girişim olarak değerlendirildiğinde, her iki ülkede de çocuğa yönelik eserler oluşturulurken kültürel öğelere yer verildiği ancak çocuk edebiyatının evrensel değerlerinden beslenildiği sonucuna varılmıştır.

4.4. ÖNERİLER

Çocuğun nitelikli çocuk yayınlarıyla buluşma sürecinde bu sorumluluğu paylaşan yazarlar, yayımcılar, resimlendirenler ile anne/baba ve öğretmenlere ilişkin çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

4.4.1. Çocuk Kitabı Yazarlarına İlişkin Öneriler:

4.4.1.1. Yazarlar, yazdıkları eserin hangi yaş düzeyine seslendiğine eserin kapağında veya iç kapağında yer vermelidir.

4.4.1.2. Yazarlar eserlerini kendileri resimliyorsa, metinde yansıttıkları dünyayı resme aktarmalı, eserler başkası tarafından resimleniyorsa yazar-çizer (ressam) arasında tam bir uyum olmalıdır.

4.4.2. Çocuk Kitabı Resimleyenlere İlişkin Öneriler:

4.4.2.1. Çizer ve yazarların anlatımı arasında mutlak bir uyum, çocuğun kitapla özdeşim kurması açısından büyük önem taşımaktadır.

4.4.2.2. Resimler mutlaka kitaba özgü olarak oluşturulmuş olmalı, resimlerde çocuğun estetik bilincini geliştirebilecek nitelikte özenli bir teknik kullanılmalıdır.

4.4.3. Çocuk Kitabı Yayıncılarına İlişkin Öneriler:

4.4.3.1. Çocuk kitaplarının ciltlemesinin yapıştırma olması, kitabın çabuk dağılmasına sebep olabileceğinden çocukta, kitaba karşı bir değersizlik hissi doğurabileceği için ciltlemede dikiş tekniğinin kullanılması önerilmektedir.

4.4.3.2. Çocuğa yönelik yazılan eserlerin kapakları, çocuğun kitapla olan ilk etkileşimini sağlaması açısından önem taşıdığından, kapağın canlı ve sıcak renkler kullanılarak resimlenmesi önerilmektedir. Ayrıca kapağın, kalın ve sert karton kullanılarak yırtılmaya karşı dayanıklı olması, çocuğun kitap okuma ve kütüphane kurma alışkanlığı kazanımı sürecini olumlu yönde etkileyebilecektir.

4.4.3.3. Kullanılan kağıt cinsi ve eserin boyutları, çocuğun yaş özelliklerine uygun olarak seçilmeli, kağıt en az 80 gram, kaliteli, sağlam ve gözü yormayan türde olmalıdır.

4.4.3.4. Yayımcılar, yayıma hazırladıkları eserin seslendiği yaş düzeyi özelliklerini ve ihtiyaçlarını iyi bilen pedagojik editör kurulları oluşturmalı; eser, yayımlanmadan önce bu kurullar tarafından incelenmeli ve gerekirse düzeltilmek üzere yazara tavsiyede bulunulmalıdır.

4.4.3.5. Çocuk kitaplarının, çocuğun anadili kazanımında temel bir uyarıcı olması sebebiyle, yazım ve noktalama hatasının kesinlikle yapılmaması gerektiği düşünülmektedir.

4.4.4. Anne-Babalara ve Öğretmenlere İlişkin Öneriler:

4.4.4.1. Okuyacağı kitaba karar verme sürecinde çocuğun temel yardımcısı ve yönlendiricisi olan anne babalar ve öğretmenler, tavsiye ettikleri kitapları mümkünse öncelikle kendileri okumalıdır.

4.4.4.2. Anne-baba ve öğretmenler, yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında bulunması gereken biçimsel, içeriksel ve görsel özellikleri bilmelidir.

4.4.5. Akademisyenlere İlişkin Öneriler:

4.4.5.1. Bu çalışmanın, konuyla ilgili çalışma yapan akademisyenlere hem ortaya koyduğu sonuçlar bağlamında hem de yazınsal nitelikli çocuk kitaplarına ilişkin verilen teorik bilgi bağlamında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

4.4.5.1. Bu çalışmada kullanılan örneklem hem sayı olarak artırılarak hem de farklı ülkelerden seçilecek eserler kullanılarak geliştirilebilir. Yeni çalışmalarla, araştırmanın sonucunu destekleyici verilere ulaşılabileceği gibi farklı sonuçlara ulaşılarak çocuk edebiyatı alanında yeni bakış açıları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Ak, Sevim (2009). **Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino.** (4. Basım). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Akal, Aytül (2000). “Sevgili Masallara Ciddi Bir Bakış”, **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.
- Aksan, Doğan (1998). **Türkçenin Gücü.** (5. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Arslan, Nihayet (24-26 Mayıs 2004). **Ömer Seyfettin’in Bahar ve Kelebekler’i ile Maupassant’ın Jadis’i Arasında Bir Karşılaştırma.** II. Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
- Aslan, Canan (2006). **Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi.** Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Asutay, Hikmet (2004). **Türk Dili Derslerinde Çocuk ve Gençlik Yazını.** Dil Dergisi, 123, 67-73.
- Aytaç, Gürsel (1999). **Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler.** (1. Basım) Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Aytaç, Gürsel (2003). **Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi.** (2. Basım) İstanbul: Say Yayınevi.
- Baymur, Fuat, Demiray Kemal (1961). **Çocuk Edebiyatı Antolojisi.** (2. Basım) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Browne, Anthony (1998). **Parktaki Sesler (Voices In The Park).** (1. Basım) New York: DK Yayıncılık.

Ciravoğlu, Öner (1997). **Çocuk Edebiyatı**. (1. Basım) İstanbul: Esin Yayınevi.

Çılgın, Alev Sınar. (2007). **Çocuk Edebiyatı**. (1. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.

Dilidüzgün, Selahattin (1996). **Çağdaş Çocuk Yazını-Yazın Eğitiminde Atılan İlk Adımlar**. (1. Basım) İstanbul: Yapı-Kredi Yayınları.

Dilidüzgün, Selahattin (2000) "Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik", **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

Dilidüzgün, Selahattin, Sever S., Öztürk A., Adıgüzel Ö. (2002). **Çocuk Edebiyatı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1420.

Dündar, Ali (2002). **Atatürk Devrim ve İlkeleri Işığında Eğitim ve Dil**. (1. Basım) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Eriñç, Sıtkı M. (1998). **Sanat Psikolojisine Giriş**. (1. Basım) Ankara: Ayraç Yayınevi.

Ersözlü, Elif (1994). **Çeviri Politikaları ve Bunun 1940-65 Yılları Arasında İngiliz ve Amerikan Edebiyatından Türkçe'ye Çevrilen Çocuk Edebiyatı Eserlerine Yansıması**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gender, M.J, Harry W. Gardiner (2001). **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Yayıma Hazırlayan: Prof.Dr. Bekir Onur (Çevirenler:Prof.Dr Ali Dönmez, Prof.Dr. Nermin Çelen, Prof.Dr.Bekir Onur) (4. Basım). İstanbul: İmge Yayınevi.

Gökşen, Enver Naci (1975). **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**. (1. Basım). İstanbul: Hikmet-Dava-Çağ Yayıncılık.

Göktürk, Akşit (2002). **Çeviri: Dillerin Dili**. (4. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Göktürk, Akşit (1998). **Okuma Uğraşı**. (6. Basım). İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Gönen, Mübeccel (2000). "Resimli Çocuk Kitaplarının içerik, Resimleme, Fiziksel Özellikleri ve Türkiye'de Son On Yılda Çocuk Kitapları Alanında Yazılmış Tezler" **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

Güleryüz, Hasan (2002). **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. (3. Basım). İstanbul: Pegem Yayıncılık.

Güneş, Firdevs (2000). "Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından İncelenmesi" **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

İnce, Özgül (2008). **100 Temel Eser'in Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

İpşiroğlu, Nazan (1994). "Duyu Algılarının Eğitimi", **Çağdaş Eğitimde Sanat**. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayını, s.13-20.

İpşiroğlu, Nazan (2000). **Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri: Resim**. (2. Basım). İstanbul: Papirüs Yayınevi.

İzgül, Muzaffer (2007). **Anneannem Cankurtaran**. (8. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Jersild, Arthur T. (1979). **Çocuk Psikolojisi** (Çeviren: G. Günçe) (1. Basım). Ankara: Ankara Üniversitesi E.B.F Yayını, No:79, A.Ü Basımevi.

Kaplan, Mevlüt (2000). “Çocuk Kitaplarında İçerik, Resimleme, Dil ve Anlatım Özellikleri” **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

Karababa, Canan (1999). **İlköğretim 3. ve 5. Sınıf Türkçe ve İngilizce Anadili Ders Kitaplarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması**. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kavcar, Cahit (1999). **Edebiyat ve Eğitim. (3. Basım)**. Ankara: Engin Yayınevi.

Kavcar, Cahit. Ferhan Oğuzkan, Özlem Aksoy (2003). **Yazılı ve Sözlü Anlatım. (3. Basım)**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kavcar, Cahit. Oğuzkan Ferhan, Sever Sedat.(2004). **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Engin Yayınevi.

Kızıltan, Nalan (1995). **Türk Çocuk Yazın Dilinin Dilbilimsel Analizi**. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

King-Smith, Dick (2001). **Bayan Lolipop (Lady Lollipop)**. (1. Basım). Cambridge: Calndlewick Press.

Kinney, Jeff (2007) **Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü (Diary of a Wimpy Kid)**. (1. Basım). New York: Amulet Kitapları.

Konrot, Ahmet ve diğerleri (2001). **Çocukta Dil ve Kavram Gelişimi** (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Küçükavşar, Aslıhan (2008). “Çocuk Kitaplarındaki İletilerin Önemi ve Mavisel Yener’in Çocuk Romanlarındaki Evrensel İletiler” **Türk Halkları Edebiyatı(II) Çocuk Edebiyatı Kongresi Materyalleri 1. Kitap**. Bakü: Kafkas Üniversitesi.

- Lukens, Rebecca J. (1999) **A Critical Handbook of Children's Literature**. (2. Basım). New York: Longman.
- Moran, Berna (1999). **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**. (9. Basım). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marshall, Julia(1994). **Anadili ve Yazın Öğretimi**. (Çeviren: Cahit Külebi). (1. Basım). Ankara: Başak Yayınları.
- Nas, Recep (2004) **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Bursa: Ezgi Yayınevi.
- Neydim, Necdet (2000). **Çocuk ve Edebiyat: Çocukluğun Kısa Tarihi-Edebiyatta Çocuk Figürleri**. (6. Basım). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Norton, Donna (1999). **Through the Eyes of A Child: An Introduction to Children's Literature**. (4. Basım). New Jersey: Schuster/Viacom Company.
- Oğuzkan, A. Ferhan (1981). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: A.Ü Basımevi.
- Oğuzkan, A. Ferhan (2000). **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. Ferhan (2001). **Çocuk Edebiyatı**. (1. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dünyada ve Türkiye'de Değişen Çocuk**. Yayıma Haz: Onur, Bekir (2001). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, Emin (2000). **Eleştirel Okuma**. (4. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdoğan, Berka (2000). **Çocuk ve Oyun**. (2. Basım) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özkan, Nazmiye (2001). **Çocuk Kitaplarında Dil Sorunu**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, Hüseyin E. (1991). **Çocuk Klasiklerinde Temel Değerler.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özünel, Şahika Çağlar. (2000). "Çocuk Kitaplarındaki Görsel Anlatımın Çocuk Kitaplarındaki Yeri" **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

Polat, Müge Sucu (2002). **Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Çocuk Teması.** (1. Basım). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Russell, David L. (2009). Literature for Children: A Short Introduction. (1. Basım) Boston: Pearson Eğitim Yayınları.

Saxby, Maurice (1997). **Books in The Life of A Child: Bridges to Literature and Learning.** Australia: Macmillan.

Senemoğlu, Nuray (2004). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim.** Ankara: Gazi Kitabevi.

1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Yayıma Haz: Sever, Sedat.(2000) Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Yayıma Haz: Sever, Sedat. (2007) Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Sever, Sedat (2003). **Çocuk ve Edebiyat.** (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi (2000). **Çocuk Edebiyatı.** İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Taha, Ercüment (2004). **Çocuk Edebiyatının Tarihi Gelişimi.** Web: <http://www.yok.gov.tr.gs>

Uygur,Nermi (1997). **Dilin Gücü**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uzmen, F.Selay (1993). **1970-93 Yılları Arasında Basılmış Türkçe ve İngilizce Resimli Hikaye Kitaplarının Konu Yönünden İncelenmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Vural, Hanifi (2008). “Çocuklar İçin Yazılmış Edebi Metinlerde Dil Olgusu” **Türk Halkları Edebiyatı (II) Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi Materyalleri 1. Kitap**. Bakü: Kafkas Üniversitesi.

Yalçın Alemdar, Gıyasettin Aytaş (2005). **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Akçay Yayınları.

Yaşar, Münevver Can, Zeliha G. Yazıcı (2008). “Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Kitaplarında Biçimsellik (Metin, Dil ve Resimleme)” **Türk Halkları Edebiyatı (II) Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi Materyalleri 2. Kitap**. Bakü: Kafkas Üniversitesi.

Yavuz, Muhsine Helimoğlu (2000).”Çocuklar İçin Hazırlanacak Masal Kitaplarının İçerik, Dil-Anlatım ve Eğitsel Özelliklerine Genel Bir Bakış”. **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları** (Yay. Haz. Doç. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

Yavuzer, Haluk (1999). **Çocuk Psikolojisi**. (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yener, Mavisel (2007). **Evinden Kaçan Masal**. (2. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yörükoğlu, Atalay (1988). **Çocuk Ruh Sağlığı**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.